

011977

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRASTO APSAUGOS MINISTERIJA
KRASTO APSAUGOS MOKYKLA

P I S T O L E T A I

Mokymo priemonė

VILNIUS 1994

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija
KRAŠTO APSAUGOS MOKYKLA

PISTOLETAI

Mokymo priemonė

VILNIUS 1994

Mokymo priemonę parėngė Krašto apsaugos mokyklos Ginkluotės ir šaudybos katedros viršinininkas pulkininkas A. Venckus

Mokymo priemonė skiriama Krašto apsaugos mokyklos kariūnams, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos karininkams ir puskarininkams.

© Krašto apsaugos mokykla,
1994

ISBN 9986 - 565 - 00 - 6

I dalis

1 skyrius

1. PISTOLETŲ ATSIRADIMAS IR RAIDA

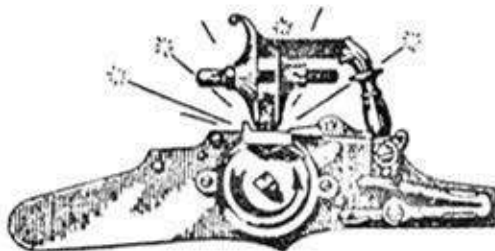
Pistoletas (pranc. pistolet, vokiškai pistole) yra šaunamasis ginklas, kuriuo šaudoma viena ranka. Pistoletų ir revolverių panaši paskirtis, naudojimas ir konstrukcija, o skiriasi tik mechanizmų sandara. Todėl revolveris iš esmės irgi yra pistoletas.

Šaunamuosius ginklus vieni iš pirmųjų panaudojo husitai 15 a. viduryje, tarp jų ir vadinamąjį "pištalą". Pištalos vamzdis buvo tvirtinamas prie medinio koto, kurį šaudydami laikydavo po pažastimi. Šis nedidelis husitų ginklas nedideliais atstumais buvo efektyvus. Teigiama, kad iškreiptas "pištalos" pavadinimas "pistole" ir davė pavadinimą trumpavamzdžiui, valdomam viena ranka ginklui, pistoletui.

Kiti šaltiniai tvirtina, kad pistoletą išrado italų ginklų meistras Kamullo Velteli, kuris gyveno ir dirbo Pistojos mieste ir todėl jo išrastas ginklas buvo pavadintas pistoletu.

Jei pirmieji šaunamieji ginklai, t.y. ginklai, kuriuose kulkos išmetamos iš vamzdžio panaudojant sudegančio parako energiją, atsirado pasaulyje 14 a. pradžioje, tai trumpavamzdžiai ginklai, šaudant valdomi viena ranka, atsirado kur kas vėliau.

Pistoletų išradimui turėjo įtakos kibirkšties ratinės spynos šaunamiesiems ginklams išradimas, kuri buvo gerokai pranašesnė už iki tol buvusią dagtinę spyną.

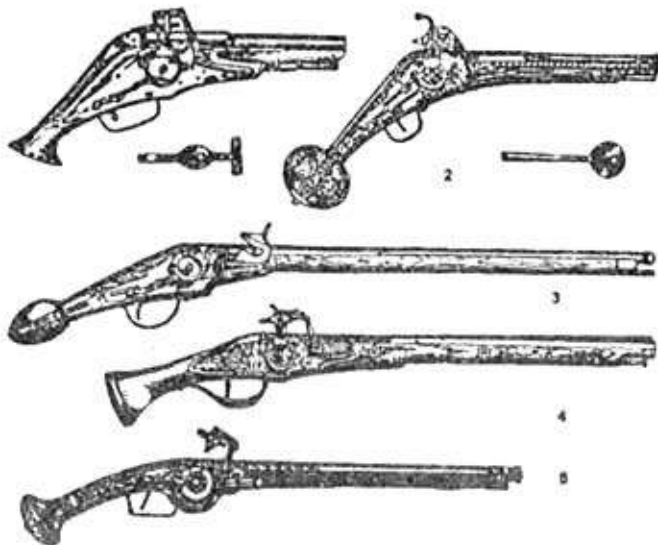
1 pav. Kibirkšties ratinė spyna

2 pav. Kibirkšties skiltuvinės litnaginės spynos:
a - su atlaustu gaiduku, b - gaidukas smūgio metu

Ir anksčiau buvo gaminami vienetiniai mažų šaunamųjų ginklų pavyzdžiai, kurių tolesnei raidai trukdė dagtinio parako užtaiso įsiliepsnojimo būdo netobulumas.

Pirmieji pistoletai buvo vieno užtaiso, užtaisomi iš laibgalio su litnagine ratine spyna.

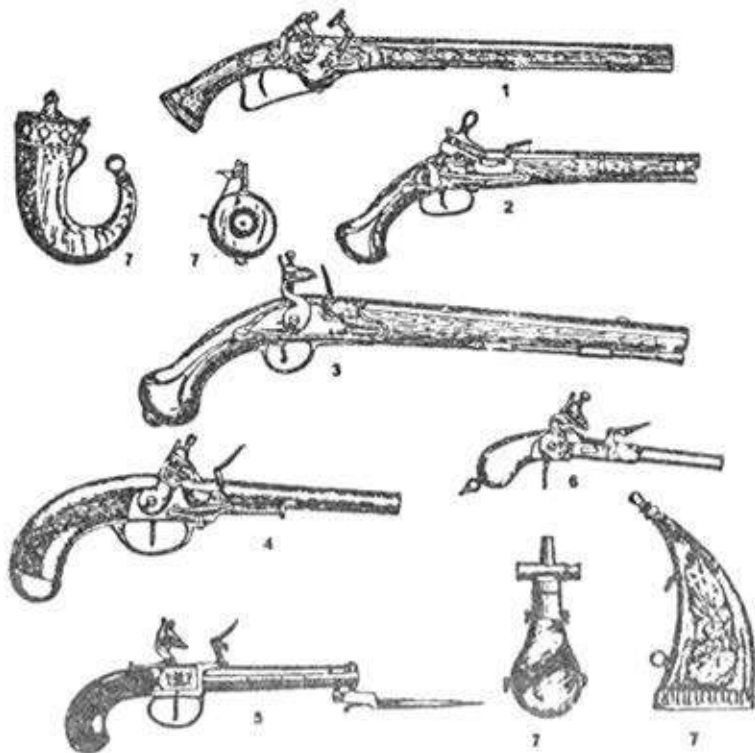

3 pav. Litnaginiais vieno užtaiso pistoletai su kibirkšties ratine spyna.
1 - vokiečių 16 a. pistoletas; 2 - vokiečių 16 a. antrosios pusės pistoletas (greita rankta spynos spyruoklei prisukti); 3 - vokiečių 16 a. pabrėgtos-17 a. pradžios pistoletas; 4 - italų 17 a. vidurio pistoletas; 5 - prancūzų 17 a. pirmosios pusės pistoletas.

Apie du su puse šimtmečius pistoletų konstrukcija beveik nesikeitė, nors ir buvo stengiamasi tai padaryti. Per tą laikotarpį galima paminėti tokius jų konstrukcijos pasikeitimus:

vamzdžio pailginimas ir jo kalibro sumažinimas (16 a. pabaiga);
nuoseklus kibirkšties ratinės spynos pakeitimas litnagine skiltuvine spy-
na (17 a.);

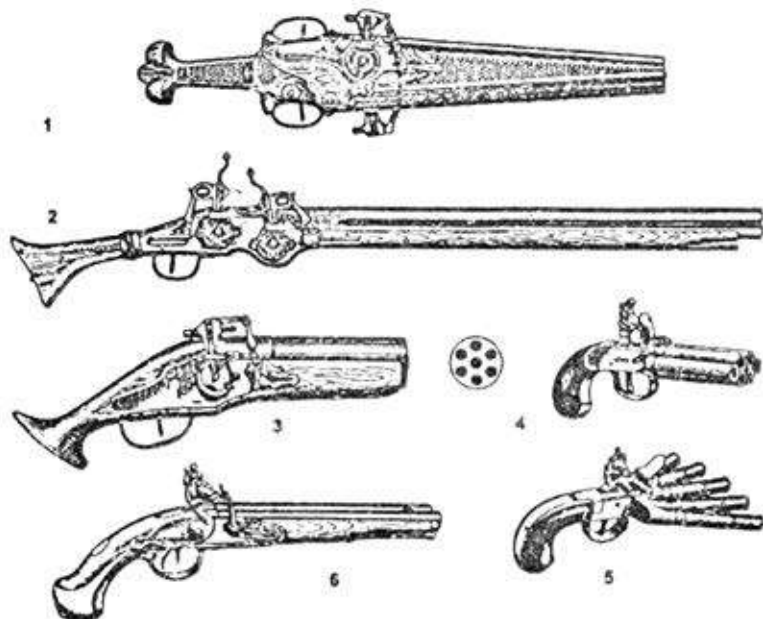
išorės pistoleto formose pasirodė daugiau racionalumo ir praktiškumo.

4 pav. Litnaginiai vieno užtaiso pistoletai su litnagine skiltuvine spy-
na: 1 - 17 a. rusų pistoletas; 2 - 17-18 a. Ispanų pistoletas; 3 - klasikinis
litnaginio pistoleto modelis (17 a. pab.-19 a. vidurys), 4 - prancūzų
kavalerijos pistoletas (1777 m.); 5 - 18 a. pab.-19 a. pr. anglų kišeninis su
eilenkismu durkū pistoletas; 6 - 18 a. pr. europietiškas kišeninis su
sudedamu nuleistuku pistoletas; 7 - 17-18 a. parako dėtuvių pavyzdžiai

Kibirkštinio įliepsnojimo periodu buvo imtasi ir daugiau priemonių tobulinti pistoletą, bet nebuvo jos rezultatyvios, nes šiek tiek patobulinus pistoletą atsirasdavo daugiau trūkumų - ypač griozdiškumas ir sandaros sudėtingumas, o primityvi to meto pramonė buvo nepajėgi gaminti sudėtingų mechanizmų.

Šiuo laikotarpiu buvo mėginama padidinti pistoletų greitį šaudą. Taigi 16 a. pabaigoje - 17 a. pradžioje buvo pasirodę dvivamzdžiai pistoletai. Jų vamzdžiai sudėti vienas ant kito ir turėjo dvi kibirkštines ratines spynas. Buvo pasirodę kai kurie daugiavamzdžių pistoletų pavyzdžiai.

5 pav. Titnaginiai dvivamzdžiai ir daugiavamzdžiai pistoletai

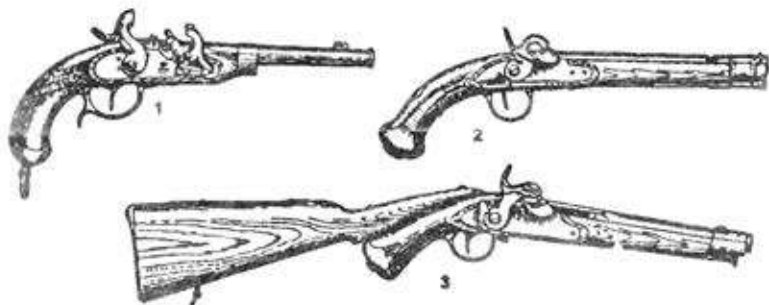
1, 2 - 16 a. pab. - 17 a. pr. prancūzų ir vokiečių dvivamzdžiai pistoletai (vamzdžiai vienas ant kito, 2 kibirkštines ratines spynas), 3 - 17 a. pr. vokiečių su kibirkštine ratine spyna (vamzdis - lygiagretūs kanalai, užtaimai įsiliepsnoja vienu metu); 4 - 18 a. pistoletas (6 lygiagretūs vamzdžiai, šaude tik salvėmis), 5 - 18 a. rusų darbo pistoletas "Mirties ranka" (skiltuvinė titnaginė spyna, 5 veduokle išdestyti vamzdžiai, šaude tik salvėmis); 6 - 18 a. vid. prancūzų pistoletas (du greta išdestyti vamzdžiai, dvi skiltuvines titnagines spynas)

Todėl kibirkštinio įliepsnojimo laikotarpis nelaikomas pistolečių vystymosi periodu – tai jų raidos priešistorija. Ir tik tai 19 a. pradžioje, kai buvo išrasta ir pripažinta kapsulė ir kapsulinė spyna, atsivėrė galimybė vystyti ne tik pistoletus, bet ir visus šaunamuosius ginklus.

Reikšmingomis prielaidomis sėkmingai pistolečių raidai buvo kapsulių, graižtinių vamzdžių, besisukančių būgnų išradimas. Šie išradimai buvo atlikti anksčiau nei sukurta kapsulė, bet tuomet jie nedavė reikiamo efekto, kuris pasirodė galimas tik derinant juos su nauja kapsulės įliepsnojimo idėja.

19 a. pradžioje šūvio iš pistolečių nuotolis, taiklumas, kulų naikinamasis pajėgumas ir konstrukcija, nors ir ne iki galo, bet tenkino artimojo mūšio ginklo reikalavimus. O tuometinių pistolečių greitošaudos praktiškai nebuvo. Pistolečių užtaisymo iš laibgalio trukmė tiesioginio sąlyčio su priešu sąlygomis, kuriomis ir buvo numatoma juos naudoti, visiškai neatitiko kovos reikalavimų, ir pistoletai iš esmės tapo vienkartinio naudojimo ginklu. Kai tik pramonė pakilo iki tam tikro lygio, kad galėjo gaminti sudėtingesnius mechanizmus, intensyviai imta ieškoti būdų pistolečių greitošaudai didinti.

Šiuo laikotarpiu pasirodė užtaisomi iš drūtgalo pistoletai su kapsuline spyna ir graižtiniu vamzdžiu su vienu parako užtaisu, kurie nepadidino greitošaudos. Netenkino tuometinio artimojo mūšio ir daugiavamzdžiai pistoletai su kapsuline spyna.

6 pav. Vieno užtaiso pistoletai su kapsuline spyna:
1 - rusų kareivio, 1848 m.; 2 - prūsų raitininko, 1850 m.;
3 - austrijos dragūno su pridėdama buožė

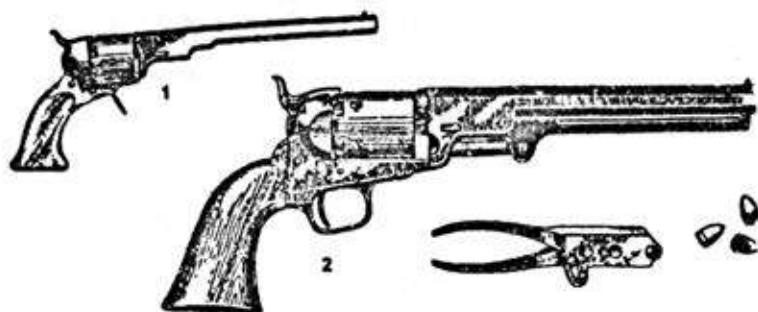

*7 pav. Kapsuliniai pistoletai su besisukenčiais keliais vamzdžiais:
 1 - Engholm, su gaiduku, atlaužiamu ranka, ir keturiais vamzdžiais, sukamais
 ranka (Švedija); 2 - Behon, su gaiduku apačioje; 3 - Allen, gaidukas
 atlaužiamas ir paleidžiamasis-smogliamasis mechanizmas suka vamzdžius; 4 -
 Marietta, 1837 m., 18 vamzdžių (Belgija)*

2. REVOLVERIAI

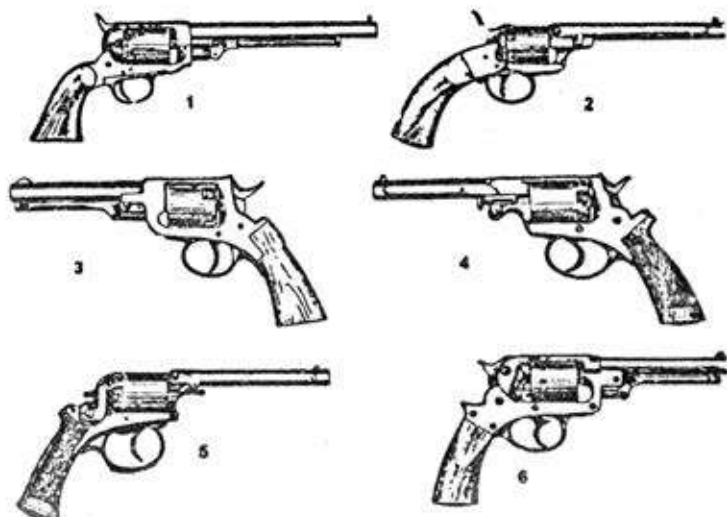
1836 m. pasirodė pirmas ir labai vykęs amerikiečio Samuelio Kolto revolveris (angl. revolve - sukti), pavadintas "Paterson" pagal miestą, kur jis buvo pagamintas, pavadinimą. Šio revolverio principiniai sprendimai išliko nepakitę iki šių dienų. Revolverio konstruktorius yra Džonas Pironas, o S. Kolto - pramonininkas, organizavęs konstruktoriaus darbą ir revolverio gamybą bei reklamą. Kolto revolveriai - tai nauji šaunamieji ginklai, kurių pranašumas prieš vieno užtaiso pistoletus buvo neginčijamas. Pagrindinis šio ginklo požymis - sukantis būgnas, kurio kameroje yra penki ar šeši parako užtaisai. Norint iššauti iš revolverio kelis šūvius, šauliui reikia tik atlaužti gaiduką ir spūstelėti nuleistuką.

Pasirodžius revolveriams konkurencijos neišlaikė nei vieno užtaiso, nei keleto vamzdžių pistoletai su kapsuline spyna. Revolveriai, lyginant su jais, buvo kompaktiškesni, taiklesni, turėjo didesnį šaudymo nuotolį ir pramušamąją galią, nes jų vamzdžiai buvo su graižtvomis, šaudė pailgumiais kulkomis ir užtaisomi buvo iš drūtgalio nestumiant kulka pro vamzdžio kanalą. Šaunant kulka glaudžiai įsirežia į vamzdžio graižtvą, o nuo to priklauso šaudymo nuotolis ir taiklumas.

8 pav. Koltas revolveriai:

- 1 - Koltas, "Paterson", 1836 m., JAV;
 2 - Koltas, 1951 m., kulgos ir jų liejimo prietaisai

9 pav. Revolveriai su kapsuline spyne:

- 1 - Western armz Ko. Kopijuoja klasikinį Koltą, bet korpusas tobulesnis (JAV);
 2 - Marietta. Gaidukas atlaužiamas ranka; 3 - Reingard, 1860 m. Derina Koltą ir Adamso (Vokietija) sistemas; 4 - Adams, su dvigubo veikimo paleidžiamuoju-smogiamuoju mechanizmu; 5 - Manžo-Komblen. Gaidukas yra dešinėje puseje (Belgija); 6 - Starr, su dvigubo veikimo paleidžiamuoju-smogiamuoju mechanizmu

Kolto revolverio konstruktorius D. Pirsonas turėjo daug pasekėjų - Amerikos ir Europos šalių konstruktorių. Labai greitai pasirodė daug naujų, tobulėsių revolverių, bet panašių konstrukcijų, mechanizmų ir dalių. Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas gaminamas savaime užsitaissantis, korpusas - monolitinis, tvirtesnis, rankenos patogesnės. Tolesnė kapsulinių revolverių raida vyko šio portatyvaus ginklo galios didinimo kryptimi, mažinant jų masę ir matmenis. Revolverių ugnies galia, didelė greitošauda, geras taiklumas padarė šį naują ginklą grėsmingu.

Tarp labiausiai paplitusių revolverių galima išskirti: Smito ir Vestono (1870 m.) 10,67 mm kalibro, užtaisomą 6 šoviniais; belgų konstruktorius Naganto, 7,62 mm, užtaisomą 7 šoviniais, 1895 m; Kolto, 7,65 - 11,43 mm, užtaisomą 6 šoviniais, 1872 m. Jų kovinės savybės panašios. Kalibras - 7,62 - 11,56 mm, svoris - 0,75 - 1,3 kg, būgno talpa 6-7 šoviniai, greitošauda - 6-7 šoviniai per 15-20 sek., taikymo nuotolis - iki 100 m.

Revolveriai, palyginti su tuometiniais, turi daug privalumų. Jų konstrukcija paprasta, dėl to patikimesni šaudant. Praktiškai gerai paruošto, tvarkingo revolverio gedimų šaudant nebūna (1000 šūvių tenka ne daugiau kaip vienas gedimas - daugiausiai užsikirtimas, kurį labai lengvai galima pašalinti).

Kaip mechaninis ginklas, revolveris nėra pavojingas nepakankamai išmokyto šaulio rankose (gerai matyti, ar yra šovinys būgne, ar atlaužtas gaidukas, negalimas savaiminis šūvis, nes nuleistukui nuspausti reikia pavartoti jėgą).

Vienas iš reikšmingiausių 19 a. antrosios pusės išradimų, pagreitinusių revolverio raidą, buvo unitarinis šovinys (lot. unitas - vieningas), t. y. šovinys, kurio parako užtaisas, kulka ir kapsulė sujungiami į vieną vienetą - tūtą. Unitarinį šovinį pirmasis pasiūlė vokiečių ginklų konstruktorius Dreize 1827 m. Praktikoje unitariniai šoviniai su popierine tūta pradėti naudoti 1836 m., su metaline tūta 1853 m. prancūzų ginklų konstruktoriui Kazimierui Lefoše pasiūlius šovinius su smeige (10 c pav.), į kurią šaunant buvo smogiama gaiduku. Smūgis per smeigę buvo perduodamas kapsulei.

10 pav. Smogiamųjų įliepsnojančiųjų mišinių vieta unitariniuose šovinčiuose (rodyklėmis parodytos daužiklių smūgių kryptys):

- a ir b - amerikiečių šoviniai, į būgną įdedami iš priekio;
- c - Lefoše šovinys su smeige; d - šovinys su skrituliniu įliepsnojimu;
- e - šovinys su centriniu įliepsnojimu

Revolveriai su unitariniais šoviniais buvo pranašesni už kapsulinius ir turėjo didesnes tobulinimo galimybes. Bet šoviniai su smeige turėjo ir daug trūkumų, iš kurių būdingiausias yra:

sudėtingas ginklo užtaisymas, nes šoviniai užtaisant turėjo būti vienoje tam tikroje padėtyje (smeigė turėjo jėgti į būgno išpjovą);

kyšančios į šalis smeigės buvo pavojingos naudojant ginklą;

ginklai buvo didelių gabaritų.

Todėl greitai po šovinių su smeige pasirodymo buvo išrasti šoviniai su metaline tūta, kurios įvairiose vietose buvo talpinami stimuliuojantieji mišiniai-kapsulės (10 a, b, d, e pav.), iš kurių geriausias buvo šovinys su skrituliniu įliepsnojimu (10 d pav.).

Nuo 1861 m. greitai pradėjo plisti šoviniai su centriniu įliepsnojimu (10 e pav.). Šis prancūzo Potte išradimas pagreitino visų ginklų raidą, tarp jų ir revolverių bei pistolečių. Anglo Boksero patobulinti centrinio įliepsnojimo šoviniai buvo labai greitai pripažinti.

Taigi revolveriai, išrasti Amerikoje, paplito ir Europoje. Antroje 19 a. pusėje jų raidoje galima išskirti dvi kryptis - amerikietišką ir europietišką. Amerikoje revolveriams būdinga naudoti skritulinio įliepsnojimo šovinį ir vieno veiksmo paleidžiamąjį-smogiamąjį mechanizmą, europietiškiems - centrinio įliepsnojimo šovinį ir dviejų veiksmų (savaiame užsitaisantį) paleidžiamąjį-smogiamąjį mechanizmą. Vėliau, tobulinant ginklus, skirtumas tarp jų išnyko.

Panaudojus centrinio įliepsnojimo šovinius atsirado galimybė tobulinti revolverius, todėl pistoletai neturėjo jokių galimybių su jais konkuruoti.

Tačiau 1884-1888 m., pasirodžius bedūmiui parakui, naujiems metalurgijos laimėjimams, bendra technikos raida visiškai pakeitė padėtį. Vėl pirmenybę įgijo pistoletai, nes beveik visos revolverių konstrukcijos vystymosi galimybės buvo išsemtos, o pistoletams tobulinti atsivėrė naujos galimybės.

Pastangos toliau tobulinti revolverius, naudojant parako energiją jiems automatizuoti, teigiamų rezultatų nedavė - automatiniai revolveriai visuomet būdavo blogesni už neautomatinius. Nors greitošauda šiek tiek ir padidėdavo, bet jie būdavo labai sudėtingi ir nepatikimi. Nesekmingos buvo pastangos gaminti daugiavamzdžius ir su keletu parako užtaisu - neautomatinius pistoletus. Dažniausiai jie išėdavo tiek sudėtingi, kad negalėjo konkuruoti su revolveriais.

3. AUTOMATINIŲ PISTOLETŲ ATSIKIDIMAS

Pistoletai, kurių mechanizmų darbas automatizuotas naudojant parako dujų energiją, savo raidą pradėjo dar iki pasirodant dūminiam parakui. Pirmus patentus tokiems pistoletams išsiėmė Europoje 1872 m. Plesneras, o Amerikoje - 1874 m. Liusas. Iš pradžių automatiniai pistoletai buvo tik kaip bandomieji pavyzdžiai ir turėjo praėiti nemažai laiko, kol jie plačiau paplito, ypač kariuomenėje. Jų raidai kliudė kai kurios dūminio parako savybės, taip pat tradicinis revolverių ir kitų ginklų komponavimas. Pavyzdžiui, iš pradžių pistoletų šovinių dėtuvis buvo ten, kur revolverių būgnas, o rankena buvo paliekama tuščiaidurė. 1897 m. pagamintas Džono Mozės Brauningo konstrukcijos 7,65 mm kalibro pistoletas turėjo naują mechanizmų išdėstymą (dėtuvis buvo rankenoje), o tai pašalino paskutinę kliūtį pistoletams tobulinti. Jis turi masyvią laisvą spyną, kurioje buvo daužiklis ir gražiklis (grაžiklis tokio tipo ginkluose atlieka ir kovinės spyruoklės funkcijas). Brauningo pistoletas tapo pavyzdžiu kuriant naujus šios paskirties ginklus. Tuo metu su Brauningo pistoletais negalėjo konkuruoti nė vienas iš pistoletų ir juolab revolverių. Galima pažymėti, kad 1906 m. tos sistemos modelio buvo pagaminta apie 4 mln. vienetų, o 1903 metų modelio pistoletas buvo gaminamas net 37 metus.

1900 m. Brauningo sistemos pistoletai buvo dviejų matmenų, bet daugiausiai paplito ne ilgesnio (11 pav., 3), o normalaus dydžio modeliai (11 pav., 1 ir 2).

11 pav. Brauningo sistemos pistoletai:
1, 2 - Brauningas, 1900 m., 7,65 164/102.625;
3 - Brauningas, 1900 m., 7,65 182/120.750;
4 - Brauningas, 1903 m., 9D. 205/128

20 a. pirmaisiais dešimtmečiais pistoletų buvo pagaminta labai daug, jie pasidarė kompaktiškesni, pagerėjo kovinės savybės. Jei anksčiau gražiklis buvo vamzdžio viršuje, tai dabar - apie vamzdį arba po juo talpesnė apkaba. Pastaruoju metu pistoletai tobulinami, bet jų raidoje pastebimas sąstingis, nes dauguma konstrukcinių galimybių jau išnaudota ir nauji pistoletai iš principo nesiskiria nuo senųjų, išleistų prieš kelis dešimtmečius, tik jų mechanizmai ir detalės kitaip komponuojami.

Tolesnę pistoletų raidą sustabdė pasirodę kokybiškai nauji ginklai - pistoletai kulkosvaidžiai. Be to, didžiulis karinės technikos išvystymas šių laikų sąlygomis palieka asmeniniam portatyviniam ginklui labai kuklią paskirtį. Bet ir šiandien pistoletai ir revolveriai dar neatgyveno savo amžiaus, nes jie turi ypatingą savybę - jie yra portatyvūs. Jų tolesnė raida gali būti susijusi su naujų medžiagų, naujų parako rūšių naudojimu, šovinių konstrukcijų keitimu (naudojant šovinius be tūtos, o kulkas - reaktyvines), o tai duotų galimybę keisti pistoletų konstrukciją, kalibrą, didinti dėtuvės talpą.

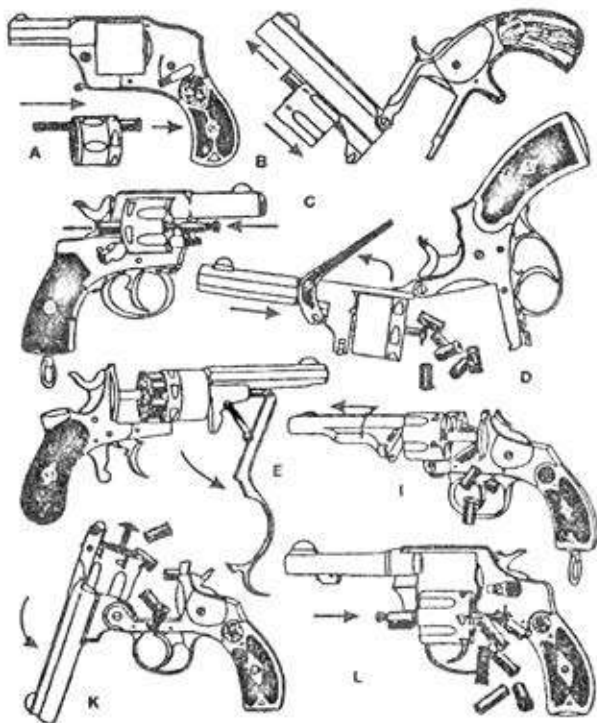
Pistoletų techninės charakteristikos ir kovinės savybės

Pistoletai	Kalibras, mm	Greito-šauda	Masė, kg		Taisykymo nuotolis, m	Pradinis kulkos greitis, m/s	Dėtuvės talpa, vnt.
			be šovinių	su šoviniais			
"Kolt" M1911A (JAV, 1926 m.)	11,43	14	1	1,25	50	250	7
"Valter" P1 (Vokietija, 1938 m.)	9	16	0,77	0,96	50	320	8
PAIS (Prancūzija, 1976 m.)	9	40	0,9	1,09	50	350	15
"Sent-Eten" M-50 (Prancūzija, 1960 m.)	9	27	0,86	1,04	50	354	9
"Bereta" M92SB-F (Italija, 1976 m.)	9	30	0,96	1,14	50	390	15
"Makarov" (Rusija)	9	30	0,73	0,84	50	315	8
"Super-Star" (Ispanija, 1911 m.)	9		0,82	1,01	50	366	9
"Bereta" M1951 (Italija, 1951 m.)	9	32	0,85	1	50	350	8
MKE "Kirakele" (Turkija)	9	35	0,68	0,73	30	280	7
57A (Japonija, 1957 m.)	9	24	0,89	0,97	50	350	8
"Brauning" FN/GP (Belgija, 1935 m.)	9	26	0,85	1,07	50	350	13

2 skyrius

4. PISTOLETŲ IR REVOLVERIŲ SANDAROS PRINCIPAI

4.1. Revolverių iššautų tūčių ekstrahcijos būdai

12 pav. Revolverių iššautų tūčių ekstrahcijos būdai
Paeiliui atliekama ekstrahcija:

A ir B - atskiriant būgną nuo revolverio;

C - sumontuotu ant revolverio ekstraktoriumi

Vienkartinė ekstrahcija:

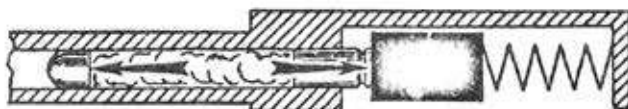
D - keliant vamzdį į viršų ir veikiant ekstraktorių svirtimi;

E - stumiant vamzdį ir būgną svirtimi į priekį;

I - pasukus apie būgno ašį stumti vamzdį ir būgną pirmyn;

K - atlaužiant vamzdį į apačią; L - atmetus būgną į šoną nuspausti

4.2. Pistoletų automatikos veikimo principų schemas

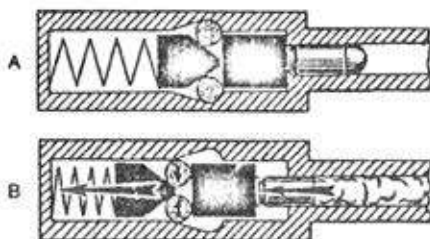
1 schema. Sistemos be spynos ir vamzdžio sankabos

Naudojama atatranks jėga, kai spyna laisva, o vamzdis nejuda. Spyną priekinėje padėtyje laiko spyruoklė, o iššovus atatranka atmeta ją atgal, spyna turi kur kas didesnę masę negu kulka, todėl ji juda mažesniu greičiu, ir, kol tūta išmetama iš lizdo, kulka spėja išlikti iš vamzdžio, ir slėgis staigiai sumažėja. Į pradinę padėtį spyna grįžta veikiamą gražiklio spyruoklės.

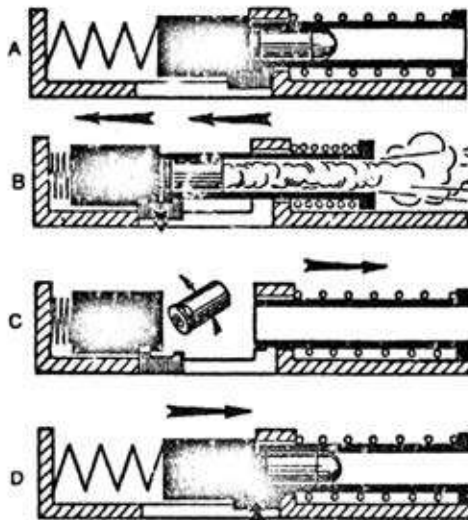
2 schema. Parako dujų energijos naudojimas vamzdžiui judant pirmyn, o spynai pasiekiant vietoje

Atatranks jėga veikia nejudantį korpusą, bet nenaudojama. Pistoletas užtaisomas šūvio metu, kai vamzdis veikiamas trinties jėgos, atsirandančios kulka judant vamzdžio kanalu, kai jį veikia gražiklio spyruoklė.

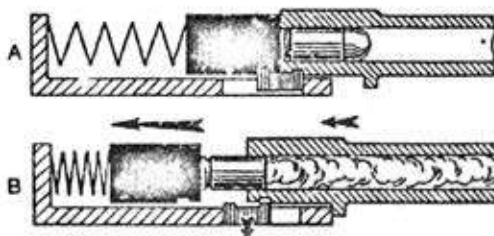
3 schema. Sistemos su pusiau laisva spyna

Sistemos su pusiau laisva spyna užima tarpinę padėtį tarp sistemų su laisva ir sukabinta spynomis. Vamzdis standžiai neužsklendžiamas, o šūvio metu spyna atidaroma palengva prietaisais, didinančiais trintį arba pagreitinančiais kitų detalių judėjimą atgal. Ši schema panaudota pistolete Hekler-Koch, P-95. Veikiant atatranks jėgai, spyna judėdama atgal paskui save traukia du rutu-

4 schema. Atatrankos jėga, esant ilgai vamzdžio eigai

liukus, kurie slinkdami atgal artėja, o tai greitina daužiklio judėjimą ir sulėtina spygnos atsitraukimą.

5 schema. Atatrankos jėga, esant trumpai vamzdžio eigai

Spyna ir vamzdis šūvio metu standžiai sujungti, todėl atitrinkos jėga juos traukia atgal iki sustos. Tik pasiekę galutinę užpakalinę padėtį spyna ir vamzdis atsipalaiduoja, ir pirma vamzdis, paskui spyna grįžta pirmyn. Judant vamzdžiui pirmyn išmetama tūta, o spynai - šovinyva įstumiama į vamzdžio lizdą ir vamzdis užsklendžiamas.

Vamzdis ir spyna šūvio metu standžiai sujungti užsklendžiamuoju mecha-
nizmu, veikiami atitrinkos jėgos, palyginti pamažu slenka atgal. Jiems pajū-
dėjus, užsklendžiamasis mechanizmas, sąveikaujantis su korpusu, atpalaiduo-
ja spyną nuo vamzdžio, vamzdis sustoja, o spyna juda iki galo, išmeta tūtą,
judėdama pirmyn užtaiso pistoletą. Užsklendžiamieji mechanizmai gali būti
įvairūs.

4.3. Pistoletų užsklendžiamųjų mechanizmų schemas

A. Nusileidžiantis vamzdis

1 schema

2 schema

Ant vamzdžio yra išėmos, į kurias įeina spynos įmovos kyšuliai, vidinio paviršiaus kyšuliai, todėl standžiai sukabinama spyna su vamzdžiu (1 schema). Šiuo metu atatranks jėga spyną atmeta atgal, kuri paskui save traukia ir vamzdį. Vamzdis, judėdamas atgal, nusileidžia žemyn, nes jis ašele sujungtas su nejudančiu pistoleto korpusu. Vamzdžiui nusileidus žemyn, jo išėmos atsikabina nuo spynos kyšulių ir jis sustoja, o spyna juda atgal. Mechanizmai, nuleidžiantieji vamzdį žemyn, esant trumpai eigai, gali būti įvairūs. Taigi vamzdis gali būti sujungtas su korpusu ne viena ašele, o dviem arba ašelės vietoje gali būti prielaja su nuolaidžiu grioveliu, kuri sąveikauja su specialia korpuso atrama. Savotiškas mechanizmas parodytas 2 schemoje. Vamzdžiui judėti atgal ir nusileisti padeda grioveliai, esantys ant nejudančio korpuso, į kuriuos įeina vamzdžio kyšulys.

B. Sukantis vamzdis

3 schema

Ant vamzdžio yra du kyšuliai, iš kurių vienas slysta nuolaidaus griovelio, o antras - skersoso spynos griovelio vidumi. Šūvio metu kyšuly, kuris yra akersajame griovelyje, standžiai ir stabiliai sujungia vamzdį. Todėl atatrakos jėga kartu su spyna traukia atgal ir vamzdį. Vamzdis, judėdamas atgal, sukasi aplink išilginę ašį, nes kitas vamzdžio kyšuly, susilietęs su nejudamu korpusu, slenka nuolaidžiu grioveliu. Vamzdžiui pasisukus tam tikru kampu, užsklendžiantis kyšuly išseina iš skersinio griovelio ir tokiu būdu vamzdis atpalaiduoja.

C. Vamzdžio užsklendimas tam tikra detale arba tiesiai-giai slystančiu pleištu

4 schema

5 schema

Įvairių užsklendžiančiųjų mechanizmų, veikiančių šiuo principu, yra labai daug. Visi jie nagrinėti tuo, kad vamzdis ir spyna sukabinti specialia detale, kuri judant dalims atgal, susiliečia su nejudančiu korpusu, keičia savo padėtį ir tokiu būdu ištaisvina spyną.

D. Svirtinis vamzdžio užsklendimas

6 schema

Spyna, esanti galutinėje priešakinėje padėtyje, iš užpakalio paremiama svirtimis, sujungtomis su uoksu ir turinčiomis stabilią padėtį.

Šūvio metu spyna slysta atgal kartu su užsklendžiančiomis svirtimis vamzdžiu ir uoksu. Pradėjus detalėms judėti atgal, jos sutinka nejudančias korpuso detales, keičia savo padėtį - išsilaisvina spyna ir juda toliau atgal.

5. REVOLVERIŲ IR PISTOLETŲ ŠOVINIAI

Apie revolverių ir pistoletų šovinių raidą jau buvo užsiminta, o dabar bendrąsias bruožas nagrinėsime jų šiuolaikinius šovinius.

Šoviniai su smeige dabar nenaudojami, o paminėti reikia tik todėl, kad tai artima istorija ir juos dar galima pamatyti muziejuose, kine, jais gali naudotis kriminalistai.

Striptulinio įliepsnojimo šoviniai dabar tik mažojo kalibro skirti sportui, civilių žmonių gynybai.

Revolverio šoviniams būdinga savybė - kyšulys prie tūtos dugno, kuris riboja judėjimą būgno kameroje. Švininės kulkos paprastai be apvalkalo, nors kai kurių karinių revolverių kulkos gali turėti ir apvalkalą.

Pistoletų šovinių pagrindinis požymis yra ištekintas griovelis aplink tūtos dugną išmetiklio užkabai ir kyšulys, kurio skersmuo ne didesnis už tūtos skersmenį. Pistoletų šoviniai daugiau standartizuoti ir jie buvo pistoletų vystymo pagrindu.

Šaudmenų (ir ginklų) kalibras yra svarbiausia charakteristika ir turi pagrindinį poveikį kitoms charakteristikoms - matmenims, masei, galiai. Ginklo kalibras ir šovinių kalibras turi sutapti. Graižtinių ginklų kulkos skersmuo turi atitikti skersmenį, išmatuotą tarp priešingų graižtų dugnų, bet yra ginklų, kurių kalibras matuojamas tarp priešingų vamzdžio laukų (tarpų tarp graižtų). Pavyzdžiais gali būti Brauningo ir Makarovo pistoletai, nors jie ir jų šoviniai vadinami 9-milimetriniais. Makarovo pistoleto 9 mm - tai skersmuo vamzdžio tarp priešingų vamzdžio laukų, o kulkos skersmuo - 9,2 mm. Brauningo pistoleto 9 mm - tai kulkos skersmuo, o vamzdžio kanalo skersmuo, išmatuotas tarp priešingų jo laukų, lygus 8,8 mm.

Daugelyje Europos valstybių ir kitų pasaulio valstybių ginklo ir šovinių kalibras žymimas milimetrais, bet JAV - šimtosiomis colio dalimis, Didžiojoje Britanijoje - tūkstantosiomis colio dalimis. Kalibras šiose šalyse žymimas sveiku skaičiumi su tašku priekyje, kuris sąlyginai keičia dešimtosios trupmenos nulį ir kablelį.

Taigi kalibras 0,45 colio atitinkamai žymimas .45 arba .450. Reikia pažymėti, kad ne visuomet, verčiant kalibrą iš colių į milimetrus, galima naudotis santykiu 1 colis = 25,4 mm. Kai kada tas žymėjimas sąlyginis ir yra konkrečių šovinių pavadinimas.

Pavyzdžiui, 9 mm šoviniai žymimi atitinkamai .38 ir .380, o pavertus į milimetrus anksčiau nurodytu santykiu turėtų būti 9,65 mm.

Žemiau duodamos lentelės kalibrų, išreikštų coliais ir milimetrais:

ANGLIJA

Tūkstentesio colio dalys	Milimetrai, mm
.250	6,35
.320	7,65
.380	9
.450	11,4
.455	11,5
.577	14,7

JAV

Tūkstantosio colio dalys	Milimetrai, mm
.22	5,6
.25	6,35
.32	7,65
.357	9
.38	9
.41	10,4
.44	11
.45	11,43

Kalibras visada žymimas kartu su kitais duomenimis, kurie jungia sąvokas "kalibras" ir "šovinio tipas". Pavyzdžiui, 9 mm Brauning trumpasis, 9 mm Parabellum, .38 Vinčester, .38 ACP (Automatic Colt Pistol) sąvokos jau konkrečios ir išsamios.

Šiuo metu naudojama šovinių kalibrų žymėjimo forma, kur dviejų skaitmenų charakteristikos duoda duomenis apie kalibrą ir tūtos ilgį. Pavyzdžiui, 9 mm Brauning trumpasis šovinys žymimas 9x17; 9 mm Parabellum - 9x19; 9 mm polis - 9x18 ir t.t. Amerikiečiai šovinius žymi irgi dviem ir net trim skaičiais, iš kurių pirmas - kalibras colių šimtosiomis dalimis, antras - užtaiso masė granais (1 granas - 0,0648 gramo); trečias - kulkos masė granais (pavyzdžiui, .38-40 arba .44-40-200).

Rusijoje kalibrai irgi buvo žymimi coliais, bet už mato vieneta buvo priimta dešimtoji colio, vadinama linija. Taigi kalibras, lygus trims linijoms (3 - linijų revolveris, šautuvas), atitinka 0,3 colio arba 7,62 mm.

Šoviniai pažynėti žodžiais "magnum", "super", "ekstra", "ekspres" yra aukštesnės kokybės šoviniai. Priklausomai nuo to, kokioje šalyje pagaminti, tokios charakteristikos kaip "specialus", "ilgas", "trumpas", gali būti žymimi angliškai - "special", "long", "short" arba vokiškai - "special", "lang", "kurz". Reikia paminėti šovinius, kurie pasirodė šiuo metu:

šovinys 9x21 - Izraelio firmos ir atitinka 9 mm Para (9x19), turi geresnes kovines savybes, šovinys paplito pasaulyje ir naudojamas pistoletuose Beretta, M-92F; Valter, P-88; 216 -Zauer; Tanfolio, TA-90; Uzi; ČZ-75 ir kituose;

šovinys 9 mm AE (Action Express) 15,0 m., JAV;

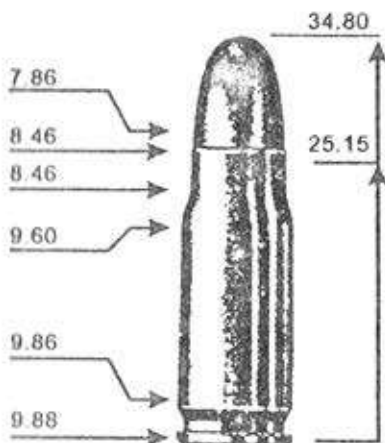
šovinys 10 mm auto, JAV;

šovinys 41AE (Action Express), kaip ir šovinys 9x21, pagamintas Izraelyje;

šovinys THV (Tres Haute Vitesse - "labai didelis greitis"). Kulka THV lengva, tuščiavidurė, ypatingos formos. Tokių kulų didesnė kaunamoji ir šarvus pramušančioji galia.

5.1. 7,63 mm Mauzer (.30 Mauzer Automatic) pistoleto šoviniai (7,63 x 25)

Šis šovinys sukurtas 7,65 mm kalibro Borchardt 1893 m. šovinio pagrindu savaimė užsitaيسانčiam pistoletui Mauzer C96. Šių šovinių gamyba pradėta 1896 m. ir tęsiama šiuo metu. Nepaisant gero galingumo (150 m nuotoliu galima pramušti 12 cm storio eglės medieną, 300 m nuotoliu - žmogaus kūną), reliatyviai mažos masės šoviniui trūko reikalingo naikinamojo poveikio. Todėl 1908 m. Vokietijos ginklų ir šaudmenų fabrikai AG Karlsruhe (firma "DWM") sukūrė ir pagamino galingesnius 9 mm Mauzer Export šovinius. 7,63 mm Mauzer šoviniai, JAV žinomi .30 Mauzer Automatic pavadinimu, skiriami savaimė užsitaيسانčiams ir automatiniams pistoletams ir šiuo metu šaudmenų firmų gaminami dideliais kiekiais. Pistoletas Mauzer buvo plačiai paplitęs Rusijoje, o jo 7,63 mm šovinys (7,63x25) buvo oficialiai priimtas Raudonosios Armijos ginkluotėn šiek tiek pakeistas ir prestižo sumetimais pavadintas 7,62 mm Tokarevo šoviniu. Jis buvo skirtas 7,62 mm Tokarevo pistoletui.

13 pav. 7,63 mm Mauzer šovinys (7,63x25)

Techniniai duomenys:

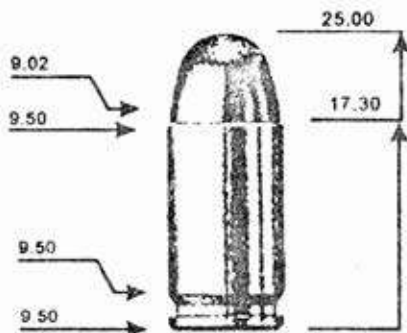
- kalibras - 7,63 mm (.30);
- šovinio masė - 10,5 g;
- kulkos masė - 5,51 g;
- parako masė - 0,52 g;
- pradinis greitis - 455 m/s;
- šaudmens energija (E) - 576 J.

5.2. 9 mm Brauning trumpojo (.380 ACP) pistoleto šoviniai (9x17)

Šio tipo pistoleto šoviniai buvo sukurti 1908 m. amerikiečių firmoje Cotta belgiškų 9 mm Brauning ilgoji bei .32 ACP šovinių pagrindu. Jie žinomi dar pavadinimu .380 ACP. Jie buvo naudojami Amerikoje sukurto Colt-Automatic-Hammerles modelio pistoletui. Šoviniai .380 ACP nuo 1910 m. buvo gaminami belgų firmoje Fabrique Nationale (FN) savaiame užsitaisančiam 1910 m. modelio ir 1922 m. modelio Brauning pistoletams.

Iki šiol 9 mm Brauning trumpojo modelio šoviniai gaminami daugelio šaudmenų firmų tiek civiliams, tiek ir koviniams tikslams.

Lyginant su 7,65 mm pistoleto šoviniais 9 mm Brauning trumpojo tipo šoviniai daugeliu atveju turi pranašumų, nes didesnio svorio ir didesnio skersmens kulkos, nors mažesnis pradinis greitis (V_0), bet turi didesnę naikinamąją poveikį.

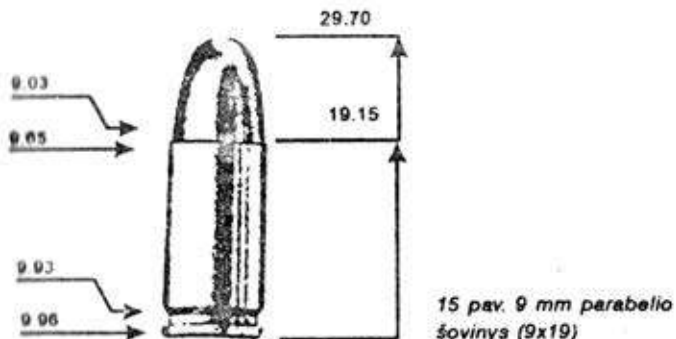

14 pav. 9 mm Brauning trumpasis ir (.380 ACP) šoviny (9x17)

Techniniai duomenys:
kalibras - 9 mm (.380);
šovinio masė - 9,6 g;
kulkos masė - 6,2 g;
parako masė - 0,2 g;
pradinis greitis (V_0) - 270 m/s;
energija (E_0) - 224 J

5.3. 9 mm Parabelio (9 mm Liugero) šoviniai (9x19)

9 mm parabelio šoviniai sukurti Georgo Liugero ir pagaminti Vokietijos firmos "DWM" Karlsruhe ginklų ir šaudmenų fabrike 1902 m. Jie buvo skirti parabelio efektyvumui gerinti. Tai buvo šovinys, kuriame sujungta 7,65 mm kalibro šovinio tūtelė su 9 mm kalibro cilindro kūgio formos kulka, o nuo 1915 m. panaudota aptakios formos kulka. Ir šiandien šie šoviniai Europoje žinomi 9 mm Parabellum ar 9 mm Para šovinių, o Amerikoje - 9 mm Liuger šovinių pavadinimu.

15 pav. 9 mm parabelio šoviny (9x19)

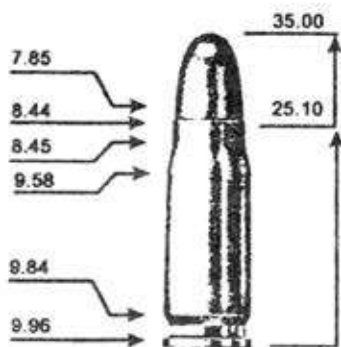
Nuo pat 9x19 Para šovinio pasirodymo jia tapo praktiškai tarptautiniu šoviniu ir šiuo metu gaminamas daugelio firmų beveik visose šalyse. Šis šovinys būna su žalvarine, plienine ir net plastmasine tūtele ir įvairių formų kulkomis.

NATO standartų šovinys su vientisinio apvalkalo kulka turi tokius techninius duomenis:

- kalibras - 9 mm (.380);
- šovinio masė - 12,3 g;
- kulkos masė - 8,0 g;
- parako masė - 0,36 g;
- pradinis greitis (V_0) - 396 m/s;
- kulkos energija (E_0) - 584 J.

5.4. 7,62 mm Tokarevo 1930 m. modelio pistoleto šoviniai (7,62x25)

Caro laikų Rusija "Mauzer" C96 pistoletui šaudmenų poreikį tenkino importuodama Vokietijos ginklų ir šaudmenų firmos "DWM" Karlsruhe fabriko produkciją. Kai 1930 m. Tarybų Sąjungoje buvo priimtas ginkluotens savaraimė užtaisantis Tokarevo pistoletas TT30 modelio, buvo pradėtas gaminti 7,62 mm Tokarevo šovinys, beveik nieko nesiskiriantis nuo 7,63 mm Mauzer (30 Mauzer Automatic) šovinio. Taigi 7,62 mm Tokarevo pistoleto šoviniai yra tary-

16 pav. 7,62 mm Tokarevo
(7,62x25) šoviny

binis vokiškų 7,63 mm Mauzer šovinių variantas. Galima abiejų tipų šovinius pakeisti vienus kitais.

Abiejų tipų šoviniai skiriasi tik šovinių konstrukcija ir tūtelių medžiaga.

Be tradicinių (su švinine šerdimi) kulkų, nuo 1941 m. tarybiniai 7,62 mm Tokarevo šoviniai buvo gaminami su plienine šerdimi bei su šarvamušėmis uždegamosiomis trasuojančiosiomis kulkomis.

Tokiais šoviniais buvo šaudoma ne tik iš savaimės užsitaيسانčio pistoleto TT30 ir TT33 modelių, bet ir iš pistoleto kulkosvaidžių PPD34/38, PPD40, PPS41, PPS43 tipo bei iš čekoslovakų pistoleto ČZ52 modelio, lenkiškų pistoleto MP1, 43/52 modelio ir vengrų pistoleto 48 modelio.

Techniniai duomenys:

kalibras - 7,62 mm;

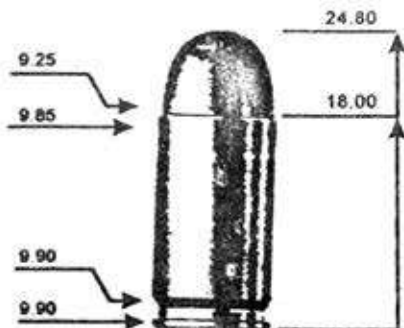
šovinio masė - 10,5 g;

kulkos masė - 5,5 g;

parako masė - 0,5 g;

pradinis greitis (V_0) - 490 m/s;

energija (E_0) - 508 J.

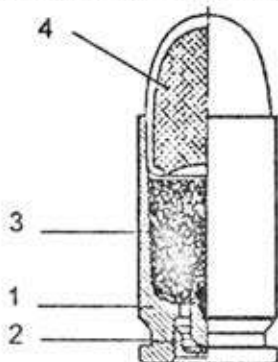

17 pav. 9,2 mm Makarovo
(9x18) šoviny

5.5. 9,2 mm Makarovo pistoleto šoviniai (9x18)

Rusijos konstruktorius V.Makarovas sukūrė ne tik naują pistoletą, pavadintą jo vardu, bet ir šiam pistoletui skirtą šovinį. Jo balistinės charakteristikos truputį blogesnės nei 9 mm Parabellum šovinio, bet kur kas geresnės nei 9 mm Brauning trumpojo (9x17) šovinio.

9,2 mm pistoleto šovinys (9x18) sudarytas iš tūtelės, kapsulės, parako užtaiso ir kulkos. Tūtelėje yra visos šovinio dalys ir talpinamas parako užtaisas - ji apsaugo parako užtaisą ir kapsulę nuo išorės veiksnių ir neleidžia šaudant prasiveržti parako dujoms iš vamzdžio kanalo pro šovinio lizdą.

18 pav. 9,2 mm pistoleto šovinio sandara:

1 - tūtelė; 2 - kapsulė;
3 - parako užtaisas; 4 - kulka.

Tūtelės dugne yra: kapsulės lizdas; priekalėlis, ant kurio daužikliu sudužoma kapsulė; dvi angos, pro kurias liepsna pasiekia kapsulės įliepsnojančią mišinį. Iš išorės prie tūtelės dugno yra žiedinis griovelis traukiklio užkaboms. Kapsulė uždega parako užtaisą. Kapsulę sudaro žalvarinis gaubtelis su įpresuotu į jį smogiamuoju mišiniu ir alavinis skridinelis, uždegantis smogiamąjį mišinį. Skiltuvui smogus į smogiamąjį mišinį, jis įsiliepsnoja ir dega stipriai liepsna, kuri pro dvi angas pasiekia įliepsnojančią mišinį.

Kulka sudaryta iš švininės šerdies, įpresuotos į plieninį apvalkalą. Kulka standžiai įtvirtinta tūtelėje. Šie šoviniai, be tradicinių savaime užsitaيسانčių pistolečių, skirti greito šaudymo pistoletams ir pistoletams kulkosvaizdžiams. Ginčiams, iš kurių šaudoma šiais šaudmenimis, priklauso automatinis Stečkinio pistoletas APS (Rusija), savaime užsitaيسانtis pistoletas P64 modelio ir pistoletas kulkosvaizdis PH63 modelio (Lenkija), savaime užsitaيسانtis pistoletas PA63 ir R61-9 modelio (Vengrija).

Techniniai duomenys:

kalibras - 9,2 mm;

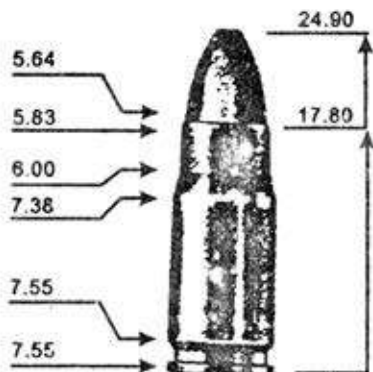
šovinio masė (su plienine tūtele) - 9,5 g;

kulkos masė (su plienine šerdimi) - 6,1 g;

parako užtaiso (pikroksilino) masė - 2,24 g.

5.6. 5,45 mm pistoleto PSM šoviniai (5,45x18)

Buvusios Tarybų Sąjungos ginklų konstruktorių kolektyvas 1975 m. sukūrė naują vadovaujančių kariškių ir aukštų pareigūnų savignai skirtą pistoletą PSM. Šiam pistoletui konstruktorė A.Denisova sukūrė specialų 5,45 mm kalibro šovinį.

19 pav. 5,45 mm pistoleto PSM (5,45x18) šoviny

Šoviny sudarytas iš butelio formos žalvarinės tūtelės, kurios dugnelio centre įtaisyta kapsulė ir talpinamas palyginti didelis (0,25 g) parako užtaisas, bei smailaus lanko formos kulkos.

Butelio formos žalvarinė tūtelė leidžia maksimaliai išnaudoti sudegusio parako užtaiso dujų slėgį, kuris suteikia reliatyviai mažo svorio kulkai santykinai didelį pradinį greitį (315 m/s).

Techniniai duomenys:

kalibras - 5,45 mm;

šovinio masė - 4,8 g;

kulkos masė:

su švinine šerdimi - 2,4 g;

su plienine šerdimi - 2,4 g;

parako užtaiso masė - 0,25 g;

pradinis kulkos greitis (V_0) - 315 m/s;

pradinė kulkos energija (E_0):

su švinine šerdimi - 129 J;

su plienine šerdimi - 119 J.

II dalis

3 skyrius

6. 9,2 MM MAKAROVO PISTOLETAS PM

Rusijos, Ukrainos, kitų buvusių TSRS sudėtyje respublikų ginkluotosios pajėgos, policija (milicija), valstybės saugumo ir kitos sukarintos organizacijos ginkluojamos tokiais pistoletais:

savaime užsitaيسانčiu 9,2 mm kalibro Makarovo pistoletu PM;

automatiniu 9,2 mm kalibro Stečkino pistoletu APS;

savaime užsitaيسانčiu mažojo (5,45 mm) kalibro kišeniniu pistoletu PSM.

6.1. Bendroji charakteristika

Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui TSRS buvo paskelbtas konkursas naujam pistoletui sukurti. Jį nugalėjo konstruktorius N.Makarovas, kuris sukūrė ne tik naują pistoletą, bet ir jam skirtą 9,2 mm (9x18) šovinį. Pagal šį šovinį buvo sukonstruoti ir kiti ginklai TSRS, Lenkijoje, Vengrijoje ir kitose šalyse.

9,2 mm Makarovo pistoletas PM buvo priimtas ginkluotėn 1951 m. ir beveik nepakitęs leidžiamas iki šio. Pistoletui panaudota pasaulyje labai populiari vokiečių 7,65 mm Valterio PP (1929 m.) konstrukcija.

Pistoletas nešiojamas dėkle kartu su atsargine šovinių dėtuve ir valikliu. Pistoletas yra patogios formos, paprastas gaminti ir naudoti, pagal kalibrą yra nedidelių gabaritų, lengvas ir nesudėtingos konstrukcijos. Jis yra patikimas ir visuomet paruoštas šaudymui.

Sumažinus matmenis ir supaprastinus konstrukciją kur kas pablogėjo pistoleto kovinės savybės. Sutrumpintas iki 93 mm (10,3 kalibro) vamzdis ir palyginti silpnas šovinys nulėmė tai, kad net nedideliais nuotoliais taiklumas bei šūvių tankumas yra nepakankamai geri.

Nesant specialaus policijos (milicijos) pistoleto modelio šiuo pistoletu apginkluota policija (milicija), valstybės saugumas bei kitos sukarintos organizacijos, bet čia jo trūkumai dar daugiau išryškėjo.

Pistoletas gaminamas Kinijoje (59 modelis), buvusios Jugoslavijos respublikose (67 modelis), bet pasaulyje jis plačiai nepaplito.

9,2 mm kalibro Makarovo pistoleto PM techniniai duomenys:

kalibras - 9,2 mm;

efektyvus šūvio nuotolis - 50 m;

pistoletų ilgis - 161 mm;

pistoletų aukštis - 126,75 mm;

vamzdžio ilgis - 93 mm;

graižtvų skaičius - 4;
pistoletų masė be šovinių - 0,73 kg;
pistoletų masė su šoviniais - 0,81 kg;
kovinė greitošauda - 30 šūvių per minutę;
šovinys - 9x18 mm;
šovinio masė - 10 g;
kulkos masė - 6,1 g;
pradinis kulkos greitis - 315 m/s;
kulkos energija - 303 J;
dėtuves talpa - 8 šoviniai.

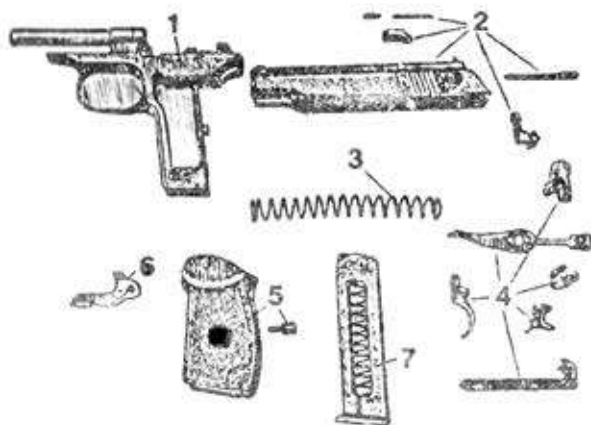

20 pav. Bendras Makarovo pistoleto PM vaizdas

6.2. Pistoletų sandaros ir veikimo principai

Pistoletas sudarytas iš šių pagrindinių dalių ir mechanizmų (21 pav.):

- rėmo su vamzdžiu ir nuleistuko skliauteliu;
- spynos su skiltuvu, išmetikliu ir saugikliu;
- grąžinamosios spyruoklės;
- paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo;
- rankenos kriaunų su sraigtu;
- spynos laikiklio;
- šovinių dėtuves.

21 pav. Makarovo pistoleto PM pagrindinės dalys ir mechanizmai:

- 1 - rėmas su vamzdžiu ir nuleistuko skludutėliu;
- 2 - spyra su daužikliu, išmetikliu ir saugikliu;
- 3 - grąžinamoji spyruoklė;
- 4 - paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo detalės;
- 5 - rankenos kriaušės su stragtu;
- 6 - spyros laikiklis;
- 7 - šovinių dėtuve.

Pistoletas turi plokščią vientisą rėmą, ant kurio standžiai pritvirtintas vamzdis.

Spyra yra judančios vamzdžio įmovos pavidalo ir su vamzdžiu nesukabinta.

Grąžinamoji spyruoklė užmauta tiesiog ant vamzdžio; esant palyginti nedidelei greitošaudai ir trumpam vamzdžiui jo įšilimas neturi įtakos spyruoklės sąvyboms.

Smogiamasis mechanizmas yra gaiduko tipo su atviru gaiduku ir dviejų plunkenų kovine spyruokle. Ji patalpinta rankenoje, už šovinių dėtuves.

Paleidžiamasis mechanizmas užtikrina šaudymą tik pavieniais šūviais. Specialus gaiduko dantelis duoda galimybę šaudyti iš anksto neatleužiant gaiduko - tiesiog spaudžiant nuleistuką. Tai gerina ginklo kovinę parengtį, nemažina jo saugumo nešiojant. Svirtelės tipo saugiklis, įtaisytas spyros užpakalinėje dalyje, vienu metu užsklendžia gaiduką ir spyną ir garantuoja saugų pistoleto naudojimą. Saugiklis perjungiamas didžiuoju pirštu tos rankos, kurioje laikomas ginklas, t.y. pistoletas gali būti valdomas viena ranka.

Plokščia vienaeilė 8 šovinių dėtuve patalpinta rankenoje. Iššovus iš dėtuves paskutinį šovinį, spyra dėtuves padavikliu ir spyros laikikliu sustabdoma

galutinėje užpakalinėje padėtyje.

Taikymo įtaisas atviro tipo, labai paprastas ir apskaičiuotas šaudyti iki 50 m nuotolio.

Šaudant pistoletas užsitaiso automatiškai. Automatiškam pistoleto užtaisymui naudojama atatrankos jėga, kai spyna laisva, o vamzdis nejuda. Šaudant vamzdžio kanalas patikimai užsidaro dėl didelės spygnos masės ir grąžinamosios spyruoklės jėgos. Spyną priekinėje padėtyje laiko spyruoklė, o iššovus atatrankos jėga atmeta ją atgal. Spyna turi kur kas didesnę masę negu kulka, todėl ji juda mažesniu greičiu, ir, kol tūtelė išmetama iš vamzdžio lizdo, kulka spėja išlėkti iš trumpo vamzdžio, ir slėgis staigiai sumažėja. Norint iššauti, reikia nuspausti nuleistuką. Atsipalaidavęs gaidukas smogia į skiltuvą, o skiltuvą - į kapsulę. Užsiliepsnoja parako užtaisas ir susidaro didelis parako dujų slėgis, kuris veikia vienodai į visas puses. Dujos, veikdamos pirmyn, išmeta kulką dideliu greičiu ($V_0 \approx 315$ m/s) ir energija ($E_0 \approx 303$ J). Parako dujų slėgis per šovinio tūtelės dugną veikia spyną, kuri slenka atgal, laikydama išmetikliu tūtelę ir suspausdama grąžinamąją spyruoklę. Tūtelė, įsiremusi į atmuštuvą, išlėkia pro spygnos langelį. Spyna, judėdama atgal, atlaužia gaiduką į kovinę padėtį. Pasiekusi galinę ribą į pradinę padėtį spyna grįžta veikiamo grąžinamosios spyruoklės. Slenkant spynai pirmyn, jos siuntiklis išstumia iš dėtuvės kitą šovinį ir įstumia jį į šovinio lizdą. Spyna uždaro vamzdžio kanalą, ir pistoletas paruoštas kitam šūviui.

Norint dar kartą iššauti, reikia atleisti nuleistuką ir vėl jį nuspausti. Taip šaudoma, kol dėtuvėje yra šovinių. Iššovus paskutinį šovinį iš dėtuvės, spyna, sąveikaujant dėtuvės padavikliui ir spygnos laikikliui, sustabdoma galutinėje užpakalinėje padėtyje.

6.3. Pistoletu ardymas ir surinkimas

Pistoletą išardyti galima dalinai ir visiškai.

Dalinai pistoletas ardomas ruošiant valymui, apžiūrai ir tepimui.

Visiškai pistoletas ardomas remontuojant, keičiant tepalą bei valant labai užterštą, patekusį į vandenį, lietų ar sniegą.

Dažnas ginklo ardymas kenksmingas, nes greitina dalių ir mechanizmų susidėvimą.

Jei pistoletas ardomas geroje sąlygoje (kareivinėse, kambaryje ir pan.), reikėtų laikytis tokių taisyklių:

įsitikinti, ar pistoletas neužtaisytas;

detales dėti ant suolo, kėdės, stalo ir pan., o lauko sąlygomis - ant švaraus patiesalo;

ardant nenaudoti jėgas, smūgiuoti galima tik bronziniu plaktuku;

detales ir mechanizmus dėti laikantis ardymo eilės, surenkant tikrinti detalių numerius.

P a s t a b a. Kovinėse aplinkybėse pistoletas ardomas tik šalinti gedi-
mus ir kuo greičiau paruošti jį kovai, todėl jokių taisyklių nesilaikoma.

Prieš pradėdant bet kokius veiksmus su pistoletu, būtina įsitikinti, ar jis
neužtaisytas.

Norint įsitikinti, ar pistoletas neužtaisytas, reikia:

paimti pistoletą dešiniąja ranka;

kairiosios rankos nykščiu nuspausti šovinių dėtuvės spragtuką atgal, o
kairiosios smiliumi ištraukti dėtuvę iš rankenos pagrindo (22 pav.).

dešinėsios rankos nykščiu išjungti saugiklį;

kairiąja ranka atitraukti spyną atgal iki galo;

apžiūrėti šovinių lizdą;

dešinėsios rankos nykščiu nuspausti spynos laikiklį, atleisti spyną;

įstatyti šovinių dėtuvę į pistoletą.

22 pav. Šovinių dėtuvės išėmimas

6.4. Dalinis pistoleto ardymas ir surinkimas

Pistoletu dalinio ardymo tvarka:

1. Ištraukti šovinių dėtuvę iš pistoleto (22 pav.).
2. Atakirti spyną nuo rėmo. Paimti pistoletą dešiniąja ranka už rankešos, o kairiąja ranka patraukti nuleistuko skliautelio priekinę dalį žemyn, įremti ją į rėmą ir palikti toje padėtyje, prilaikant dešiniojos rankos smiliumi (23 pav.).

23 pav. Nuleistuko skliautelio atitraukimas

24 pav. Spynos numovimas nuo vamzdžio

Kairiąja ranka atitraukti spyną atgal iki galo, pakelti užpakalinį galą ir, laikant tokioje padėtyje, leisti, veikiant grąžinamajai spyruoklei, spynai slinkti į priekį. Numauti spyną nuo vamzdžio, ir nuleistuko skliautelį pastatyti į savo vietą (23 pav.).

3. Numauti nuo vamzdžio grąžinamąją spyruoklę. Laikant pistoletą dešiniąja ranka už rankenos, kairiąja ranka numauti grąžinamąją spyruoklę nuo vamzdžio.

25 pav. Dalinai išardytas
pistoletas

Dalinai išardytas pistoletas surenkamas tokia tvarka.

1 Užmauti ant vamzdžio grąžinamąją spyruoklę. Laikant pistoletą dešiniąja ranka už rankenos, kairiąja ranka užmauti ant vamzdžio grąžinamąją spyruoklę tuo galu, kurio paskutinioji vija yra mažesnio skersmens.

2 Pritvirtinti spygą prie remo. Laikant pistoleto remą už rankenos dešiniąja ranka, o spygą kairiąja, įkišti vamzdį laisvosios grąžinamosios spyruoklės galu pirmyn į spygos kanalą.

26 pav. Vamzdžio su spyruokle
įkišimas į spygos kanalą

Patraukti spyną atgal iki galo, kad vamzdžio laibgalis pralįstų pro spynos kanalą (26 pav.).

Prispausti užpakalinę spynos dalį prie rėmo taip, kad jos išilginiai kyšuliai įeitų į rėmo griovelius ir, prilaikant ranka, paleisti. Spyna, gražinamosios spyruoklės veikiamą, energingai grįžta į priekį. Įjungti saugiklį.

3. Įstatyti dėtuvę į rankeną. Paimti pistoletą dešiniąja ranka, o kairiosios rankos nykščiu ir smiliumi įstatyti dėtuvę į rankeną (27 pav.).

27 pav. Dėtuvės įstatymas į pistoleto rankeną

4. Patikrinti pistoletą; išjungti saugiklį;

atitraukti spyną atgal ir paleisti - spyna, slinkdama į priekį, užsilaiko ant spynos laikiklio ir lieka šioje padėtyje,

nuspausti spynos laikiklį, paleisti spyną - spyna, veikiamą gražinamosios spyruoklės, turi energingai grįžti, o gaidukas turi likti atflaužtas; įjungti saugiklį - gaidukas turi atsipalaiduoti iš užkabos ir užsiblokuoti.

6.5. Visiškas pistoleto ardymas ir surinkimas

Visiškas pistoleto išardymas atliekamas tokia tvarka:

1. Dalinai išardyti pistoletą.

2. Atskirti nuo rėmo griebtuvą ir spynos laikiklį.

Paimti pistoletą kairiąja ranka, prilaikant kairiosios rankos didžiuoju pirštu gaiduko galvutę ir rodomuoju pirštu spaudžiant nuleistuko uodegėlę, pamažu nuleisti gaiduką nuo skeliamosios užkabos. Valiklio smaigaliu nuimti griebtuvo spyruoklės kabliuką nuo spynos laikiklio (28 pav.).

28 pav. Griebtuvo spyruoklės kabliuko nuėmimas nuo spynos laikiklio

Rodomuoju ir didžiuoju dešinėsios rankos pirštais pasukti griebtuvą į priekį iki kairiojo kaklelio nuopjovos sutapimo su kaklelio lizdo išpjova rėme, po to griebtuvą ir spynos laikiklį keliant į viršų atskirti nuo rėmo (29 pav.).

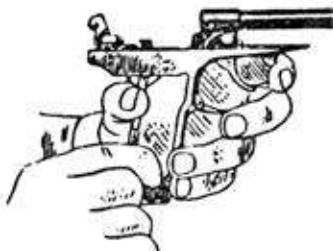
29 pav. Griebtuvo ir spynos laikiklio atskyrimas nuo rėmo

3. Atskirti rankenos kriaunas nuo pagrindo ir skeliamąją spyruoklę nuo rėmo. Valiklio briaunele atsukti sraigta ir, stumiant rankenos kriaunas atgal, atskirti jas nuo pagrindo (30 pav.).

30 pav. Rankenos kriaunų atskyrimas nuo pagrindo

4. Nuimti kovinę spyruoklę nuo rėmo. Spaudžiant kairiosios rankos nykščiu kovinę spyruoklę prie rankenos pagrindo, stumti žemyn ir atskirti nuo rankenos pagrindo kovinės spyruoklės sklendę ir nuimti kovinę spyruoklę nuo rankenos pagrindo prielajos (31 pav.).

31 pav. Kovinės spyruoklės nuėmimas nuo rankenos pagrindo

P a s t a b a . Neturint valiklio, sraigta galima išsukti apynos laikiklio atmuštuvu.

5. Atskirti gaiduką nuo rėmo.

Laikant rėmą kairiąja ranka ir pasukus nuleistuko uodegėlę iki galo į priekį, dešniosios rankos rodomuoju pirštu ir nykščiu pasukti gaiduką pirmyn iki jo kaklelių nuopjovų sutapimo su kaklelių lizdų išpjovomis rėme, pastumti gaiduką į vamzdžio pusę ir jį išimti (32 pav.).

32 pav. Galduko atskyrimas nuo rėmo

6. Atskirti nuo rėmo nuleistuko trauklę su atlaužiamąja svirtimi. Laikant rėmą kairiąja ranka, dešiniąja pakelti nuleistuko trauklės užpakalinį galą ir išnerti kaklelį iš nuleistuko angos (33 pav.).

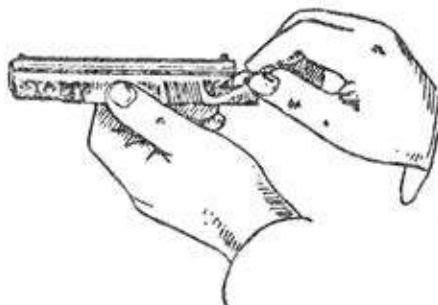

33 pav. Nuleistuko traukės su atlaužiamąja svirtimi atskyrimas nuo rėmo

7. Atskirti nuleistuką nuo rėmo laikant rėmą kairiąja ranka, dešiniąja ranka atitraukti skliautelį žemyn; sukant nuleistuko uodegėlę pirmyn, išnerti nuleistuko kaklelius iš rėmo kaklelių lizdų ir atskirti nuleistuką nuo rėmo. Skliautelį pastatyti į savo vietą.

8. Atskirti saugiklį ir daužiklį nuo spynos.

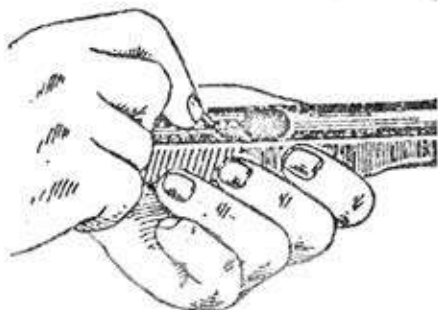
Paėmus spyną kairiaja ranka, dešinėsios rankos nykščiu pasukti saugiklio ašelį į viršų, po to rodomuoju ir dešinėsios rankos nykščiu atitraukti svirtelę iš lizdo kiek į šoną, toliau sukti atgal ir išimti iš spyynos lizdo (34 pav.).

34 pav. Saugiklio atskyrimas nuo spyynos.

Nestipriai daužant į dešinėsios rankos delną užpakalinį spyynos galą iškratyti iš spyynos daužikį;

9. Atskirti nuo spyynos išmetiklį. Spyną padėti ant stalo (lentos), dešiniąja ranka valiklio smaigaliu įstumti tolyn išmetiklio spaudiklį ir tuo pačiu metu, prispaudžiant kairiosios rankos rodomuoju pirštu priekinę išmetiklio dalį ir sukant jį apie užkabą, išimti iš išpjovos; po to atsargiai iš lizdo ištraukti patį spaudiklį su spyruokle (35 pav.).

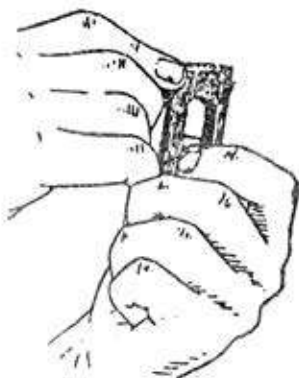

35 pav. Išmetiklio atskyrimas nuo spyynos.

10. Išardyti dėtuvę.

Paėmus dėtuvę kairiaja ranka, dešinėsios rankos nykščiu ir rodomuoju pirštu nuspausti padaviklio spyruoklę padaviklio pusėn, dešiniąja ranka nuimti

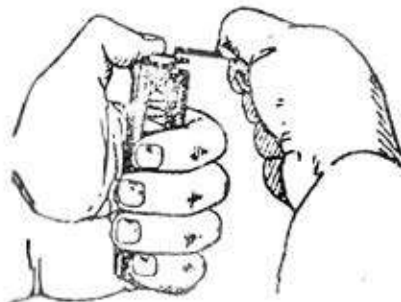
dėtuvės dangtelį ir iš dėtuvės korpuso išimti padaviklio spyruoklę ir padaviklį (36 pav.).

36 pav. Dėtuvės išardymas

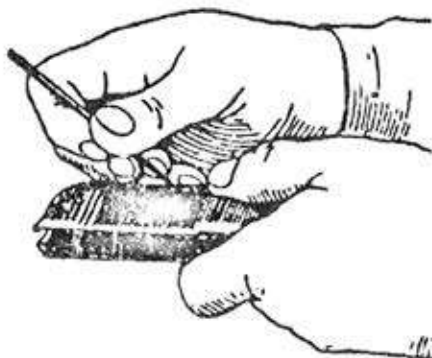
Visiškai išardytas pistoletas surenkamas atvirkštine tvarka:

1. Surinkti dėtuvę. Laikyti kairiojoje rankoje dėtuvės korpusą taip, kad dėtuvės spragtelio kyšulys būtų priekyje ir viršuje, dešiniąja ranka įdėti padaviklį į dėtuvės korpusą. Po to įstatyti padaviklio spyruoklę neužlenktu galu į apačią ir, spaudžiant ją kairiosios rankos nykščiu, dešiniąja ranka užstumti dangtelį ant korpuso užlenktą briauną taip, kad užlenktos spyruoklės galas įsuktų į dangtelio angą (37 pav.).

37 pav. Dėtuvės surinkimas

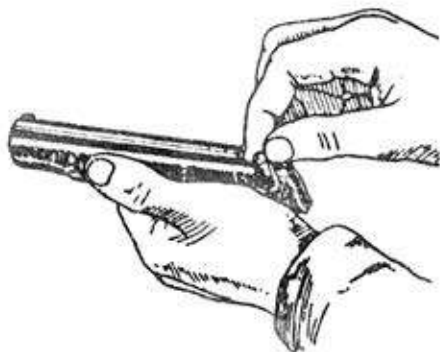
2. Pritvirtinti išmetiklį prie spynos. Padėti spyną ant stalo, dešiniąja ranka įstatyti išmetiklio spyruoklę su padavikliu (padavikliu į viršų) į spynos lizdą. Įstatyti išmetiklį į išpjovą nukreipus užkabą spynos dubenelio pusėn ir, prilaukiant kairiosios rankos rodomuoju pirštu prie užkabos, valiklio smaigaliu nustumti spaudiklį į lizdą, tuo pačiu metu spaudžiant išmetiklį prie spaudiklio ir žemyn nuleisti jo kulnelį į spynos lizdą taip, kad spaudiklio galas atsidurtų virš išmetiklio kulnelio laiptelio (38 pav.).

38 pav. Išmetiklio tvirtinimas prie spynos

3. Įstatyti į spyną daužiklį ir saugiklį.

Paimti spyną kairiąja ranka užpakaliniu galu į save ir įdėti daužiklį į spynos kanalą taip, kad jo nuopjova užpakalinėje dalyje būtų nukreipta į saugiklio lizdą. Dešniosios rankos nykščiu ir rodomuoju pirštu įstatyti saugiklį į spynos lizdą ir pasukti jo svirtelę iki galo žemyn (39 pav.)

39 pav. Saugiklio tvirtinimas prie spynos

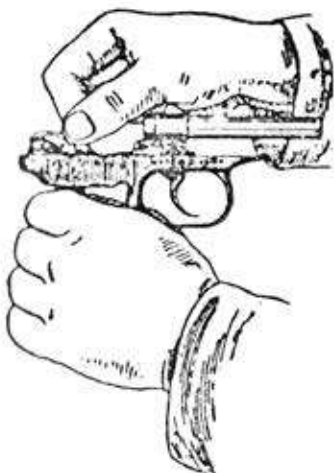
4. Pritvirtinti nuleistuką prie rėmo. Laikant rėmą kairiaja ranka, dešiniąją atitraukti sklaidytelį ir pakreipti jį taip, kaip tai daroma dalinai išardant; įstatyti nuleistuko galvutę į rėmo langelį, kad jo kakleliai įeitų į savo lizdus rėme, sklaidytelį įstatyti į savo vietą.

5. Pritvirtinti nuleistuko trauklę su atlaužimo svirtimi.

Laikant rėmą kairiaja ranka, atlenkti nuleistuko uodegėlę atgal, įstatyti nuleistuko trauklės kaktelį į nuleistuko angą ir nuleisti trauklės galą į rėmą užpakalinėje rankenos pagrindo sienoje.

6. Pritvirtinti prie rėmo gaiduką.

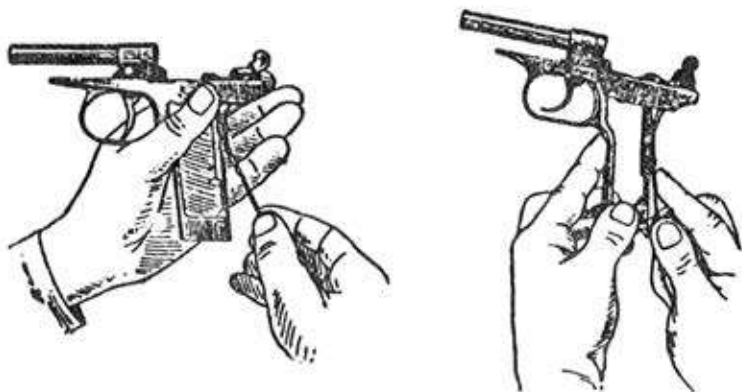
Laikant rėmą už rankenos pagrindo kairiaja ranka, pasukti nuleistuko uodegėlę į galutinę priekinę padėtį, dešiniąją ranką pasukti gaiduką galvute į priekį, įnerti jo kaklelius į jų lizdus rėme ir grąžinti gaiduko galvelę atgal (40 pav.)

40 pav. Gaiduko tvirtinimas prie rėmo

7. Pritvirtinti prie rėmo kovinę spyruoklę

Padėti pistoletą ant kairiosios rankos delno; pasukus nuleistuko uodegėlę pirmyn, o užkabos svirtį aukštyn, dešiniąją ranką įnerti kovinės spyruoklės plunksnas į rėmo langelį ir užmauti spyruoklę ant rankenos pagrindo priekio, kad spyruoklės plačioji plunksna įsiterptų į gaiduko įdubą, o siauroji plunksna atsiremtų į svirties užkabos kulnelį. Pasukti pistoletą, kad rankenos pagrindo užpakalinė siena būtų nukreipta į save, ir, prilaikant kairiosios rankos nykščiu kovinę spyruoklę už apkabos spragtelio, o rodomuoju - rankenos pagrindo priekinę sienelę, dešimosios rankos nykščiu ir rodomuoju pirštu uždėti kovines spyruokles sklendę (41 pav.)

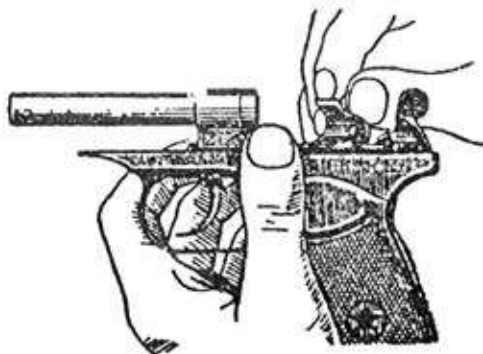
41 pav. Kovinės spyruoklės tvirtinimas prie rėmo

Keletą kartų lengvai nuspaudus nuleistuko uodegėlę patikrinti, ar teisingai uždėta kovinė spyruoklė. Jeigu gaidukas atsilenkia atgal, tai spyruoklė uždėta teisingai.

8. Pritvirtinti kriaunas prie rankenos pagrindo. Uždėti rankeną ant jos pagrindo ir iki galo įsukti sraigą, po to atleisti sraigą pusę pasukimo.

9. Pritvirtinti spynos laikiklį ir griebtuvą prie rėmo.

Laikant rėmą kairiaja ranka, dešiniąją įdėti spynos laikiklį į rėmo išpjovą; paimti griebtuvą taip, kad jo dešiniojo kaklelio nuopjova būtų nukreipta į priekį; įstatyti į rėmo kaklelio lizdą iš pradžių kairįjį griebtuvo kaklelį (ant kurio yra spyruoklė), o paskui dešųjį griebtuvo kaklelį. Pasukti griebtuvą atgal. Valiklio smaigaliu užkabinti griebtuvo spyruoklės kabliuką už spynos laikiklio (42 pav.).

42 pav. Spynos laikiklio griebtuvo tvirtinimas prie rėmo

10. Baigti visišką pistoleto surinkimą.

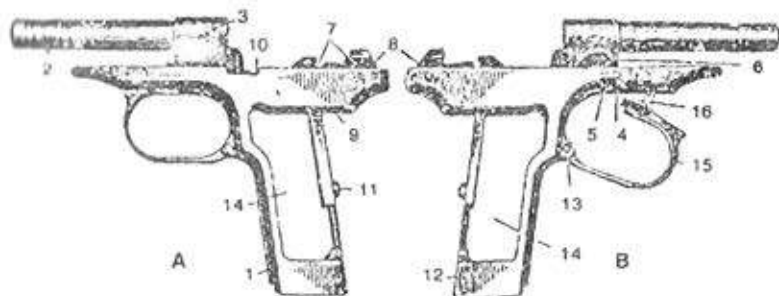
Atlikti veiksmus, numatytus surenkant pistoletą po dalino išardymo.

11. Po visiško pistoleto surinkimo patikrinti, ar gerai pistoletas veikia.

6.6. Pistoletų dalių, mechanizmų, šovinių ir priedų paskirtis ir sandara

Rėmas su vamzdžiu ir skliauteliu (43 pav.). Vamzdis yra pagrindinė pistoleto dalis, kuri suteikia slenkamajam kulkos judesiui reikiamą kryptį, pradinį greitį bei sukamąjį judesį. Vamzdžio išorinis paviršius yra lygus. Ant lygios vamzdžio paviršiaus dalies užmaunama gražinamoji spyruoklė.

Vamzdžio drūtgalyje yra prielaja vamzdžiui tvirtinti prie rėmo stovo. Prielajoje yra anga vamzdžio kaiščiui. Vamzdis į rėmą įpresuotas ir užfiksuotas kaiščiu.

43 pav. Rėmas su vamzdžiu, rankenos pagrindu ir skliauteliu.

A - kairioji pusė; B - dešinioji pusė;

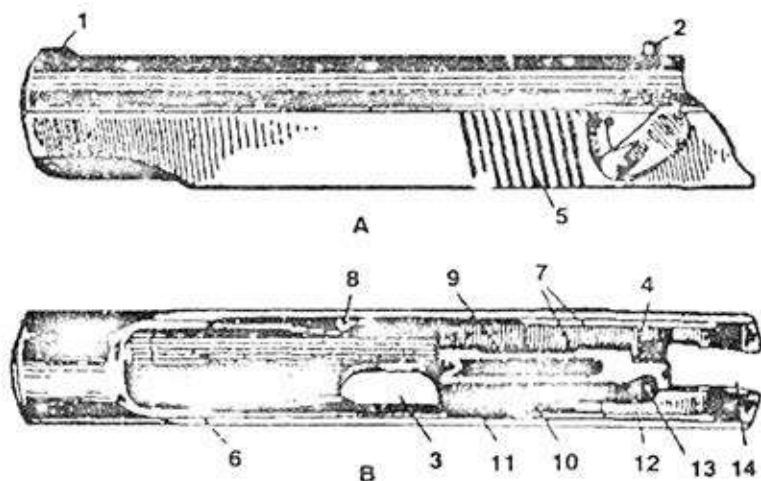
1 - rankenos pagrindas; 2 - vamzdis; 3 - stovas vamzdžiui tvirtinti; 4 - langelis nuleistuko skliauteliui ir spygos atgalinės eigos ribotuvui; 5 - lizdas nuleistuko kakteliams; 6 - kreivė išėma nuleistuko trauklės priekiniam kakteliumi; 7 - lizdas gaktuko ir griebtuvo kakteliams; 8 - spygą kreiplančiosios išėmos; 9 - langelis kovinės spyruoklės plunksnai; 10 - išpjova spygos laikikuliui; 11 - prielaja kovinei spyruoklei ir kraunoms tvirtinti; 12 - išpjova dėtuvės spragtukui; 13 - prielaja skliauteliui tvirtinti; 14 - šoniniai langeliai; 15 - skliautelis; 16 - spygos atgalinės eigos ribotuvai; 17 - langelis dėtvei.

Vamzdžio viduje yra kanalas, kurį sudaro graižtinė vamzdžio kanalo dalis, šovinio lizdas ir kūgiška dalis kulka. Šovinio lizde talpinamas šovinis, todėl jis yra šovinio formos. Graižtinėje vamzdžio dalyje yra keturios stačiakampės su lygiagrečiomis sienelėmis graižtinės, kurios tolygiai eina iš kairės aukštyn į dešinę (dešininis sukamasis) ir suka kulką šūvio metu. Tarpai tarp

graižtvų vadinami laukais. Atstumas tarp priešingų laukų atitinka pistoleto kano kalibrą (9 mm). Taip nustatomas rusų konstruktorių sukurtų ginklų kalibras. Daugumos vakarų valstybių konstruktoriai kalibrą nustato tarp priešingų graižtvų dugnų. Šiuo atveju pistoleto kalibras būtų 9,2 mm.

Remas jungia visas pistoleto dalis ir mechanizmus. Jo priekyje yra atovas vamzdžiui tvirtinti ir langelis nušautuko sklaiduliui ir spynos atgalinės eigos ribotuvui. Remo stovė yra anga, į kurią įpresuojamas vamzdis, ir langelis nušautuko galvutei; dešinėje remo puseje - kreiva išėma nušautuko traukles priekiniam kakleliui.

Užpakalinėje remo dalyje yra kyšuliai su lizdais gaiduko ir griebtuvo kakleliams, išėmos spynai nukreipti ir langelio kovines spyruokles plunksnoms. Remo viduryje yra langelis detuvės viršutinei daliai ir išpjova kairiojoje sienelėje spynos laikikliui.

44 pav. S - yna.

A - kairioji pusė; B - vaizdas iš apačios;

1 - kryptukas; 2 - taikiklis; 3 - tūtelės išmetimo langelis; 4 - saugiklio lizdas; 5 - įkartos 6 - kanalas vamzdžiui ir grąžinamajai spyruoklei; 7 - išilginiai kyšuliai; 8 - dantelis; 9 - išėma atmuštuvui; 10 - išėma atlaužimo svirties kyšuliui; 11 - siuntiklis; 12 - kyšulys griebtuvo ir atlaužimo svirties atskirti; 13 - išėma atlaužimo svirties atskyrimo kyšuliui; 14 - išpjova gaidukui

Prie rankenos pagrindo tvirtinamos kriaunos, kovinė spyruoklė ir jį įstatoma šovinių detuvė. Rankenos pagrindo šonuose yra langai, o užpakalinėje sienoje – prielaja su sriegine anga, prie kurios sraigtu tvirtinama kovinė spyruoklė ir kriaunos, apačioje – išpjova detuvės spragtukui, priekinėje sienoje – prielaja su lizdu skliauteliui tvirtinti.

Skliautelis saugo nuleistuko uodegėlę nuo atsiktinio nuspaudimo. Jo priekinėje dalyje yra spynos atgalinės eigos ribotuvas. Skliautelis tvirtinamas prie remo apačioje prielajos ašimi, o viršuje – spyruokle ir spaudikliu.

Spyna (44 pav.) įstumia šovinį iš detuvės į lizdą, uždaro vamzdžio kanalą, ištraukia iš lizdo tūtelę (šovinį) ir išmeta iš ginklo bei atlaužia gaiduką. Spynos išoreje yra kryptukas ir skersinė išema taikikliui, įkartos tarp kryptuko ir taikiklio šviesos blyksniams išsklaidyti, kaireje puseje – lizdas saugikliui ir dvi duobutės jam fiksuoti saugos (viršuje) ir šūvio (apačioje) padėtyse; dešinėje – langelis tūtelei ar šoviniui išmesti, išema išmetikliui ir lizdas išmetiklio spragtukui ir spyruoklei; iš abiejų spynos pusių įkartos – spyną patogiau atitraukti, užpakalinėje dalyje – išema gaidukui.

Spynos viduje yra: kanalas vamzdžiui su grąžinamąja spyruokle; išilginiai kyšuliai spynai nukreipti, dantelis spynai sulaukyti ant spynos laikiklio, išema atmuštuvui, išema atlaužimo svirties ir griebtuvo atskyrimo kyšuliui, dubonelis tūtelei, duobtelis, siuntiklis šoviniui įstumti iš detuvės į lizdą; kyšulys atlaužimo svirties nuo griebtuvo atskirti, išema atlaužimo svirties atskyrimo kyšuliui; išema griebtuvo atskyrimo nuo atlaužimo svirties kyšuliui; kanalas skiltuvui.

Skiltuvus (45 pav.) sudaužo šovinio kapsulę.

45 pav. Skiltuvus

1 - daužiklis, 2 - įpjova saugikliui

Skiltuvus yra tribraukis, kas sumažina jo svorį ir trinties paviršių. Jo priekyje yra daužiklis, o užpakalinėje dalyje – įpjova saugikliui.

Išmetiklis (46 pav.) ištraukia šovinio tūtelę (šovinį) iš lizdo ir tūko spynos dubonelyje, kol užklius už atmuštuvo.

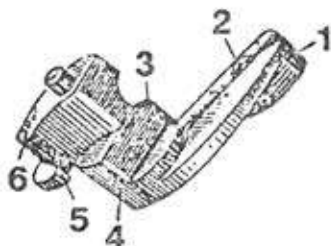

46 pav. Išmetiklis:

1 - užkaba; 2 - kulnelis; 3 - spaudiklis; 4 - spyruoklė

Išmetiklį sudaro išmetiklis, spaudiklis ir spyruoklė. Išmetiklyje yra užkaba, kuri užkabina tūtelės žiedinį griovelį ir laiko tūtelę spynos dubenėlyje, kulnelis sujungimui su spyna bei duobutė valikliui. Kulnelio užpakalinėje dalyje yra lizdas spaudiklio galvutei. Spaudiklyje yra galvutė, į kurią remiasi išmetiklio spyruoklės galas, užmautas ant spaudiklio plonesnės dalies.

Saugiklis (47 pav.) užtikrina pistoleto saugų naudojimą. Jame yra svirtelė saugikliui valdyti, fikcatorius, ašelė gaiduko griebtuvui, saugos briauna, gaiduko saugos užkaba, gaiduko smūgio užlaida ir kyšulys. Saugiklis statomas į spynos lizdą.

47 pav. Saugiklis:

- 1 - saugiklio gairėlė; 2 - fikcatorius;
- 3 - užlaida; 4 - briauna; 5 - užkaba;
- 6 - kyšulys

Taikiklis kartu su kryptuku reikalingas taikymui. Jo pagrindas įstatytas į spynos skersinę išėmą (44 pav).

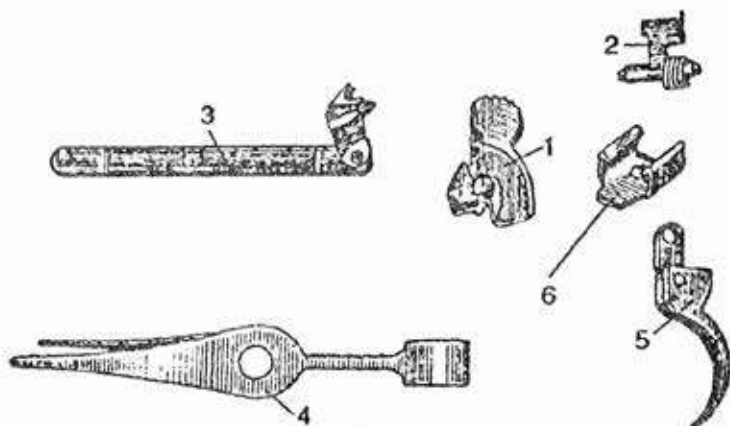
Grąžinamoji spyruoklė (48 pav.) grąžina spyną po šūvio į priekį. Viena iš

48 pav. Grąžinamoji spyruoklė

galinių spyruoklės vijų yra mažesnio skersmens. Šiuo galu, surenkant pistoletą, spyruoklė užmaunama ant vamzdžio. Spyruoklė kartu su vamzdžiu įstatoma į spynos kanalą.

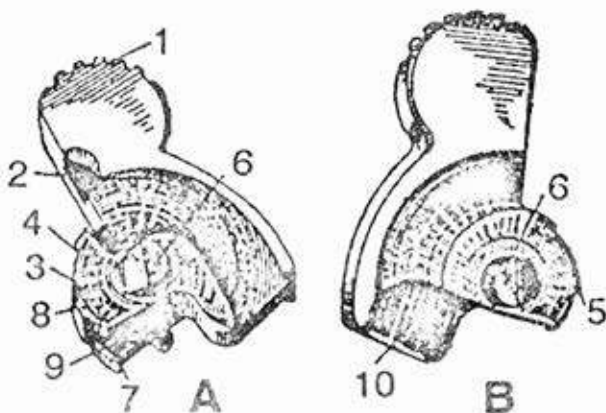
Paleidžiamasis - smogiamasis mechanizmas (49 pav.) sudarytas iš gaiduko, gaiduko griebtuvo su spyruokle, nuleistuko trauklės su atlaužimo svirtimi, nuleistuko, kovinės spyruoklės ir jos užsklandos.

49 pav. Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas:

1 - gaidukas; 2 - griebtuvas su spyruokle; 3 - nušautuko trauklė su atlaužimo svirtimi; 4 - kovinė spyruoklė; 5 - nuleistukas; 6 - kovinės spyruoklės užsklanda

Gaidukas (50 pav.) smogia į skiltuvą

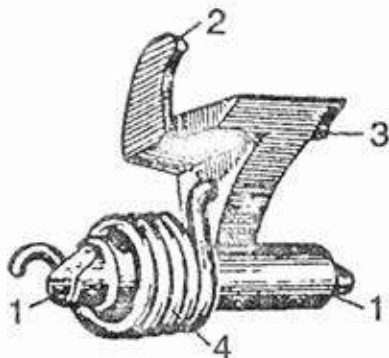
50 pav. Gaidukas:

A - kairioji pusė, B - dešinioji pusė;

1 - galvutė su įkertomis; 2 - išpjova; 3 - išėma saugiklio užkaba; 4 - saugiklio užkaba; 5 - kovinė užkaba; 6 - kaklečiai; 7 - dantelis; 8 - kyšulys gaidukui užsikliesti; 9 - įduba kovinės spyruoklės plačiajai plunksnai; 10 - fridinė išėma

Gaidukas turi: viršuje - galvutę su įkartomis gaidukui atlaužti; ant priekinės plokštumos - išpjovą laisvai gaiduko eigai; išėmą saugiklio užkabai; ant gaiduko pagrindo dvi užkabas: viršutinę - saugiklio užkabą, apatinę - kovinę užkabą; iš šonų - kaklelius, ant kurių sukasi gaidukas; iš dešinės - dantelį gaidukui atlaužti atlaužimo svirtimi; iš kairės - kyšulį gaidukui užsklęsti saugikliu; iš apačios - išėmą kovinės spyruoklės plačiajai plunksnai; gaiduko pagrindo dešinės pusės apačioje - žiedinę išėmą atlaužimo svirtelės kulnėliui.

Griebtuvas (51 pav.) laiko atlaužtą gaiduką bei sulaiko jį saugos užkaboje.

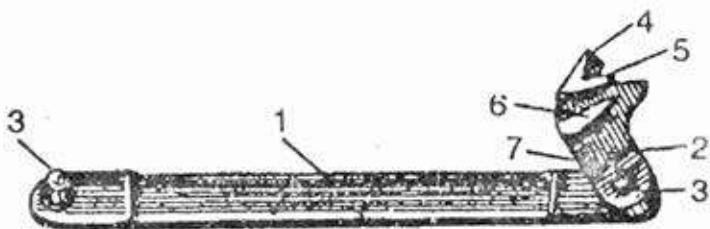

51 pav. Griebtuvas:

1 - kakleliai; 2 - dantelis griebtuvui pakelti; 3 - kyšulys; 4 - spyruoklė

Jis turi: užkabą sukibimui su gaiduku; kaklelius, ant kurių juda griebtuvas; kairėje - dantelį griebtuvui pakelti saugos užkaboje; dešinėje - kyšulį, į kurį remiasi atlaužimo svirtis, nuspaužiant nuleistuką. Ant kairiojo kaklelio yra spyruoklė. Laisvasis spyruoklės galas yra kabliuko formos ir jungiasi su spygnos laikikliu. Spyruoklė prispaužia griebtuvo užkabą prie gaiduko.

Nuleistuko trauklė su atlaužimo svirtimi (52 pav.) naudojama gaidukui paleisti ir, nuspaužiant gaiduką, jam atlaužti.

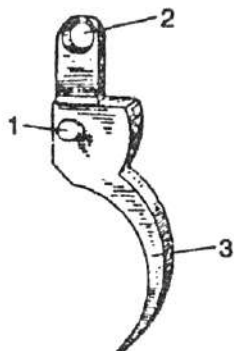
52 pav. Nuleistuko trauklė su atlaužimo svirtimi:

1 - nuleistuko trauklė; 2 - atlaužimo svirtis; 3 - trauklės kakleliai; 4 - atskyrimo kyšulys; 5 - išpjova griebtuvo kyšuliui; 6 - kyšulys; 7 - kulnėlis

Nuleistuko trauklės galuose yra kakleliai. Priekiniu kakleliu ji sujungta su nuleistuku, o užpakaliniu - su atlaužimo svirtimi.

Atlaužimo svirtyje yra: atskiriantysis kyšulys, kuris atkabina svirtį nuo griebtuvo spynai slenkant atgal; išpjova griebtuvo kyšuliui; kyšulys, automatiškai atlaužiantis gaiduką; kulnelis, į kurį remiasi kovinės spyruoklės siauroji plunksna. Kulnelis įeina į gaiduko žiedinę išėmą.

Nuleistukas (53 pav.) naudojamas gaidukui paleisti ir jam automatiškai atlaužti.

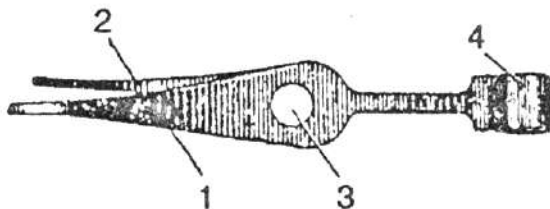

53 pav. Nuleistukas:

- 1 - kakleliat;
- 2 - anga jungimui su traukle;
- 3 - nuleistuko uodegėlė

Jis turi kaklelius, įeinančius į rėmo lizdus; angą jungimui su nuleistuko traukle; nuleistuko uodegėlę. Nuleistukas savo viršutine dalimi įstatytas į rėmo stovo langelį.

Kovinė spyruoklė (54 pav.) užtikrina gaiduko, atlaužimo svirties ir nuleistuko trauklės veikimą. Ji turi: plačiąją plunksną, sąveikaujančią su gaiduku; siaurąją plunksną atlaužimo svirtiai ir nuleistuko trauklei veikti; angą spyruoklei pritvirtinti.

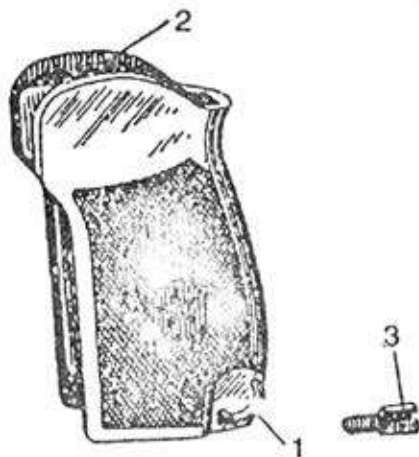

54 pav. Kovinė spyruoklė:

- 1 - plačioji plunksna;
- 2 - siauroji plunksna;
- 3 - anga;
- 4 - dėtuovės spragtukas

Apatinis spyruoklės galas yra dėtuvės spragtukas. Plačiosios plunkenos galas yra užlenktas, kuris nuleistą gaiduką įstumia į saugos užkabą. Spyruoklė tvirtinama prie užpakalinės rankenos pagrindo užsklanda ir kartu su kriaunomis sraigtu.

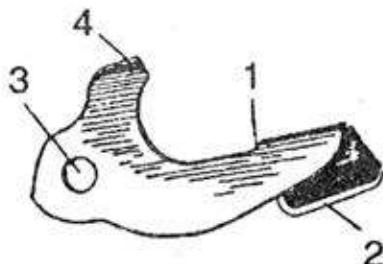
Rankenos kriaunos su sraigtu (55 pav.) dengia rankenos pagrindo šoninius langelius ir užpakalinę sienelę. Už rankenos kriaunų patogiu laikyti pistoletą. Kriaunos turi: angą sraigtiui, kuriuo jos tvirtinamos prie rankenos pagrindo; kabę pistoletui, dirželiui; išėmas kriaunoms užatumi ir fiksuoti ant rankenos pagrindo; išėmą apkabos spragtukui; angoje - įvorę sraigto galvutei fiksuoti. Kriaunos - plastmasinės. Jos kartu su užsklanda tvirtinamos sraigtu prie rankenos pagrindo.

55 pav. Rankenos kriaunos su sraigtu;

1 - kabė dirželiui; 2 - išėmos;
3 - sraigtas

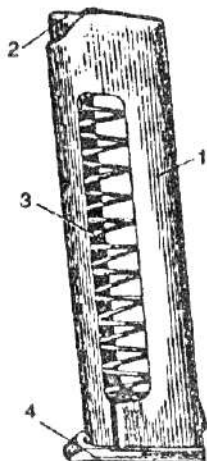
Spynos laikiklis (56 pav.), iššovus paskutinį šovinį iš dėtuvės, sulaiko spyną galinėje padėtyje. Jis turi: kyšulį spynai fiksuoti; mygtuką spynai atleisti nuspaudus; angą jungimui su kairiuoju gaiduko griebtuvu kakleliu; tūtelės atmuštuvą.

56 pav. Spynos laikiklis:

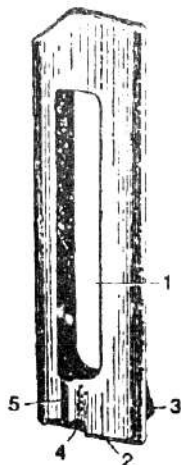
1 - kyšulys; 2 - mygtukas;
3 - anga; 4 - atmuštuvas

Šovinių dėtuvė (57 pav.) talpina 8 šovinius ir šaudant paduoda juos prieš spynos,siuntiklį. Ją sudaro korpusas, padaviklis, spyruoklė ir dangtelis.

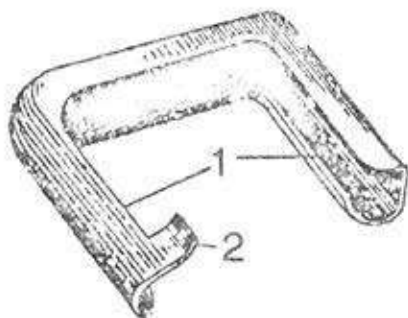
57 pav. Šovinių dėtuvė:
1 - korpusas; 2 - padaviklis;
3 - padaviklio spyruoklė; 4 - dėtuvės dangtelis

Korpusas (58 pav.) jungia visas dėtuvės dalis. Šovinių sienelių viršutiniai kraštai įlenkti į vidų, kad sulaikytų šovinius ir padaviklį bei nukreiptų šovinius paduodant juos spyna į šovinių lizdą. Šoniniai korpuso langeliai mažina svorį ir per juos matyti, kiek šovinių yra dėtuveje. Korpuso apačios briaunos užlenktos, kad laikytųsi dėtuvės dangtelis. Be to, korpuse yra kyšulys dėtuvės spragtukui, išpjova dangteliui, lovelis padaviklio dangteliui. Dėtuve įstatoma į rankenos pagrindą pro apatinį langelį.

58 pav. Dėtuvės korpusas:
1 - lar reilai; 2 - užlenktos briaunos;
3 - kyšulys; 4 - išpjova; 5 - lovelis

Padaviklis (59 pav.) paduoda šovinius iš dėtuves. Du jo užlenkti galai nukreipia padaviklio judėjimą dėtuves korpusu. Ant vieno iš užlenktų padaviklio galų yra dantelis, kuris įjungia spygos laikiklį, kai dėtuveje nelieka šovinių.

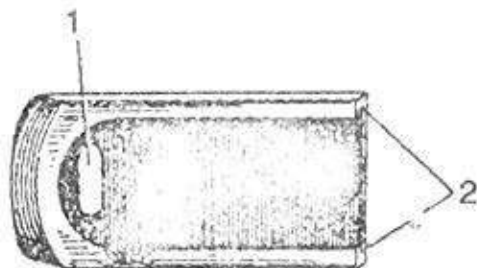
59 pav. Padaviklis:
1 - lenktieji galai; 2 - dantelis

Padaviklio spyruoklė (60 pav.) stumia į viršų padaviklį su šoviniais. Apatinis spyruoklės galas atlenktas, kad būtų galima uždaryti dėtuves dangtelį.

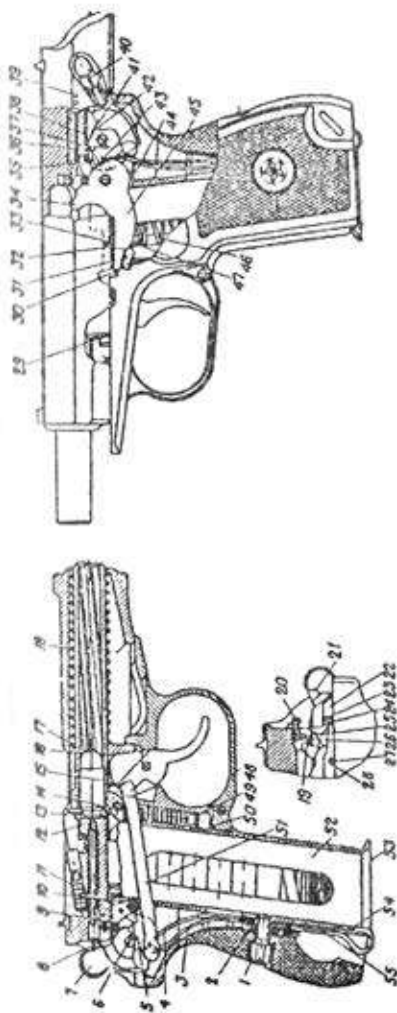

60 pav. Padaviklio spyruoklė

Dėtuves dangtelis (61 pav.) uždaro dėtuves korpusą iš apačios. Jis turi angą padaviklio spyruoklės atlenktam galui ir griovelius.

61 pav. Dėtuves dangtelis
1 - anga; 2 - grioveliai

62 pav. 9,2 mm Makarovo pistoletas.

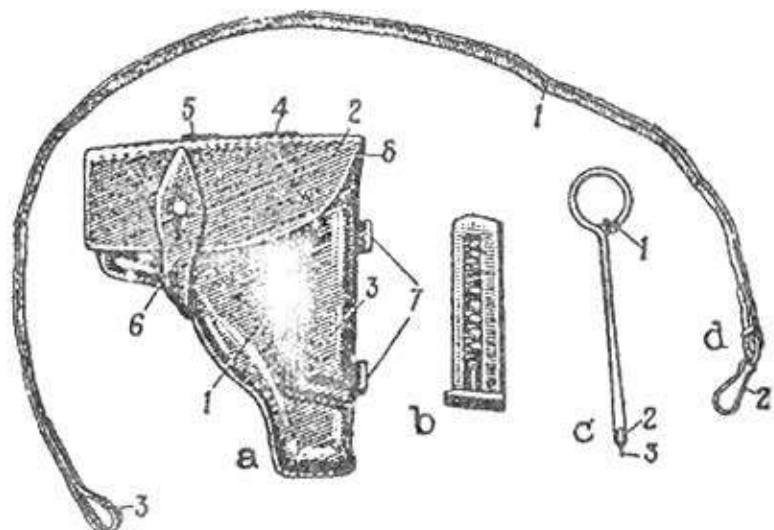
- 1 - rielgatas; 2 - anga sriegtui; 3 - kovinės spyruoklės platiolij plunksna; 4 - kovinės spyruoklės siauroji plunksna; 5 - išpjova griebtuvo kyšuliui; 6 - užlenktas kovinės spyruoklės platiolios plunksnos galas; 7 - gaidukas; 8 - saugiklio kyšulis; 9 - griebtuvo kyšulis; 10 - griebtuvo spyruoklė; 11 - išmetiklio spyruoklė; 12 - skitūvas; 13 - išmetiklio užkaba; 14 - vamzdžio nuoskiamba kulikai; 15 - viršutinis nuleistuko galas; 16 - kreiva rėmo išėma; 17 - gražinamosios spyruoklės mažesniojo skersmens vija; 18 - gražinamoji spyruoklė; 19 - griebtuvo dantelis; 20 - užkaba gaidukui užsklęsti; 21 - gaiduko galvutės išpjova; 22 - spygnos juėjimo kreipiančioji išėma; 23 - lizdai gaiduko kakleliams; 24 - gaiduko kaklelis; 25 - gaiduko dantelis; 26 - saugiklio lentynėlė; 27 - griebtuvo kaklelis; 28 - lizdai griebtuvo kakleliams; 29 - skliautėlio prielėjos išpjova; 30 - spygnos laikiklio išpjova; 31 - spygnos laikiklio svirtelė; 32 - spygnos laikiklio kyšulis; 33 - spygnos laikiklio dengtelis; 34 - spygnos laikiklio atmuštūvas; 35 - atskiriamasis kyšulis; 36 - griebtuvas; 37 - gaiduko kovinė užkaba; 38 - spygnos skiauterė; 39 - saugiklio fiksatoriaus duobutė; 40 - saugiklio fiksatorius; 41 - gaiduko užsklandos kyšulis; 42 - gaiduko saugos užkaba; 43 - kyšulis; 44 - nuleistuko traukies lentynėlė; 45 - spygnos laikiklis; 46 - padaviklio spyruoklė; 47 - padaviklio dantelis; 48 - skliautelis; 49 - skliautėlio spyruoklė; 50 - skliautėlio kulnelis; 51 - nuleistuko trauklė; 52 - dėtuves korpusas; 53 - padaviklio spyruoklės atlenktas galas; 54 - dėtuves spragtuoko kyšulis; 55 - apatinis kovinės spyruoklės galas

6.6.1. Pistoletų priedų paskirtis ir sandara

Pistoletų priedai yra: dėklas, valiklis, atsarginė dėtuvė, dirželis.

Dėkle nešiojamas ir laikomas pistoletas, atsarginė dėtuvė ir valiklis. Jis sudarytas iš korpuso, atvarto, kišenės dėtuvei, nešiojimo kilpų, sąsagos, kilpų valikliui ir vidinio pagalbinio dirželio.

Valiklis naudojamas pistoletui ardyti, surinkti, valyti ir sutapti. Jis turi: viename gale - kyšulį nuimti ir uždėti gaiduko griebtuvo spyruoklės kabliukui bei nuspausti spaudiklį išimant išmetiklį, angą pakuloms ar skudurėliui įverti; kitame - žiedą laikymui, kurio sandūroje yra briaunelė pistoleto rankenos kriauną sraigčiai sukti.

63 pav. Priedai:

a - dėklas: 1 - korpusas; 2 - atvartas; 3 - kišenė dėtuvei; 4 ir 5 - kilpos;

6 - sąsaga; 7 - kilpos valikliui; 8 - pagalbinis dirželis

b - atsarginė dėtuvė;

c - valiklis: 1 - briaunelė; 2 - anga; 3 - kyšulys;

d - dirželis: 1 - dirželis; 2 - plunksnakablis; 3 - kilpa

Pistoletų dirželis kilpa prikabinamas prie diržo, o plunksnakabliu - prie pistoleto.

6.6.2. Pistoletu dalių ir mechanizmų veikimas

Neužtaisytu pistoleto dalių ir mechanizmų padėtis.

Neužtaisytu pistoleto dalys ir mechanizmai yra tokiose padėtyse (saugiklio jungtas):

a p y n a yra priešakinėje padėtyje, prispausta gražinamąja spyruokle; spyros dubenėlis yra įsiremęs į vamzdžio drūtgalio nuopjovą, t.y. vamzdis užsklęstas laisva spyna. Išilginiai spyros kyšuliai jėgą į remo užpakalinės dalies griovelius. Spyna su remu užsklęsti saugiklio briauna;

g a i d u k a s, veikiant kovinės spyruoklės plačiajai plunksnai, yra nuleistas ir savo priešakinę plokštumą įsiremęs į saugiklio kyšulį ir toliau į priekį negali judėti;

g r i e b t u v a s saugiklio ašies pakopos lentynėle pakeltas į viršų ir laikomas tokioje padėtyje taip, kad tarp gaiduko saugiklio užkabos ir griebtuvo galo yra nedidelis tarpas.

n u l e i s t u k o t r a u k l ė su atlaužimo svirtimi kovinės spyruoklės siaurosios plunksnos yra nustumta į galinę užpakalinę padėtį, atlaužimo svirtis įeina į rėmą ir jo kyšulys sukabintas su gaiduko atlaužimo danteliu taip, kad nuspaudus nuleistuko uodegėlę gaidukas neatsilaužia, bet gali šiek tiek laisvai judėti atgal;

š o v i n i ų dėtuve įkišta į rankeną ir užfiksuota spragtuku;

p a d a v i k l i s viršuje įsiremęs į spyros apatinę plokštumą;

padaviklio dantelis spaudžia spyros laikiklį;

s a u g i k l i o s v i r t e l ė yra padėtyje "saugiklis". Saugiklio kyšulys nuleistas žemyn ir liečia gaiduko priešakinę plokštumą; saugiklio ašies pakopos lentynėle kelia į viršų griebtuvą ir laik tokioje padėtyje;

saugiklio užkaba įeina į gaiduko išėmą ir, įsiremusi į jo kyšulį, užsklendžia gaiduką padėtyje "saugiklis" taip, kad jo negalima būtų atlaužti. Saugiklio šoninis kyšulys užeina už kairiojo remo kyšulio ir užsklendžia spyną su remu spyros negalima atitraukti atgal.

Dalių ir mechanizmų veikimas užtaisant pistoletą

Užtaisant pistoletą, reikia atlikti tokius veiksmus:

užtaisyti šovinių dėtuve;

įstatyti dėtuve į pistoleto rankeną,

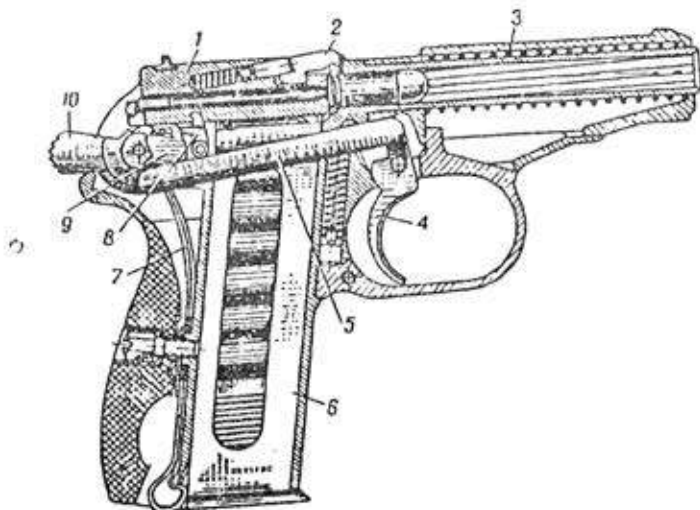
išjungti saugiklį (svirtelę nuspausti žemyn),

atitraukti spyną atgal iki galo ir staigiai paleisti Užtaisant dėtuve, šoviniai dedami ant padaviklio vienas ant kito viena eile, nuspaudžiant padaviklio spyruoklę. Spyruoklę spaudžia padaviklį, o jis - šovinius į viršų. Viršutinį šovinį laiko korpuso sienelių viršutiniai užlenkti kraštai (šoviny s gali būti išstumtas į priekį).

Įkišant šovinių dėtuvę į pistoleto rankeną, dėtuves spragtlukas užšoka už dėtuves šio telės kyšulio ir fiksuoja dėtuves rankenoje. Viršutinis šovinys įsiremia į apatinę spynos plokštumą. Padaviklis yra apačioje ir jo dantelis nekelia į viršų spynos laikiklio.

Išjungiant saugiklį (svirtelę nuspaudžiant žemyn), saugiklio kyšulys pakyla ir atpalaiduoja gaiduką. Gaidukas, veikiant kovinės spyruokles plačiąjai plunksnai, sukasi ant kaklelių, ir jo galvutė juda į priekį tol, kol saugos užkaba neįsirems į griebtuvo galą. Nuspaudžiant saugiklio svirtelę, saugos užkaba išeina iš gaiduko išėmos, atpalaiduoja gaiduko kyšulį, o tai užtikrina laisvą gaiduko atlaužimą atgal. Saugiklio briauna, saugikliui pasisukus, išeina iš už rėmo kairiojo kyšulio ir atpalaiduoja spyną nuo rėmo. Spyną galima laisvai ranke atitraukti atgal iki galo. Atitraukiant atgal, spyną slenka išilginiais rėmo grioveliais, pasuka gaiduką atgal. Griebtuvas, veikiamas spyruoklės, savo galu užšoka už gaiduko kovinės užkabos. Spynos judėjimą atgal riboja skliautelio priešakinio galo prielaja. Pasisukdamas gaidukas savo žiedinės išėmos priešakine dalimi pastumia nuleistuko trauklę su atlaužimo svirtimi pirmyn ir į viršų, dėl ko sumažėja nuleistuko uodegelės laisvoji eiga. Pakėlus atlaužimo svirtį į viršų, jos išpjova prisiartina prie griebtuvo kyšulio.

Šovinių dėtuves padaviklis, veikiant spyruoklei, kelia šovinius į viršų tol, kol viršutinis šovinys neatsistoja spynos siuntiklio priešakyje.

64 pav. Užtaisyto pistoleto dalių ir mechanizmų padėtis:

1 - spyna; 2 - išmetiklis; 3 - grąžinamoji spyruoklė; 4 - nuleistuko uodegelė;
5 - nuleistuko trauklė; 6 - dėtuvė; 7 - kovinė spyruoklė; 8 - griebtuvas su
spyruokle; 9 - atlaužimo svirtis; 10 - gaidukas

Paleidus spyną, grąžinamoji spyruoklė stumia spyną pirmyn. Spyna, slinkdama rėmo išilginiais grioveliais, siuntikliu sugriebia viršutinį šovinį ir stumia jį į šovinių lizdą. Šoviny, slinkdamas dėtuves korpuso šovinių sienelių užlenktais kraštais ir vamzdžio drūtgalio nuosklemba, įeina į šovinio lizdą ir priešakine tūtele nuopjova įsiremia į šovinių lizdo pakopą; vamzdžio kanalas užsklęstas laisva spyna.

Kitas šoviny, veikiamas padaviklio ir jo spynos spyruokles, pakyla į viršų iki atsirems į apatinę spynos plokštumą. Kai spyna prieina iki priekines galutinės padėties ir įstumia šovinį į lizdą, išmetiklio užkaba įsoka į žiedinę tūtelės išemą.

Gaidukas atlaužtas - kovinėje padėtyje. Pistoletas paruoštas šauti (64 pav.).

Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas įjungiant saugiklį

Jei užtaisomas pistoletą šaudyti nereikia, tai nepaleidžiant atlaužto gaiduko reikia įjungti saugiklį - pasukti jo svirtelę į viršų iki galo tol, kol bus uždengtas raudonas taškas saugiklio svirtelė.

Pasukus saugiklio svirtelę, jo ašies laiptelio lentynėlė veikia griebtuvo dantelį, todėl griebtuvas pasisuka ir atpalaiduoja gaiduką; gaidukas, veikiamas kovinės spyruoklės plačiosios plunksnos, pasisuka; saugiklio kyšulys nusileidžia ir į jį suduoda gaidukas; saugiklio briauna pasisukdama užena už kairiojo rėmo kyšulio ir užsklendžia spyną su rėmu - spynos negalima atitraukti atgal. Saugiklio užkaba nusileisdama įeina į gaiduko išemą ir ją užsklendžia - gaiduko atlaužti negalima.

Jei užtaisyto pistoleto saugiklis išjungiamas, tai gaidukas automatiškai užsikabina už saugos užkabos, o tai užtikrina saugumą. Šiuo atveju pistoletas paruoštas tuoj pat pradėti šaudyti neatlaužiant gaiduko.

Jei gaidukas nuleidžiamas ne saugikliu, o nuspaudžiant nuleistuko uodegėlę ir prilaikant pirštu gaiduką už galvutės, tai gaidukas, atleidus nuleistuko uodegėlę, automatiškai užsikabina saugos užkaba.

Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas šūvio metu

Norint iššauti, reikia išjungti saugiklį (nuspausti svirtelę), atlaužti gaiduką ir nuspausti nuleistuko uodegėlę.

Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas, išjungiant saugiklį ir atlaužiant gaiduką, aprašytas aukščiau.

Nuspaudžiant nuleistuko uodegėlę, nuleistuko trauklė slenka pirmyn, o atlaužimo svirtis sukasi ant nuleistuko trauklės užpakalinio kaklelio ir pasikelia iki tol, kol savo išpjova neįsiremia į griebtuvo kyšulį; paskui atlaužimo svirtis pakelia griebtuvą ir atpalaiduoja jį nuo gaiduko kovinės užkabos. Atlaužimo svirties atskiriantysis kyšulys įeina į spynos išemą.

Gaidukas išsilaisvina nuo griebtuvo ir, veikiant kovinės spyruoklės plačiai plunksnai, staigiai pasisuka ir energingai smogia į skiltuvą. Skiltuvus energingai juda į priekį ir sudaužo šovinio kapsulę - iššauna.

Susidaręs parako dujų slėgis išmeta kulką iš vamzdžio kanalo; tuo pačiu metu dujos slėgia tūtelės sienelės ir dugną. Tūtelė išsiplečia, glaudžiai prispaudžia prie šovinio lizdo sienelių ir neleidžia dujoms prasiskverbti tarp lizdo sienelių ir tūtelės išorinio paviršiaus. Parako dujos, slėgdamos tūtelės dugną, veikia spyną, kuri dėl to slenka atgal.

Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas po šūvio

Spyna kartu su iššauta tūtele, slėgiama parako dujų, energingai slenka atgal. Slinkimo pradžioje (3 - 5 mm atstumu) spyna savo kyšuliu spaudžia atlaužimo svirties atskiriantįjį kyšulį į dešinę, tuo pačiu jį atpalaiduoja (atkabina) nuo griebtuvo.

Atpalaiduotas griebtuvas, veikiamas spyruoklės, prispaudžia prie gaiduko; kai gaidukas pasisuka atgal iki galo (atsilaužia), griebtuvo galas užšoka už gaiduko kovinės užkabos ir laiko jį toje padėtyje iki kito šūvio.

Spynai toliau slenkant atgal, atlaužimo svirties atskiriantysis kyšulys slenka spynos grioveliu; tūtelė, laikoma išmetiklio spynos dubenėlyje, atsimuša į atmuštuvą ir išlekia į išorę pro spynos sienelės langą.

Šovinių dėtuves padaviklis pakelia į viršų kitą šovinį.

Spyna, pasiekusi galutinę užpakalinę padėtį, t.y. spynos atgalinės eigos ribotuvą, veikiama gražinamosios spyruoklės, grįžta į priekinę padėtį, siuntiklia pagriebia viršutinį šovinį iš dėtuves ir įstumia jį į šovinio lizdą. Kai spyna pasiekia galutinę priekinę padėtį ir įstumia šovinį į lizdą, išmetiklio užkaba iššoka į tūtelės žiedinį griovelį.

Atlaužimo svirtis iš šono įsiremia į griebtuvą ir jos atskiriantysis kyšulys suspaudžia prieš spynos išėmą. Pistoletas paruoštas kitam šūviui.

Norint pakartotinau iššauti, reikia paleisti nuleistuko uodegėlę ir vėl nuspausti ją.

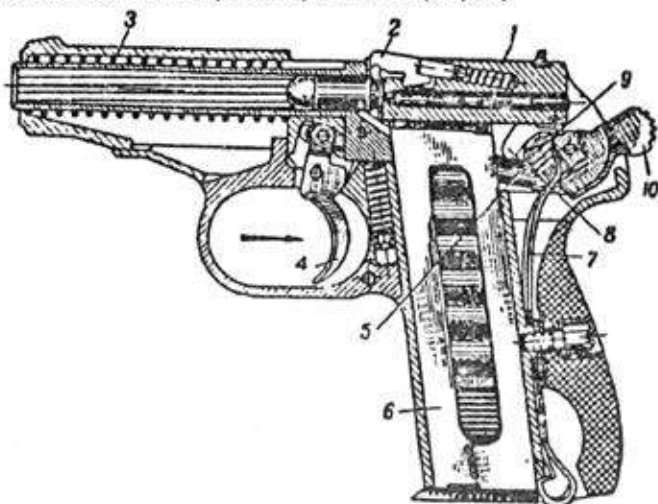
Paleidžiant nuleistuko uodegėlę, nuleistuko trauklė su atlaužimo svirtimi, veikiama kovinės spyruoklės siaurosios plunksnos, slenka atgal, tuo pačiu metu atlaužimo svirtis nusileidžia žemyn ir savo išpjova užaina po griebtuvo kyšuliu.

Nuspaudus nuleistuko uodegėlę, atlaužimo svirtis pakelia griebtuvą ir vėl atpalaiduoja gaiduką nuo griebtuvo užkabos. Iššauna dar kartą.

Jei spyna neprieis iki galutinės priekinės padėties (pvz., deformuotas ar labai purvinas šoviny), tai atlaužimo svirties atskiriantysis kyšulys neįeis į spynos išėmą, todėl atlaužimo svirtis nesusikabins su griebtuvu ir, nuspaudus nuleistuko uodegėlę, nepadarys atlaužimo griebtuvo, gaidukas neatsipalaiduos ir šūvio nebus. Tuo išvengiama šūvis, jei šoviny ne iki galo įstumtas į lizdą ir vamzdžio kanalas neužsklęstas spyna.

Pistoletu dalių ir mechanizmų veikimas, šaudant neatlaužtu gaiduku

Jei šaudoma iš anksto neatlaužus gaiduko, tai nuspaudus nuleistuko uodegėlę gaidukas automatiškai (savime) atsilaužia (65 pav.).

65 pav. Pistoletu dalių ir mechanizmų padėtis prieš šūvį neatlaužus gaiduko:
1 - spyna; 2 - išmetiklis; 3 - grąžinamoji spyruoklė; 4 - nuleistukas;
5 - nuleistuko trauklė; 6 - dėtuvė; 7 - kovinė spyruoklė; 8 - griebtuvas;
9 - atlaužimo svirtis; 10 - gaidukas

Tokiu atveju atlaužimo svirtis, savo automatinio atlaužimo svirties kyšuliu būdama sukabinta su gaiduko automatinio atlaužimo danteliu, atlaužia gaiduką, kuris neužsikabina už griebtuvo, nuslysta nuo atlaužimo svirties automatinio kyšulio ir smogia į skiltuvą. Skiltuvas sudaužo kapsulę ir įvyksta šūvis.

Pistoletu dalių ir mechanizmų veikimas, iššaudžius iš dėtuvės visus šovinius

Iššovus paskutinį šovinį dėtuves padaviklis savo danteliu spaudžia į viršų spynos laikiklio priekinę dalį. Spyna, įsiremusi savo danteliu į pakeitą spynos laikiklio kyšulį, sustoja užpakalinėje padėtyje.

Gaidukas atlaužtas.

Padaviklio spyruoklė mažiausiai suspausta. Ištraukus dėtuves iš pistoletu rankenos, spyna lieka užpakalinėje padėtyje. Spyna atpalaiduojama nuo spynos laikiklio tik nuspaudus spynos laikiklio svirtelę.

6.7. Galimi gedimai šaudant ir jų šalinimas

Tinkamai prižiūrimas, naudojamas bei laikomas pistoletas yra patikimas ir nesutrinkantis ginklas. Tačiau ilgai naudojus, sudilus dalims ir mechanizmams, o dažniausiai dėl neatsargaus elgesio gali šaudant sugesti.

Norint šaudymo metu išvengti gedimų ir garantuoti nesutrinkamą pistoleto veikimą, reikia:

taisyklingai paruošti pistoletą šaudymui;

laiku ir prisilaikant visų taisyklių apžiūrėti, valyti ir tepti, ypač stropiai prižiūrėti besitrinančių pistoleto dalių švarą ir sutepimą;

laiku remontuoti pistoletą;

prieš šaudymą apžiūrėti šovinius, nešaudyti sugadintais, surūdijusiais bei purvinais šoviniais.

šaudant ir nešiojant su savimi pistoletą saugoti jį nuo smūgių ir užteršimo;

jeigu pistoletas prieš šaudymą ilgą laiką buvo šaltyje, tai prieš užtaisymą reikia keletą kartų ranke energingai atitraukti spyną atgal ir vėl ją atleisti, po kiekvieno spynos atitraukimo ir atleidimo paspaudus nuleistuko uodegėlę - paleisti gaiduką.

Jeigu šaudant suges, tai reikia iš naujo užtaisyti pistoletą. Jeigu tuo gedimas nepašalinamas, reikia išsiaiškinti gedimo priežastį ir ją pašalinti, kaip nurodyta žemiau.

Gedimai	Gedimų priežastys	Gedimų šalinimo būdai
1. Užsikirtimas. Spyna galutinėje priekinėje padėtyje, gaidukas nuleistas, bet neiššovė	1. Sugedusi šovinio kapsulė	1. Iš naujo užtaisyti pistoletą ir vėl šaudyti
	2. Sutirštėjęs tepalas arba užterštas skiltuvo kanalas	2. Apžiūrėti ir išvalyti pistoletą
	3. Maža skiltuvo išeiga arba numuštas ar nudilęs daužiklis	3. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	4. Kavinės spyruoklės, plačiosios plunksnos nusipimas	4. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	5. Netvarkingas gaidukas	5. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
2. Spyna neuždengia viso šovinio. Spyną ne iki galo užsidariusi, negalima spausti gaiduko	1. Užteršti ar su įkirtimais šovinio lizdas, rėmo grioveliai arba spynos kyšuliai ir dėbenėliai	1. Dažant ranke pastumti spyną į priekį ir bandyti šaudyti
	2. Sunkiau juda išmetiklis, nes užteršta jo spyruoklė arba spaudiklis	2. Apžiūrėti ir išvalyti pistoletą

Gedimai	Gedimų priežastys	Gedimų šalinimo būdai
3. Tūtele (šovinys) nušautas iš lizdo	1. Netvarkinga išmetiklio užkaba	1. Pakeisti išmetiklį
	2. Nusiūpo ar nulūžo išmetiklio spyruoklė	2. Pakeisti spyruoklę
	3. Vamzdžio lizde rūdys, įkirtimai, chromo nuotrupos	3. Pakeisti vamzdį
4. Šovinio nepadavimas iš dėtuves į lizdą. Spyna yra priekinėje padėtyje, bet šovinio lizde nėra; spyna su šoviniu sustojo vidurinėje padėtyje, neįstūmusi jo į lizdą	1. Užterštos dėtuves ir judančios pistoleto dalys	1. Iš naujo užtaisyti pistoletą ir bandyti šaudyti. Išvalyti pistoletą ir dėtuves
	2. Sulenkti dėtuves korpuso viršutiniai kraštai	2. Pakeisti sugedusią dėtuves
	3. Įdažuos ant vamzdžio nuosklembos kulka ar siuntiklio	3. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	4. Nusilpo ar sulūžo dėtuves padaviklio spyruoklė	4. Pakeisti spyruoklę
5. Spyna prispaudžia tūtelę. Tūtele neišmesta, bet įsipraudusi tarp spygnos ir vamzdžio drūtgalio	1. Užterštos judančios pistoleto dalys	1. Išmesti įstrigusią tūtelę ir bandyti šaudyti
	2. Sugedęs išmetiklis, jo spyruoklė arba atmuštuvus	2. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
6. Automatinis šaudymas	1. Sutirštėjęs tepalas arba užterštas paleidžiamasis-empigiamasis mechanizmas	1. Apžiūrėti ir išvalyti pistoletą
	2. Nusidėvėjusi gaiduko kovinė užkaba arba griebtuvo dantelis	2. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	3. Susilpnėjusi arba lūžusi griebtuvo spyruoklė	3. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	4. Saugiklio pakopos lentynėlė siekia griebtuvo dantelį	4. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje
	5. Užpleišytas daužiklis arba jis, atstūmus į šli galo atgal, išlenda iš spygnos dubenėlio dugno	5. Remontuoti pistoletą dirbtuvėje

6.8. Pistoletų apžiūros tvarka ir apimtis

Apžiūrint pistoletus, kaip ir visus ginklus, tikrinamas jo techninis tvarkingumas, švarumas ir paruošimas šaudyti.

Kareiviai ir puskarininkiai ginklus apžiūri:

kiekvieną dieną;

eidami į tarnybą, pratybas, mokymus, o kovinėje situacijoje - periodiškai kiekvieną dieną ir prieš kovinės užduoties vykdymą;

valydami ginklus.

Karininkai ginklus apžiūri periodiškai pagal instrukciją (patvirtintą Krašto apsaugos ministro) bei prieš šaudymą, sargybą ir kovinės užduoties vykdymą.

Surasti ginklų gedimai ir trūkumai turi būti tuoj pat šalinami. Jei padalinyje nėra galimybės tai padaryti, netvarkingi ginklai remontuojami dirbtuvėje.

Pistoletų apžiūros tvarka, techniniai reikalavimai

Eil. Nr.	Kas tikrinama	Techniniai reikalavimai
Neišardytas pistoletas		
1.	Taikmenėlio tvirtinimas skersinėje spynos išpjoje	Taikmenėlis turi būti tvirtai įtvirtintas ir liečiant pirštais neturi judėti, taikmenėlio išpjoja turi būti be įkirtimų
2.	Kryptuko tvarkingumas	Kryptukas turi būti be įkirtimų
3.	Nuleistuko skliautelio spyruoklės veikimas	Veikiant spyruoklei, nuleistuko skliautelio priešakinis galas turi energingai grįžti į pradinę padėtį; skliautelio prielaja turi atsiremti į priešakinę rėmo stovo sienelę
4.	Nuleistuko skliautelio užsilaikymas atitrauktoje žemyn padėtyje	Atitraukus nuleistuko skliautelį žemyn ir pakreipus į dešinę ar į kairę pusę priešakinę dalį, jis turi užsilaikyti
5.	Rankenos kriaunų tvirtinimas	Rankenos kriaunos, pritvirtintos sraigtu ant rankenos pagrindo, turi tvirtai laikytis
6.	Saugiklio svirtelės fiksavimas dviejose padėtyse	Perjungiant saugiklį įstikinti, kad jis fiksuojasi abiejose padėtyse
7.	Spynos judėjimas	Spyna laisvai juda atgal iki galo ir, veikiant grąžinamajai spyruoklei ir nuspaudus spynos laikiklio svirtelę, turi grįžti be trukdymų į priekinę galutinę padėtį
8.	Spynos laikiklio veikimas be šovinių detuvs	Spynos laikiklis turi sulaukyti spyruoklę slenkant jai pirmyn, o nuspaudus jo svirtelę - atpalaiduoti spyną.
9.	Užtaisytos detuvės įkišimas į pistoletą ir ištraukimas	Pilnai užtaisytą šoviniais detuvę turi lengvai būti įkišama ir ištraukiama iš pistoletą rankenos

Eil. Nr.	Kas tikrinama	Techniniai reikalavimai
10.	Detuvės laikymasis pistoleto rankenoje	Detuvė turi tvirtai laikytis pistoleto rankenoje; ji negali būti ištraukiama nenuspaudus detuvės spragtuvo
11.	Detuvės užtaisymas šoviniams	8 šoviniai turi lengvai tilpti detuvoje
12.	Šovinio jėgumas į lizdą	Šovinyje turi būti jautiamas į lizdą be trukdymų ir persikreipimų
13.	Tūtelės (šovinio) ištraukimas iš lizdo ir išmetimas į išorę	Tūtelė (šovinyje) turi būti ištraukiama spyna jai sienkant atgal, o išmetama - atsimušus į atmuštuvą
14.	Spynos laikiklio veikimas, esant detuvoje šoviniams	Spynos laikiklis neturi sulaukyti spynos
15.	Gaiduko atlaužimas	Atlaužus gaiduką iki galo atgal ir paleidus, jis turi likti ant kovinės užkabos
16.	Gaiduko paleidimas nuo kovinės užkabos	Gaidukas turi energingai smogti į skiltuvą
17.	Nuleistuko uodegėlės nuspaudimo jėga	Turi būti maždaug 1,5-3,5 kg
18.	Gaiduko nuslydimas nuo kovinės užkabos	Gaidukas turi nuslysti nuo kovinės užkabos: nuspaudus pirštu gaiduko galvutę žemyn; energingai attraukiant spyną atgal; energingai spynai judant pirmyn; paleidžiant spyną nuo spynos laikiklio, kai nuspaudžiama ir nenuspaudžiama nuleistuko uodegėle
19.	Gaiduko užsikabinimas už saugos užkabos	Paleidus gaiduką nuo kovinės užkabos ir atleidus nuleistuko uodegėlę, jis turi tvirtai užsikabinti už saugos užkabos, t.y. jei gaidukas paleistas nuo kovinės užkabos ir nuleistuko uodegėle nuspaušta iki galo atgal, paspaudus pirštu gaiduko galvutę turi judėti pirmyn, o atleidus - energingai grįžti atgal; atleidus nuleistuko uodegėlę ir gaiduko galvutę, gaidukas turi užsikabinti už saugos užkabos
20.	Gaiduko nuslydimas nuo saugos užkabos	Gaidukas neturi nuslysti nuo saugos užkabos išjungus saugiklį ir atleidus nuleistuko uodegėlę, paspaudus galvutę pirštu pirmyn
21.	Pistoleto veikimas, šaudant neužlaužtu gaiduku	Nuspaudus nuleistuko uodegėlę, gaidukas turi atsilausti, nuslysti nuo kovinės užkabos ir energingai smogti į skiltuvą
22.	Nuleistuko uodegėlės nuspaudimo jėga, šaudant neatlaužtu gaiduku	Turi būti ne daugiau kaip 7,5 kg
23.	Gaiduko atlaužimas, esant įjungtam saugikliui	Neleidžiamas
24.	Gaiduko nuslydimas nuo kovinės užkabos, įjungiant saugiklį	Gaidukas neturi nuslysti nuo kovinės užkabos

Eil. Nr.	Kas tikrinama	Techniniai reikalavimai
25.	Priešlaikinis gaiduko nuslydimas nuo kovinės užkabos	Gaidukas neturi nuslysti nuo kovinės užkabos, nuspaudus saugiklio svirtelę 22° kampu
26.	Gaiduko blokavimas saugiklio kyšuliu	Gaiduką turi blokuoti saugiklio kyšulys, sukant saugiklio svirtelę iki griebtuvos pradžės kilti. Pastatyti gaiduką ant kovinės užkabos (atlaubti) ir leisti sukti saugiklį į viršų iki griebtuvos atsiskirs nuo kovinės užkabos (stebėti pro spygnos išpjovą gaidukui). Toliau nesukant saugiklio, nuspausti nuleistuką iki galo atgal, paleisti gaiduką nuo kovinės užkabos (prilaikant gaiduko galvutę pirštu) ir, neatleidžiant nuleistuko uodegeles, pasukti gaiduką iki galo pirmyn; gaiduką turi blokuoti saugiklis, t.y. įsiremti į saugiklio kyšulį ir neleisti skiltuvo
27.	Nuleistuko sugrįžimas	Nuspaudus ir atleidus nuleistuko uodegale turi grįžti į pradinę padėtį
Išardytas pistoletas		
28.	Dalių numerių atitikimas	Remo numerį turi atitikti spygnos, saugiklio, griebtuvo, nuleistuko ir dėtuvės numeriai
29.	Pistoletų dalių tvarkingumas	Turi būti visos dalys. Jos neturi būti sulaužytos (atkinti), kad ant metalinių dalių nėra įlenkimų, įdubimų, sugadintų sraigtų, įskėimų, ypač ant dalių darbinio paviršiaus
30.	Vamzdžio kanalo būklė	Neleistinas vamzdžio išsipūtimas. Neleistinas vamzdžio sudilimas ir sulenkimas, jei tai turi įtakos šaudymo tikslumui
31.	Vamzdžio tvirtinimas reme	Neleistinas vamzdžio supavimas remo stovė
32.	Gražinamosios spyruoklės užsilaikymas ant vamzdžio	Gražinamoji spyruoklė, užmauta ant vamzdžio galo, turinčiu mažesnio skersmens vijas, neturi nukristi nuo vamzdžio į pakraščius
33.	Skiltuvo padėtis spygnos dubenėlio dugno atžvilgiu, įjungus saugiklį	Neleistinas skiltuvo išsikidimas iš dubenėlio dugno
34.	Skiltuvo išsikidimas iš spygnos dubenėlio dugno	Turi būti maždaug 1,1-1,35 mm
35.	Skiltuvo padėtis spygnos dubenėlio dugno atžvilgiu, pasukus spygną priekiniu galu į viršų	Skiltuvas, veikiamas savo svorio, turi nusileisti žemyn. Neleistinas skiltuvo išsikidimas iš spygnos dubenėlio dugno
36.	Padaviklio judėjimas dėtuvės korpusu	Padaviklis turi judėti be užsikirtimų
37.	Dėtuvės dangtelio laikymasis ant korpuso	Dėtuvės dangtelis, ranka nenuspaudus spragtuvo, neturi nusimti nuo korpuso

6.9. Pistoletų šaudymo tikslumo tikrinimas ir jo įšaudymas

Visi pistoletai turi būti įšaudyti. Pistoletų šaudymo tikslumas tikrinamas, kai jie patenka į padalinį, po pistoleto remonto arba pakeitus jo dalis, kurios turi įtakos taiklumui, ir šaudant pastebėjus nenormalų kulką nukrypimą.

Kovos sąlygomis kiekvienas vadas privalo išnaudoti kiekvieną galimybę patikrinti pistoletų šaudymo tikslumą.

Pistoletų šaudymo tikslumą tikrina karininkai arba puikūs šauliai kartu su kariškiais, kuriems pistoletai priskirti. Prieš tikrinimą pistoletai kruopščiai apžiūrimi ir pastebėti trūkumai bei gedimai šalinami. Tikrinant turi dalyvauti ginklų technikas (meistras) su reikalingais įrankiais. Patikrinimas atliekamas palankiomis sąlygomis: aiškią be vėjo dieną arba uždarame tirtė, arba apsaugotoje nuo vėjo šaudyklos vietoje.

Tikrinant pistoletų šaudymo tikslumą šaudoma 25 m atstumu vienos partijos šoviniiais į juodą 25 cm diametro apskritimą, pritvirtintą prie 1 m aukščio, 0,5 m pločio skydo. Taikymo tašku gali būti juodo apskritimo apatinio krašto viduryje arba apskritimo centras. Taikymo taškas turi būti maždaug šaudančiojo akių aukštyje.

Vertikalioje linijoje 12,5 cm virš taikymo taško pažymima kreida arba spalvotu pieštuku normali vidurinio pataikymo taško padėtis. Jeigu taikomas į apskritimo centrą, tai minėti taškai sutampa. Pažymėtas taškas yra kontrolinis. Šaudoma stovint ištiesta ranka arba nuo atramos (velėnos, maišelio, pripilto pujuenų), padėtos ant kokio nors daikto ar stovo.

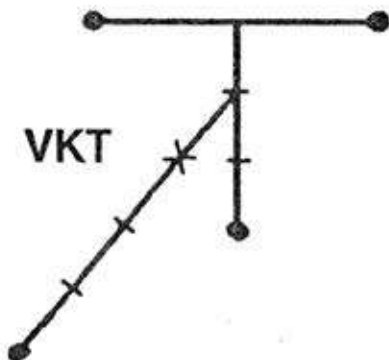
Šaudant nuo atramos rankos riešas turi būti laisvas ir neliesti pačios atramos. Šaudantysis paeilui iššauna keturis šūvius kruopščiai ir vienodai taikydamas.

Po šaudymo apžiūrimas skydas ir pagal pradaužų išsidėstymą nustatomi pistoleto šaudymo glaustumas bei vidurinio pataikymo taško padėtis.

Pistoletų šaudymo glaustumas laikomas normaliu, jeigu visos keturios pradaužos (blogiausiu atveju trys, jeigu viena iš pradaužų smarkiai nutolusi nuo likusių) telpa į 15 cm skersmens apskritimą (gabaritą).

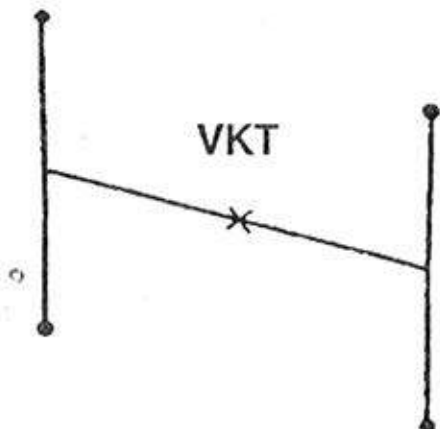
Esant normaliam šaudymo glaustumui nustatomas vidurinis kludymo taškas ir išmatuojamas jo nuotolis nuo kontrolinio taško. Kad būtų patogiau matuoti, per kontrolinį tašką brėžiamos vertikali ir horizontali linijos.

Norint surasti vidurinį kludymo tašką pagal keturias pradaužas, reikia sujungti tiesia linija bet kurias dvi pradaužas ir atstumą tarp jų padalyti pusiau; gautą padalos tašką sujungti su trečiąja pradauža ir atstumą tarp jų padalyti į tris lygias dalis; padalos tašką, arčiausią dviem pirmoms pradaužoms, sujungti su ketvirtąja pradauža ir atstumą tarp jų padalinti į keturias lygias dalis. Taškas, nutolęs per tris padalas nuo ketvirtos pradaužos, ir bus vidurinis kludymų taškas (66 pav.).

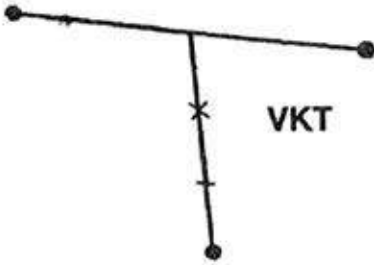
66 pav. Vidurinio kludymo taško (VKT) nustatymas pagal keturias pradaužas

Jeigu pradaužas išsidėsčiusios simetriškai, vidurinį kludymo tašką galima nustatyti tokiu būdu: greta esančias pradaužas sujungti poromis, abiejų tiesių vidurius sujungti tarp savęs ir gautą tiesę padalyti pusiau, padalos taškas ir bus vidurinis kludymo taškas (žr. 67 pav.).

67 pav. Vidurinio kludymo taško (VKT) nustatymas pagal keturias simetriškai išsidėsčiusias pradaužas

Nustatant vidurinį kludymo tašką pagal tris pradaužas, reikia: dvi pradaužas sujungti tiese; šios linijos vidurį sujungti su trečia pradauža; naują liniją padalinti į tris lygias dalis; taškas, artimiausias pirmajai linijai, ir bus vidurinis kludymo taškas (žr. 68 pav.).

68 pav. Vidurinio kliudymo taško (VKT) nustatymas pagal tris pradaužas

Nustačius vidurinį kliudymo tašką, reikia išmatuoti jo nukrypimus nuo vertikalios ir horizontalios linijų. Vidurinis kliudymo taškas neturi būti nukrypęs nuo kontrolinio daugiau kaip 5 cm bet kuria kryptimi. Jeigu nukrypimas didesnis kaip 5 cm, tai pistoletas atiduodamas ginklų technikui (meistrui) - atitinkamai pastumti ar pakeisti taikiklėlį.

Taikiklėlis keičiamas žemesniu (aukštesniu), jeigu vidurinis kliudymo taškas buvo aukščiau (žemiau) nei kontrolinis taškas, taikiklėlis pastumiamas kairėn (dešinėn), jeigu vidurinis kliudymo taškas buvo į dešinę (į kairę) nei kontrolinis taškas.

P a s t a b a. Pistoletą kryptuką dildinti draudžiama. Pistoletą šaudymo tikslumo tikrinimas laikomas baigtu, kai jis patenkina kulų sklaidos glaudumo ir vidurinio kliudymo taško nukrypimo dydžių normas.

Baigus pistoletą šaudymo tikslumo tikrinimą jo taikiklėlis tvirtinamas žymekliu; senoji įkarta ant taikiklėlio panaikinama, o vietoj jos išmušama nauja.

P a s t a b a. Naikinti įkarta ant spynos sienelės draudžiama.

Patikrinimo rezultatai ir data užrašomi ataskaitinėje kortelėje. Pradaužas žymimos taškais, o vidurinis kliudymo taškas - kryželiu. Būdingi gedimai, dėl kurių pistoletai nepatenkinamai tiksliai šaudo, dažniausiai yra šie:

- numuštas arba sulenktas kryptukas - kulka kryps į priešingą kryptuko nulinkimo pusę;
- pasislinkęs taikiklėlis - kulka nukryps į taikiklėlio poslinkio pusę;
- įkarto vamzdžio laibgalyje - kulka kryps į priešingą pusę;
- vamzdžio kanalo ištrynimai (ypač laibgalyje), graižtų laukų nudilimas (suapvalėjimas), rėžiai ir įkarto vamzdžio kanale, taikiklėlio klibėjimas - padidina kulų sklaidą.

4 skyrius

7. 9,2 MM AUTOMATINIS STEČKINO PISTOLETAS APS

7.1. Bendroji charakteristika

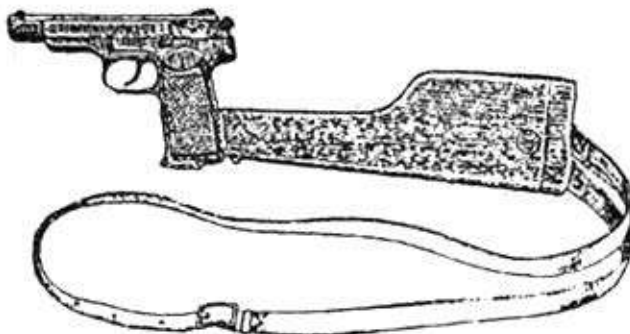
9,2 mm automatinis Stečkino pistoletas APS buvo priimtas kariuomenės ginkluotėn kartu su Makarovo pistoletu PM. Jis sukurtas 9,2 mm šoviniams. Pistoletas gali šaudyti pavieniais šūviais ir trumpomis serijomis (2-3 šūviai).

69 pav. Automatinis Stečkino pistoletas (APS)

Iš išorės pistoletas APS panašus į Makarovo pistoletą PM: panaši spyna - įmova, visiškai uždengianti vamzdį, yra aptakios formos, bet jos konstrukcija labai skiriasi. Ant spynos įmovos sumontuotas laikmenelis, skirtas šaudyti 25, 50, 100, 200 m nuotoliu.

Pistoletui nešioti yra medinis ar plastmasinis dėklas - buože, kuri tvirtinama prie rankenos šaudant serijomis, kas gerina pistoleto stabilumą, šaudymo taiklumą ir glaustumą.

70 pav. Pistoletas su dėklu - buože

Detuve talpina 20 šovinių, kurie dedami šachmatine tvarka. Paigintas iki 140 mm (15,5 kalibro) vamzdis iš dalies kompensuoja šovinio silpnumą. Ginklo konstrukcija paprasta, lengvai įvaldoma ir patogi naudoti. APS yra tarpinis ginklas tarp pistoleto ir pistoleto kulkosvaidžio. Afganistano kare specialios paskirties daliniai naudojo pistoletą APS su atlenkiama metaline atrama ir garso duslintuvu, kuris pasirodė efektyvus ir patogus.

Pistoletų charakteristikos:

šovinys - 9 x 18 mm;

mase be šovinių - 1,02 kg;

mase su pilna detuve - 1,22 kg;

mase su deklu-buože - 1,78 kg;

ilgis - 225 mm;

taikymo linijos ilgis - 185 mm;

ilgis su deklu-buože - 540 mm;

vamzdžio ilgis - 140 mm (15,5 kalibro);

graižtvas - 4;

pradinis kulkos greitis - 340 m/s;

greitošauda:

techninė - 700-750 šūvių/min.;

kovinė serijomis - 90 šūvių/min.;

kovinė pavieniais šūviais - 40 šūvių/min.;

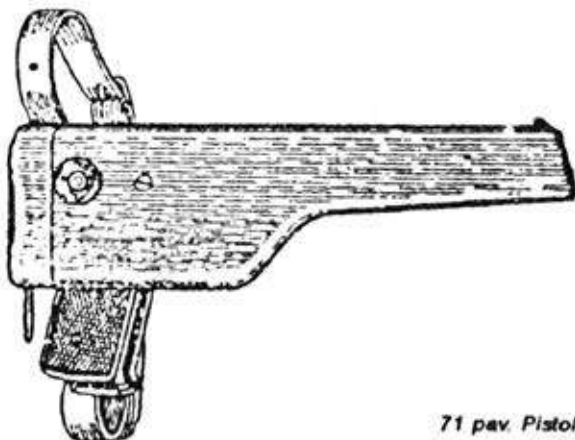
taikymo nuotolis - 25/50/100/200 m;

detuves talpa - 20 šovinių;

šovinio mase - 10 g;

kulkos mase - 6,1 g;

šovinio ilgis - 25 mm;

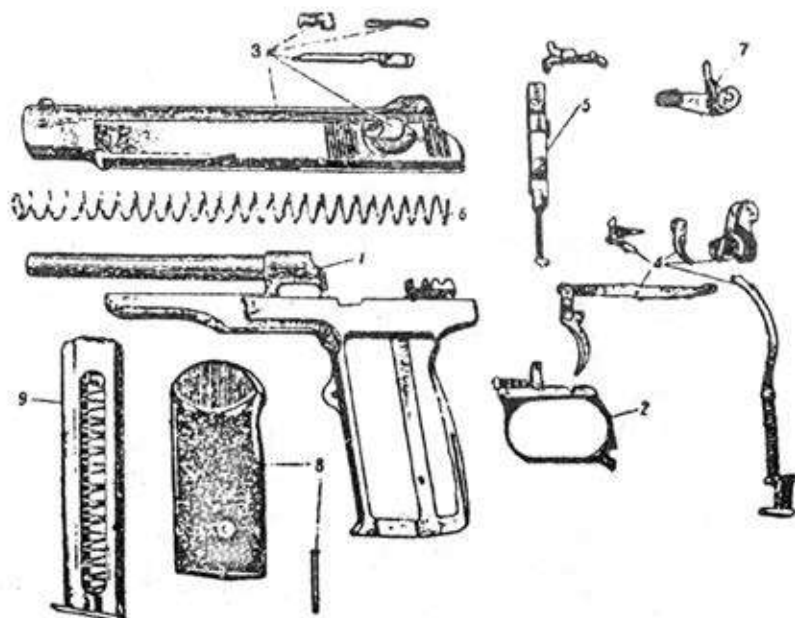
71 pav. Pistoletas dėkle

7.2. Pistoletas sandaros ir veikimo principai

9,2 mm Stečkino pistoletas APS - automatinis ginklas. Jo automatika veikia laisvos spynos atatrankos principu.

Pistoletas pagrindinės dalys ir mechanizmai (72 pav.):

- rėmas su vamzdžiu ir rankenos pagrindu;
- nuleistuko skliautelis;
- spyna su skeltuvu, išmetikliu ir keitikliu;
- smogiamasis-paleidžiamasis mechanizmas;
- šaudymo tempo lėtinimo mechanizmas;
- grąžinamoji spyruoklė;
- spynos laikiklis;
- rankenos kriaunos su sraigtu;
- dėtuve.

72 pav. Pistoletas pagrindinės dalys ir mechanizmai.

- 1 - rėmas su vamzdžiu ir rankenos pagrindu;
- 2 - nuleistuko skliautelis;
- 3 - spyna su skeltuvu, išmetikliu ir keitikliu;
- 4 - smogiamojo-paleidžiamojo mechanizmo detalės;
- 5 - šaudymo tempo lėtinimo mechanizmo detalės;
- 6 - spyruoklė;
- 7 - keitiklis;
- 8 - sraigtas;
- 9 - dėtuve.

Pistoletu gaiduko tipo smogiamasis-paleidžiamasis mechanizmas užtikrina ugnies paleidimą be išankstinio gaiduko atlaužimo - tiesiog nuspaudžiant nuleistuko uodegėlę. Saugiklis - svirtelės tipo, kuris kartu yra automatinės ir pavienės ugnies keitiklis. Be to, gaidukas, nuleidus jį nuo kovinės užkabos, automatiškai statomas ant saugos užkabos kovine spyruokle. Pistoletas turi šaudymo tempo lėtinimo mechanizmą. Pistoletu šoviniai paduodami iš dviejų eilių dėtuvės, talpinančios 20 šovinių.

Jei pistoleto keitiklis nustatytas į pavienių šūvių padėtį, tai automatikos veikimo principas lygiai toks kaip Makarovo pistoleto PM.

Jei pistoleto keitiklis nustatytas į automatinės ugnies padėtį, tai nuspaudus nuleistuko uodegėlę, automatinis šaudymas (serijomis) tęsis tol, kol bus nspaustas nuleistukas ir dėtuvėje bus šovinių.

7.3. Dalinis pistoleto ardymas ir surinkimas

Dalinai pistoletas išardomas tokia tvarka:

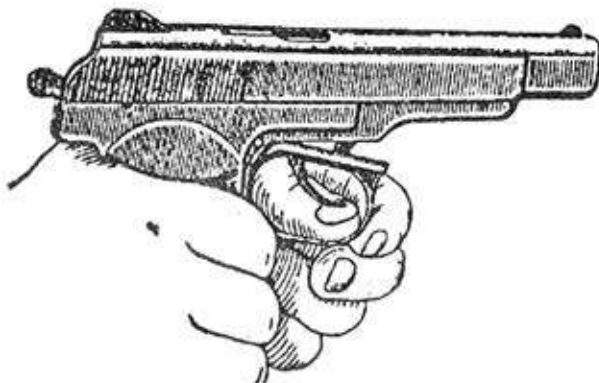
1. Ištraukti dėtuvę iš pistoleto rankenos. Laikant pistoletą dėtuvėje dešiniąja ranka, kairiosios rankos nykščiu nspausti dėtuvės spragtuką iki galo ir ištraukti ją iš rankenos (73 pav.).

73 pav. Dėtuvės ištraukimas

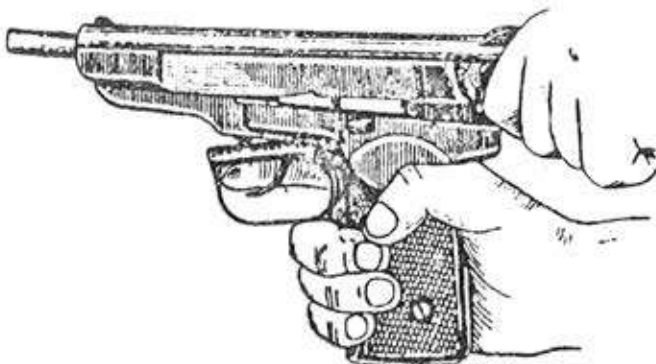
Po to būtina patikrinti, ar nėra šovinio lizde, dėl to, laikant pistoletą dešiniąja ranka, kairiąja ranka nustatyti keitiklį į pavienių šūvių padėtį, atlaužti gaiduką, atitraukti spyną atgal, apžiūrėti šovinį lizdą ir atleisti spyną.

2. Nuimti spyną nuo pistoleto rėmo. Laikant pistoletą su atlaužtu gaiduku dešiniąja ranka, kairiąja ranka atitraukti priešakinę nuleistuko skliautelio dalį iki galo žemyn (74 pav.).

74 pav. Nuleistuko sklaidelio atitraukimas.

Atitraukti spyną iki galo atgal ir pakelus užpakalinį spynos galą į viršų (75 pav.), paleisti ją pirmyn, o paskui nuimti nuo vamzdžio.

75 pav. Spynos nuėmimas nuo vamzdžio

3. Numauti grąžinamąją spyruoklę nuo vamzdžio. Laikant pistoletą už rankenos dešiniąja ranka, kairiąja ranka numauti grąžinamąją spyruoklę nuo vamzdžio.

Po dalinio išardymo pistoletas surenkamas tokia tvarka:

1. Užmauti grąžinamąją spyruoklę ant vamzdžio. Laikant pistoletą dešiniąja ranka, kairiąja ranka užmauti grąžinamąją spyruoklę ant vamzdžio.

2. Uždėti spyną ant pistoleto rėmo. Laikant pistoletą dešiniąja ranka už rankenos, kairiąja ranka paimti spyną už užpakalinės dalies taikikliu į viršų, užmauti spyną ant priekinės vamzdžio dalies kartu su grąžinamąja spyruokle.

paskui, prispaudžiant spyną prie rėmo, atitraukti ją atgal iki galo, prispausti prie pistoleto rėmo ir pastumti į priekį. Rodomuoju pirštu nustatyti nuleistuko skliautelį į vietą. Prilaukiant dešinėsios rankos nykščiu, palengva paleisti gaiduką.

3. Įstatyti dėtuvejį į rankeną.

Laikant pistoletą dešiniąja ranka, kairiąja ranka įjungti saugiklį, paimti dėtuvejį, įstatyti į rankeną ir įstumti ją iki galo, kol užsifiksuos rankenos pagrinde.

4. Patikrinti, ar teisingai surinktas pistoletas.

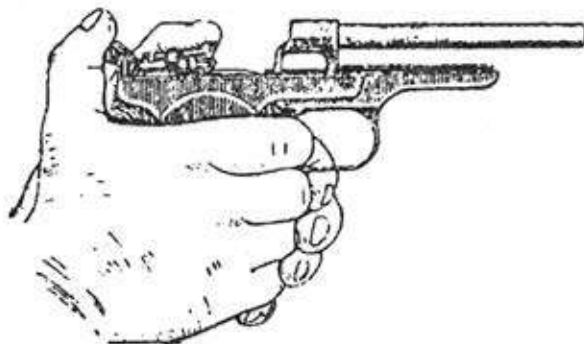
7.4. Visiškas pistoleto ardymas ir surinkimas

Visiškai pistoletas išardomas tokia tvarka:

1. Išardyti pistoletą dalinai.

2. Nuleistuko skliautelį nustatyti į vietą.

3. Paleisti gaiduką nuo kovinės užkabos. Laikant pistoletą dešiniąja ranka, nykščiu nuspausti iki galo žemyn perduodančiąją svirtį, o smiliumi - nuleistuko uodegėlę ir paleisti gaiduką nuo kovinės užkabos, prilaikant jį dešinėsios rankos nykščiu (76 pav.).

76 pav. Gaiduko paleidimas nuo kovinės užkabos

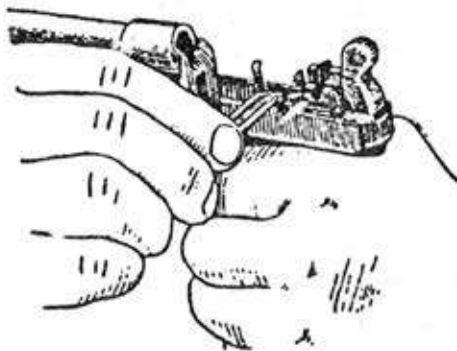
4. Nuimti kriaunas nuo rankenos pagrindo. Padėti pistoletą ant kairiosios rankos delno, o dešiniąja ranka atsuktuvu išsukti sraigą ir nuimti kriaunas.

5. Nuimti perduodančiąją svirtį. Dešinėsios rankos nykščiu spausti į šoną atmuštuvą; po to, sukant nykščiu ir smiliumi, perduodančiąją svirtį pastatyti vertikaliai ir nuimti nuo rėmo (77 pav.).

77 pav. Perduodančiosios svirties nuėmimas

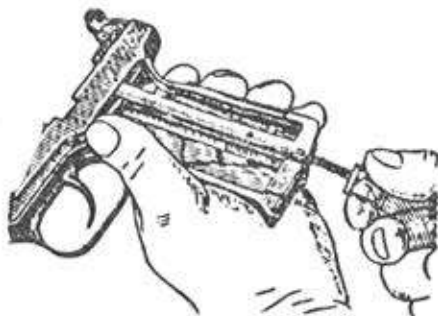
6. Atskirtuvo ir griebtuvo su spynos laikikliu nuėmimas nuo rėmo. Dešinėsios rankos smiliumi nuspausti lėtintuvą ir, laikant jį kairiosios rankos pirštais, dešiniąją ranką paimti valiklį ir atsuktuvu nuimti griebtuvo spyruoklės galą nuo spynos laikiklio (78 pav.), pasukti griebtuvą pirmyn ir išimti atskirtuvą. Po to dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi prilaikant griebtuvą ir spynos laikiklį, išimti dešinįjį griebtuvo kaklelį, o paskui kairįjį iš rėmo kaklelio lizdų ir atskirti spynos laikiklį nuo griebtuvo.

78 pav. Griebtuvo spyruoklės galo nuėmimas nuo spynos laikiklio

7. Ištraukti lėtintuvą. Dešiniąją ranką ištraukti lėtintuvą kartu su jo spyruokle ir kreipiančiuoju strypu iš rankenos pagrindo jungės griovelių ir nuimti spyruoklę su kreipiančiuoju strypu nuo lėtintuvų.

8. Nuimti kovinę spyruoklę su stūmokliu ir dėtuves spragtuku nuo rėmo. Laikant pistoletą kairiaja ranka, dešinėsios rankos nykščiu atlošti dėtuves spragtuką į viršų ir atgal ir atkabinti nuo rėmo; po to, stumiant žemyn, išimti spyruoklę kartu su stūmokliu ir dėtuves spragtuku (79 pav.).

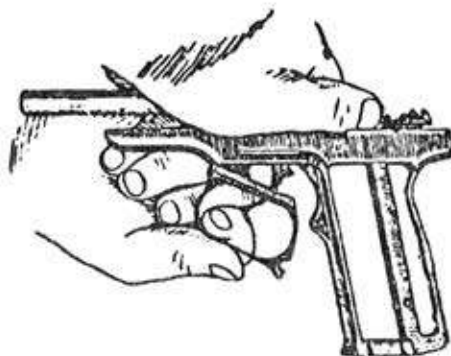
79 pav. Kovinės spyruoklės su stūmokliu ir dėtuves spragtuku išėmimas

9. Gaiduko iš rėmo išėmimas. Laikant pistoletą kairiaja ranka, nykščiu nuspausti nuleistuko trauklę žemyn, dešinėsios rankos smiliumi pasukti gaiduką pirmyn ir, stumiant jį atgal, tos pačios rankos nykščiu išimti gaiduką iš rėmo (80 pav.).

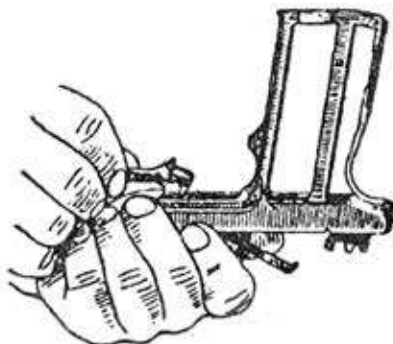
80 pav. Griebtuvo išėmimas iš rėmo

10. Nuimti nuleistuko skliautelį nuo rėmo. Laikant pistoletą kairiaja ranka, dešiniąja ranka traukti nuleistuko skliautelį pirmyn ir sukant jį žemyn, išimti nuleistuko skliautelį iš rėmo (81 pav.).

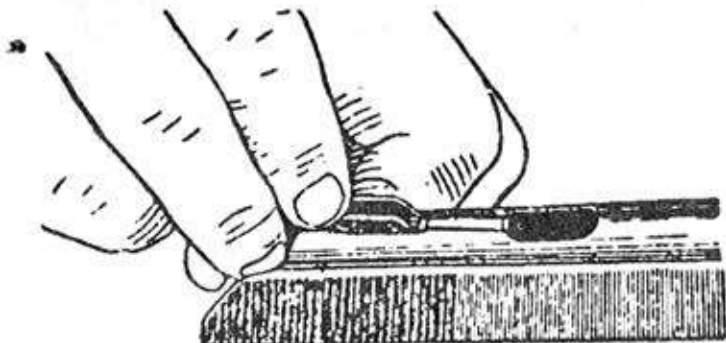
81 pav. Nuleistuko skliautello išėmimas iš rėmo

11. Nuleistuko su spyruokle ir traukle išėmimas iš rėmo. Dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi pritraukti nuleistuką į save ir žemyn, po to kairiosios rankos smiliumi ištraukti nuleistuko trauklę iš rėmo griovelių žemyn, dešiniąją ranką pasukti nuleistuką ir traukti jį aukštyn kartu su nuleistuko traukle iš rėmo (82 pav.).

82 pav. Nuleistuko su spyruokle ir traukle išėmimas iš rėmo

12. Išardyti spyną. Iš pradžių išimti skeltuvą ir keitiklį. Paimti spyną kairiąją ranka ir laikyti saugiklio svirtelę į save; dešinėsios rankos nykščiu pasukti svirtelę į viršų iki vertikalios padėties; palengva smūgiuojant užpakaliniu spygnos galu į dešinėsios rankos delną, iškratyti skeltuvą iš spygnos kanalo; dešinėsios rankos smiliumi ir nykščiu paimti svirtelę ir išimti keitiklį. Po to išimti išmetiklį (83 pav.).

83 pav. Išmetiklio išėmimas iš spynos

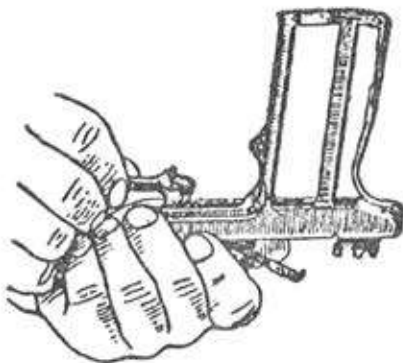
Padėti spyną ant stalo taikikliu į viršų; laikant spyną kairiąja ranka, dešiniąja ranka išmuštuvu nuspausti išmetiklio spragtuką ir, keliant jo užpakalinį galą, pastumti jį pirmyn ir išimti išmetiklį iš spynos. Po to išimti fikساتorių, išmetiklio spyruoklę bei keitiklio fikساتorių iš spynos kanalo.

13. Išardyti dėtuve. Paėmus dėtuve kairiąja ranka, nykščiu ir smiliumi nuspausti spyruoklę žemyn, dešiniąja ranka nuimti dėtuvės dangtelį ir palengva ištraukti padaviklio spyruoklę ir padaviklį iš dėtuvės korpuso (84 pav.). Pistoletas visiškai išardytas.

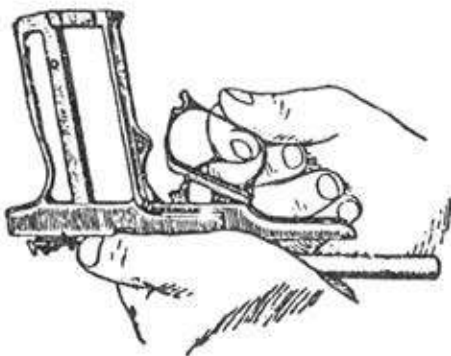
84 pav. Dėtuvės dangtelio nuėmimas

Pistoletas po visiško išardymo surenkamas tokia tvarka: 1. Įstatyti nuleistuką su spyruokle ir traukle į rėmą (85 pav.). Paimti pistoletą kairiąja ranka, dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi paimti nuleistuką ir įstatyti nuleistuko trauklę į rėmo išpjovą. Po to pasukti nuleistuką į kairę, kairiosios rankos smiliumi įstumti nuleistuko trauklę į rėmo griovelį, patraukti nuleistuką į save ir pastumti atgal iki nuleistuko kakleliai atsirems į rėmo kyšulius.

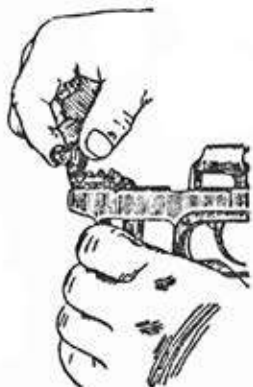
85 pav. Nuleistuko su spyruokle ir traukle pritvirtinimas

2. Pritvirtinti nuleistuko skliautelį prie rėmo. Laikant pistoletą kairiąja ranka, dešiniąja ranka paimti nuleistuko skliautelį stovu žemyn ir įkišti nuleistuko uodegėlę į skliautelio langelį, o fiksiatorių - į išėmą, esančią rėmo viduryje (86 pav.). Paskui nuleistuko skliautelį truputį patraukti į save ir dešinėsios rankos nykščiu nuspausti žemyn nuleistuko skliautelį iki užsifiksuos (girdais spragtelėjimas).

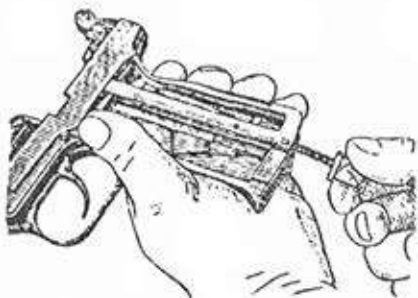
86 pav. Nuleistuko skliautelio įstatymas

3. Įstatyti gaiduką į rėmą. Laikant pistoletą kairiąja ranka, dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi paimti gaiduką (87 pav.) ir jo kaklelius įstatyti į lizdus rėme; pasukti gaiduką atgal ir vienu metu nuspausti žemyn nuleistuko trauklę.

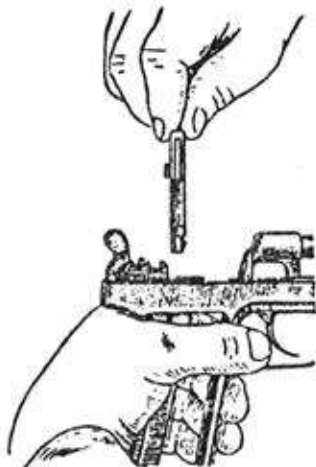
87 pav. Gaiduko įstatymas į rėmą

4. Pritvirtinti kovinę spyruoklę su stūmokliu ir dėtuvės spragtuku prie rėmo. Laikant pistoletą ant kairiosios rankos, dešiniąja ranka paimti už dėtuvės spragtuvo ir įstatyti stūmoklį į rankeną (88 pav.) pusiau apvalia išėma į užpakalinės rankenos sienelės pusę. Po to įstatyti viršutinę stūmoklio dalį į gaiduko išpjovą ir, nuspaudus dešinėsios rankos nykščiu dėtuvės spragtuką, palengva pastumti jį pirmyn ir pastatyti į savo vietą.

88 pav. Kovinės spyruoklės su stūmokliu ir dėtuvės spragtuku tvirtinimas

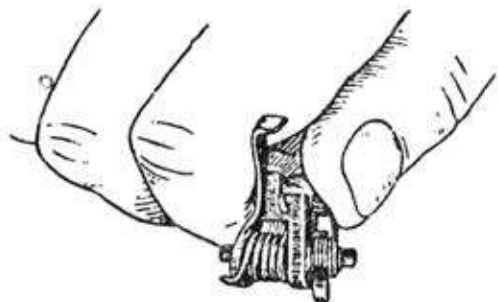
5. Lėtintuvo įstatymas. Įstatyti spyruoklę kreipiančiuoju strypu į lėtintuvo kanalą. Paimti pistoletą kairiąja ranka, o dešiniąja ranka įstatyti lėtintuvo šoninius kreipiančiuosius kyšulius į rankenos pagrindo jungės išėmas ir nspausti lėtintuvą žemyn, kad kreipiančiojo strypo kyšulys, sujungiantis su rėmu, įeitų į atitinkamą rankenos pagrindo jungės išpjovą. Po to dešinėsios rankos pirštu nspausti lėtintuvą žemyn, suspaudžiant spyruoklę, o kairiosios rankos pirštais prilaikyti jį apatinėje padėtyje.

89 pav. Lėtintuvo įstatymas

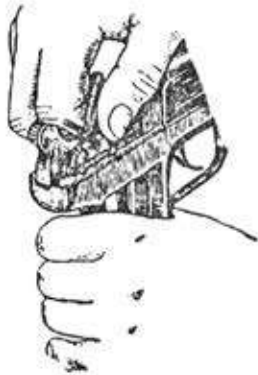
Laikant lėtintuvą apatinėje padėtyje, dešiniąja ranka paimti kriaunų sraigatą ir įsukti į angą ant dešiniojo jungės stovo taip, kad sraigto galas užstotų kelią lėtintuvo kyšuliui ir laikytų lėtintuvą apatinėje padėtyje.

6. Pritvirtinti griebtuvą su spynos laikikliu ir atskirtuvą prie rėmo. Kairiąja ranka paimti griebtuvą viršutine plunksna į save, dešiniąja ranka uždėti spynos laikiklį ant kairiojo griebtuvo kaklelio atmuštuvu į viršų; truputį kairiosios rankos smiliumi paspausti spynos laikiklį prie griebtuvo spyruoklės, kad kairysis kaklelis išlįstų iš spynos laikiklio angos.

90 pav. Taip laikomas griebtuvas su spynos laikikliu surenkant pistoletą

Kairiosios rankos nykščiu paimti už viršutinės griebtuvo plunksnos, o smiliumi truputį paspausti spynos laikiklį prie griebtuvo spyruoklės (90 pav.), kad laikiklis įeitų į ištekimą ant griebtuvo ašies. Po to kairiąja ranka paimti pistoletą už rankenos, o dešiniąja ranka įstatyti griebtuvo kairįjį kaklelį į lizdą ant kairiojo rėmo kyšulio (91 pav.).

91 pav. Griebtuvo su spynos laikikliu tvirtinimas prie rėmo

Istatyti dešinįjį griebtuvo kaklelį į lizdą ant dešiniojo rėmo kyšulio; įstatyti atskirtuvo kaklelį ant dešiniojo rėmo kyšulio, stebint, kad atskirtuvo uodegėlė įsiremtų į nuleistuko trauklę, o jo kyšulys apatiniu galu nuspaustų griebtuvo apatinę plunksną. Po to pasukti griebtuvą, kad atskirtuvo kyšulys įeitų į griebtuvo plunksnos išpjovą (vidurinė plunksna turi būti horizontalioje padėtyje). Dešiniąja ranka valikliu uždėti griebtuvo spyruoklės galą ant spynos laikiklio.

Kairiosios rankos pirštais suspausti lėtintuvą apatinėje padėtyje, dešiniąja ranka išsukti kriaunų sraigta ir, prilaikant lėtintuvą, nustumti jį į viršutinę padėtį.

7. Pritvirtinti perduodančiąją svirtį. Laikant pistoletą kairiąja ranka, dešiniuosios rankos nykščiu ir smiliumi paimti perduodančiąją svirtį ilgu kakleliu į save vertikaliai (92 pav.), įstatyti kaklelius į lizdus.

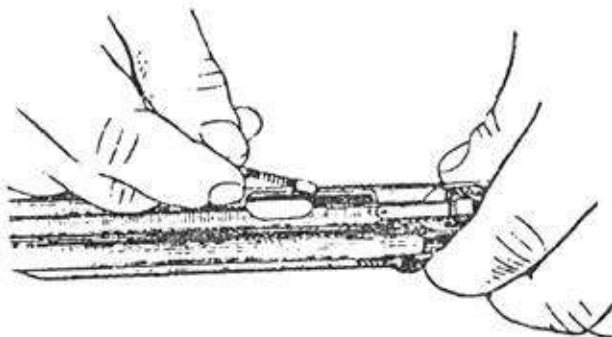
92 pav. Perduodančiosios svirties tvirtinimas

Pasukti perduodančią svirtį ir nuspausti jos viršutinį kyšulį iki spragtelėjimo. Apatinis kyšulys turi įsiremti į lėtintuvą, o atmuštuvus - atsistoti virš jo.

8. Pritvirtinti kriaunas prie rankenos pagrindo. Laikant pistoletą kairiąja ranka, dešiniąja įstatyti kriaunas, įstatyti sraigatį ir įsukti jį atsuktuvu iki galo.

9. Surinkti spyną.

Laikant spyną kairiąja ranka, dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi paimti keitiklį svirtelę į viršų ir įstatyti į didžiąją spynos angą, kad kaklelis įeitų į mažąją angą spynos dešinėje pusėje. Laikant svirtelę vertikaliai dešiniąja ranka, įstatyti išmetiklio spyruoklę į spynos kanalą fiksiatoriumi žemyn (93 pav.).

93 pav. Išmetiklio spyruokles su keitiklio fiksiatoriumi įstatymas

Padėti spyną ant staio išmetiklio langeliu į save. Laikant spyną kairiąja ranka, dešiniąja ranka atsuktuvu įspausti išmetiklio fiksiatorių kaip galima giliau. Prilaikant fiksiatorių kairiosios rankos smiliumi, dešiniąja ranka įstatyti išmetiklį į išpjovą ulneliu žemyn. Paskui dešinėsios rankos smiliumi pastumti išmetiklį į kairę iki spragtelėjimo. Laikant spyną kairiąja ranka laikikliu į viršų, dešiniąja ranka įstatyti į jo kanalą skeltuvą išema apačion, pastumti jį iki galo kairėn. Nustatyti svirtelę į pavienių šūvių padėtį.

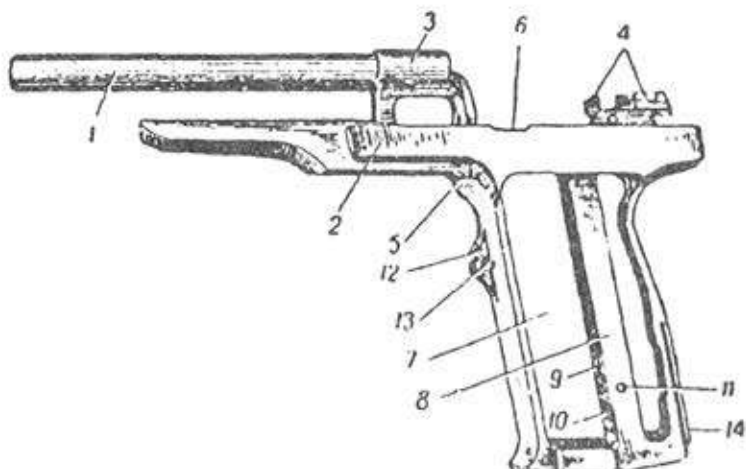
10. Surinkti dėtuve. Laikant dėtuves korpusą kairiąja ranka išlenkta puse į viršų, dešiniąja ranka paimti spyruoklę su padavikliu, kad padaviklio kyšulys būtų nukreiptas į viršų, po to įstatyti padaviklį su spyruokle į dėtuves korpusą. Kairiosios rankos nykščiu ir smiliumi prispausti spyruoklę prie padaviklio, dešiniąja ranka stumti dėtuves dangtelį, kol jis užsifiksuos.

11. Toliau rinkti išardytą pistoletą aukščiaiu nurodyta tvarka.

7.5. Pistoletų dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara

Rėmas su vamzdžiu ir rankenos pagrindu (94 pav.).

Vamzdis yra pagrindinė pistoleto dalis, kuri suteikia sienkamajam kulka judesui reikiamą kryptį, pradinį greitį bei sukamąjį judesį. Vamzdžio išorinis paviršius yra lygus. Ant lygios vamzdžio paviršiaus dalies užmaunama graižinamoji spyruoklė. Vamzdis įpresuotas į rėmo stovą ir užfiksuotas kaiščiu. Vamzdžio viduje yra kanalas, kurį sudaro graižtinė vamzdžio dalis, šovinio lizdas ir kūgiška dalis kulka. Graižtinėje vamzdžio dalyje yra keturios atšakos su lygiagrečiomis sienelėmis graižtos, kurios tolygiai eina iš kairės aukštyn į dešinę (dešininis sukimas) ir suka kulka šūvio metu. Tarpai tarp graižtų vadinami laukais. Atstumas tarp priešingų laukų atitinka pistoleto kanalo kalibrą (9 mm).

94 pav. Rėmas su vamzdžiu ir rankenos pagrindu.

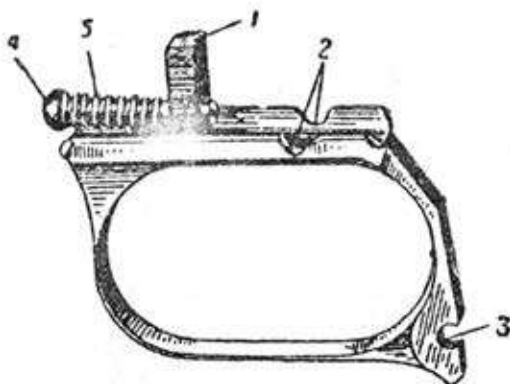
1 - vamzdis; 2 - rėmas; 3 - stovas; 4 - kyšulys su kaklelių lizdais; 5 - kabė; 6 - išpjova spyros laikikliui; 7 - šoninis langas; 8 - jungė; 9 - išpjova kreipiančiojo strypo pagrindo kyšuliui; 10 - išpjova detuvės užkabos spragtukui; 11 - anga krasny sraigto; 12 - prielaja; 13 - kaištis; 14 - kronšteinis dėklui-buožei tvirtinti

Rėmas jungia visas pistoleto dalis ir mechanizmus. Jo priekyje yra stovas vamzdiui tvirtinti; langas nuleistuko sklaidytelio viršutinei daliai ir nuleistuko uodegėlei; kyšulys su lizdais gaiduko kakleliams, atskirtimui (ant dešiniojo kyšulio), perduodančiajam svirčiai ir griebtuvui; grioveliai spyros kreipiantiesiems kyšuliams. Rėmo viduje yra du kyšuliai, kurie kartu su nuleistuko sklaidytelio išpjovomis sudaro lizdus nuleistuko uodegėlės kakleliams.

Rankenos pagrindas turi šoninius (dešinią ir kairią) langus pistoleto svoriui mažinti. Rankenos pagrindo vidinė ertmė jungė dalijama į dvi dalis: priekinėje dalyje talpinama dėtuvė, o užpakalinėje - kovinė spyruoklė su stūmokliu ir dėtuvės spragtuku. Jungėje yra grioveliai lėtintuvui nukreipti, išpjova kreipiančiojo atpygo pagrindo kyšuliui, išpjova dėtuvės spragtukui ir kriaunų sraigto anga. Ant jungės dešiniojo stovo yra anga su sriegiu, kur renkant pistoletą įsakamas sraigtas lėtintuvui apatinėje padėtyje riboti.

Rankenos pagrindo priekinėje sienelėje yra išpjova, kurioje talpinamas nuleistuko skliautelis užpakalinis galas ir prielaja, kurioje nuleistuko skliautelis tvirtinamas prie rėmo kaiščiu; užpakalinėje sienelėje - kyšulys ir išėma dėklui- buožei tvirtinti ir fiksuoti.

Nuleistuko skliautelis (95 pav.) apsaugo nuo atsitiktinio nuleistuko uodegėlės nuspaudimo. Jis nuimamas nuo pistoleto rėmo.

95 pav. Nuleistuko skliautelis:

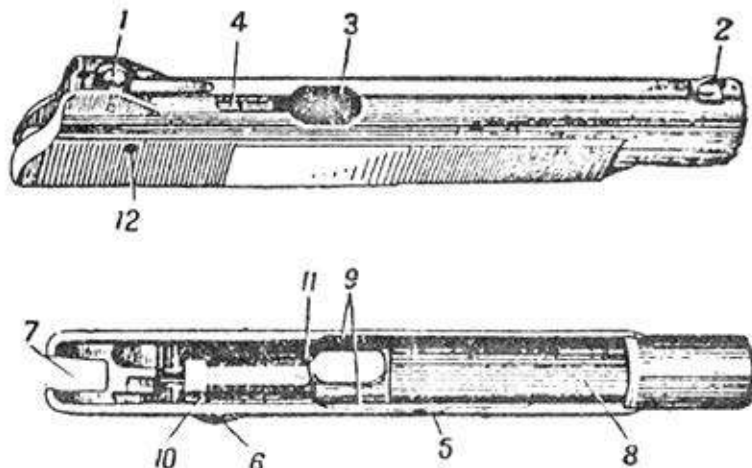
- 1 - stovas; 2 - išpjova;
- 3 - išėma; 4 - fiksatorius;
- 5 - fiksatoriaus spyruoklė

Ant nuleistuko skliautelio yra: stovas, ribojantis spynos slinkimą į galinę užpakalinę padėtį; išpjovos nuleistuko uodegėlės kakleliams; langas nuleistuko uodegėlei ir išėmą nuleistuko skliauteliui sukabinti su pistoleto rėmu. Ant stovo tvirtinamas fiksatorius su spyruokle. Fiksatorius užlaiko nuleistuko skliautelį rėme ir jį fiksuoja apatinėje padėtyje nuimant spyną nuo pistoleto rėmo.

Spyna (96 pav.) atlaužiamas gaidukas, įstumiama šoviny iš dėtuvės į lizdą, užsklendžiamas vamzdžio kanalas, ištraukiama ir išmetama tūtelė (šoviny) iš vamzdžio į išorę. Be to, spyna užtikrina šaudymo tempo lėtintuvo veikimą.

Spynos išorėje yra: taikiklis (kryptukas ir taikmenėlis); įkartos šviesos blyksniams išsklaidyti; dešinėje pusėje - langelis tūtelei ar šoviniui išmesti, išėma išmetikliui ir lizdas išmetiklio spragtukui ir spyruoklei; kairėje pusėje - išpjova spynos laikikliui; keitiklio saugiklio kyšulys; aikštelė keitiklio saugiklio svirtėlei.

Iš abiejų spynos pusių yra įkartos patogesniai spynos atitraukimui atgal ir kiauža skersinė anga keitiklio saugiklio kakleliams, ant užpakalinio spynos galo - griovelis gaidukui.

96 pav. Spyna:

1 - taikiklis; 2 - kryptukas; 3 - langelis; 4 - griovelis; 5 - išpjova; 6 - saugos kyšulys; 7 - išpjova gaidukui; 8 - kanalas; 9 - išilginiai kreipiantieji kyšuliai; 10 - kyšulys; 11 - kyšulys; 12 - išilginė kiauža anga

Spynos viduje yra: kanalas vamzdžiui su gražinamąja spyruokle; išilginiai kyšuliai spynai nukreipti; kairėje spynos pusėje - kyšulys, kuris, spynai slenkant, smogia į perduodančiąją svirtį ir atmeta letintuvą žemyn; dešinėje pusėje - išilginis griovelis detuvės korpuso užlankoms ir išpjova atskirtuvui; dubenėlis, kuriame talpinamas šovinio tūtelės dugnelis; išilginis atmuštuvo griovelis; siuntiklis šoviniui įstumti iš detuvės į lizdą; išilginis daužiklio kanalas.

Skeltuvas (97 pav.) sudaužo šovinio kapsulę. Jis talpinamas spynos kanale ir jį laikė keitiklis-saugiklis.

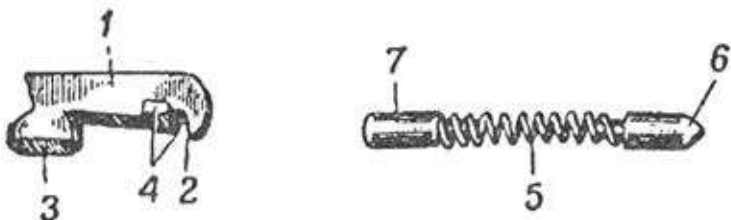

97 pav. Skeltuvas:

1 - daužiklis; 2 - iššama

Skeltuvas turi: priekinėje dalyje - daužiklį, o užpakalinėje - išėmą keitiklio-saugiklio kakleliui ir drūtumą, kuri užsklendžia daužiklį įjungus pistoleto saugiklį.

Išmetiklis (98 pav.) ištraukia šovinio tūtelę (šovinį) iš lizdo ir laiko spynos dubenėlyje, kol užklius už atmuštuvo.

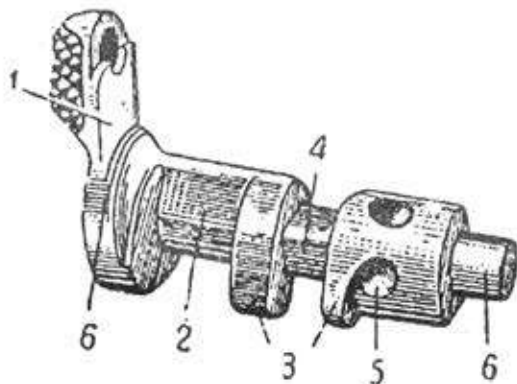

98 pav. Išmetiklis:

- 1 - išmetiklis; 2 - užkaba; 3 - kulnėlis; 4 - kyšulys; 5 - išmetiklio spyruoklė;
6 - keitiklio-saugiklio fiksatorius; 7 - išmetiklio fiksatorius

Išmetiklis turi užkabą tūtelei (šovinui) laikyti spynos dubenėlyje; kulnelį ir kyšulius įtvirtinimui spynoje. Išmetiklio spyruoklė ir fiksatoriai laiko išmetiklį darbinėje padėtyje ir fiksuoja keitiklį-saugiklį įvairiose padėtyse.

Keitiklis-saugiklis (99 pav.) užtikrina pistoleto saugų naudojimą ir keičia pavienią ugnį į automatinę ir atvirkščiai. Jame yra: svirtelė keitikliui-saugikliui nustatyti į reikiamą padėtį; išpjovą viršutiniam perduodančiosios svirties galui; aikštelė, ribojanti perduodančiosios svirties pakilimą; kumšteliai daužikliui nustatyti atgal ir užsklęsti jį spynoje; šoninis kyšulys spynai užsklęsti rėme; kaklelis daužikliui sulaikyti spynoje; išėma keitiklio-saugiklio fiksatoriui; dantelis griebtuvui pasukti; kakleliai tvirtinimui spynoje.

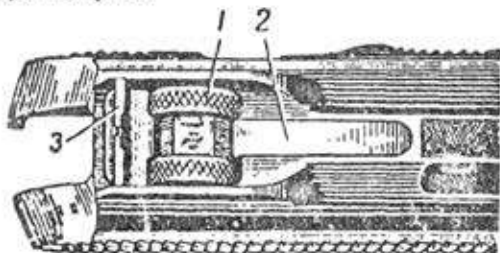
99 pav.

- Keitiklis-saugiklis:
1 - svirtelė; 2 - išpjova viršutiniam perduodančiosios svirties galui;
3 - kumšteliai;
4 - kakleliai; 5 - išėma fiksatoriui; 6 - kakleliai tvirtinimui spynoje

Dalis kaklelio nupjauta. Pastačius keitiklio-saugiklio svirtelę į vertikalią padėtį, nupjauta kaklelio dalis pasisuka į daužiklio pusę ir leidžia laisvai išimti daužiklį iš spygnos.

Taikymo įtaisai reikalingi taikymui į taikinius, esančius įvairiuose iki 200 m nuotoliuose. Jų sudėtyje yra kryptukas ir taikiklis (96 pav.).

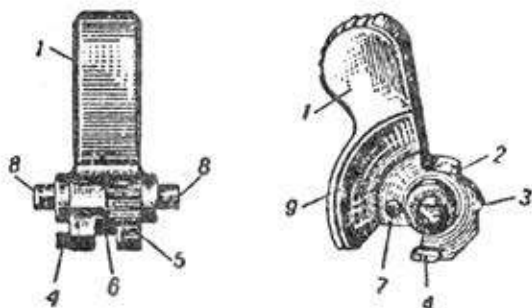
Taikiklį (100 pav.) sudaro skriemulėlis, lystė ir jos spyruoklė. Ant skriemulėlio yra skaičiai: 25, 50, 100, 200, žymintys taikymo nuotolį metrais. Lystė fiksuoja skriemulėlį nustatytoje padėtyje. Užpakalinėje lystės dalyje yra ketera su išpjova taikymui.

100 pav. Taikiklis:
1 - būgnelis; 2 - lystė;
3 - ketera su išpjova

Kryptukas pagamintas išvien su slidele, kuri įšaudant pistoletą gali būti išmuštumu ir plaktuku pastumta kartu su kryptuku į vieną ar kitą šoną.

Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas sudarytas iš gaiduko, kovinės spyruoklės su stūmokliu ir dėtuvės spragtuku, griebtuvo su spyruokle, atskirtuvo, nuleistuko uodegėlės su spyruokle ir nuleistuko trauklės. Jis leidžia šaudyti pavieniais šūviais ir serijomis. Gaidukas (101 pav.) smogia į daužiklį.

101 pav. Gaidukas:

1 - galvutė su įkartomis; 2 - saugiklio užkaba; 3 - kovinė užkaba; 4 - kyšulys, užtikrinantis šaudymą neatlaužiant gaiduko; 5 - aikštelė, užsklendžianti gaiduką, įjungus saugiklį; 6 - griovelis, kuriame taipinamas viršutinis stūmoklio galas; 7 - kaištis, jungiantis gaiduką su stūmokliu; 8 - kakleliai; 9 - ištekimas, mažinantis svorį

Jis turi: viršuje - galvutę su įkartomis gaidukui atlaužti; ant pagrindo dvi užkabas: viršutinę - saugiklio užkabą, apatinę - kovinę užkabą, kyšulį šaudymui neatlaužus gaiduko; aikštelę gaidukui užsklęsti griebtuvu apatine plunkana, įjungus saugiklį; griovelį stūmoklio viršutiniam galui; kaištį gaidukui sujungti su stūmokliu; iš šonų - kaklelius, ant kurių sukasi gaidukas rėme.

Kovinė spyruoklė su stūmokliu ir dėtuves spragttuku (102 pav.) užtikrina gaiduko, atlaužimo svirties ir nuleistuko trauklės veikimą. Kovinė spyruoklė uždedama ant apatinio stūmoklio galo, kuris sujungtas su dėtuves spragttuku. Ji kartu atlieka dėtuves spragttuko spyruoklės funkcijas.

Stumtuvas surinktas išvien su kovine spyruokle ir dėtuves spragttuku. Jis turi išemą sujungti su gaiduku kaiščiu, kyšulį gaidukui atmušti užpečius, kovinės spyruoklės viršutinio galo atramą ir kovinės spyruoklės kreipiantįjį strypą.

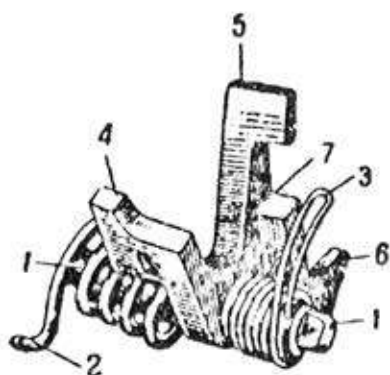

102 pav. Kovinė spyruoklė su stumtuvu ir dėtuves spragttuku

1 - kovinė spyruoklė, 2 - stumtuvas,
3 - išemą sujungti su gaiduko kaiščiu, 4 - kyšulys gaidukui atmušti, 5 - užpečiai kovinės spyruoklės viršutinio galo atramai, 6 - kovinės spyruoklės kreipiantysis strypas, 7 - dėtuves spragttukas, 8 - spragttuko užkaba, 9 - užpečiai, 10 - aikštelė dėtuvei sulaukyti rankenoje, 11 - aikštelė su įkartomis spragttukui atkabinti nuo dėtuves

Dėtuves spragttukas laiko dėtuves pistoleto rankenoje. Jis turi užkabą, kuri stumtuvas su kovine spyruokle sujungiamas su pistoleto remu; lizdą kovinės spyruoklės apatiniam galui, užpečius, ribojančius kovinės spyruoklės su stumtuvu ir dėtuves spragttuku atskyrimą nuo pistoleto remo; aikštelę su įkartomis spragttukui atkabinti nuo dėtuves, ištraukiant ją iš rankenos.

Griebtuvas su spyruokle (103 pav.) laiko atlaužtą pistoleto gaiduką bei sulaukia jį saugos užkaboje.

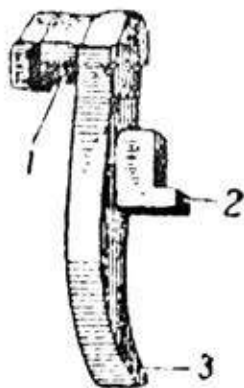

103 pav. Griebtuvas su spyruokle
 1 - kakleliai, 2 - griebtuvo
 spyruoklė, 3 - atskirtuvo spyruoklė,
 4 - apatinė plunksna, 5 - vidurinė
 plunksna, 6 - viršutinė plunksna,
 7 - išpjova

Jis turi kaklelius, kuriais tvirtinamas prie rėmo, ant kairiojo kaklelio užmauta griebtuvo spyruoklė, o ant dešiniojo - atskirtuvo spyruoklė. Vienas griebtuvo spyruoklės galas tvirtinamas ant apatinės griebtuvo plunksnos, o kitas, surenkant pistoletą, tvirtinamas prie spygos laikiklio.

Atskirtuvo spyruoklė vienu galu tvirtinama ant viršutinės griebtuvo plunksnos, o kitu galu įremiama į atskirtuvo priešakinę plokštumą ir spaudžia atskirtuvą į galutinę užpakalinę padėtį. Ant vidurinės griebtuvo plunksnos yra išpjova atskirtuvo kyšuliui (jungiant pistoletą saugiklį), viršutinė plunksna pasuka griebtuvą, o apatinė užsklendžia gaiduką.

Atskirtuvas (104 pav.) atskiria nuleistuko trauklę nuo gaiduko, šaudant neaflaužtu gaiduku, atskiria griebtuvą nuo kovinės gaiduko užkabos, po šūvio atskiria nuleistuko trauklę nuo griebtuvo bei apsaugo nuo šūvio, jei spyga ne visiškai užsklęsta.

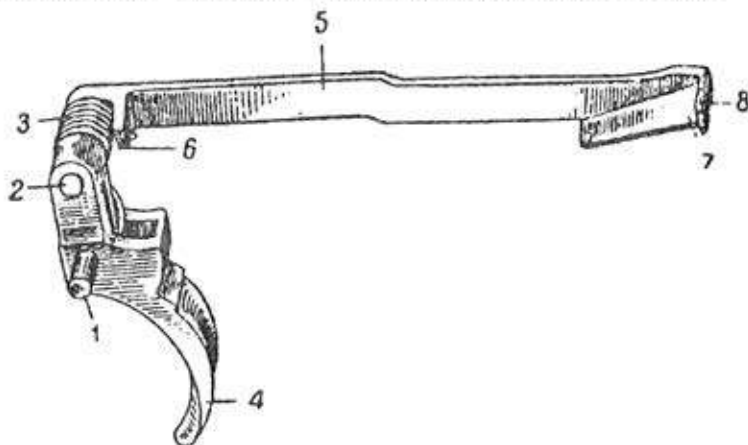

104 pav. Atskirtuvas
 1 - kaklelis, 2 - kyšulis,
 3 - uodegėlė

Jis turi: kaklelį, kuriuo tvirtinamas prie pistoleto rėmo; kaištį, kuris šaudant sąveikauja su griebtuvu; uodegėlę, kuri šaudant sąveikauja su nuleistuko traukle.

Nuleistukas su spyruokle ir nuleistuko traukle (105 pav.) paleidžia gaiduką nuo kovinės užkabos ir atlaužia gaiduką nuspaudus jį pirštu.

Nuleistukas turi: kaklelius, kuriais jis tvirtinamas prie pistoleto rėmo; kaištį, ant kurio užmaunama nuleistuko spyruoklė (vienas galas tvirtinamas ant nuleistuko, o kitas - ant nuleistuko trauklės kyšulio); nuleistuko uodegėlę.

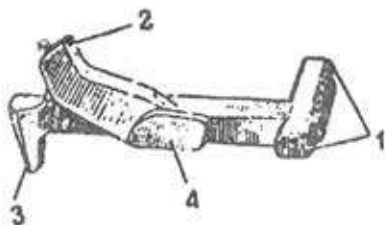
105 pav. Nuleistukas su spyruokle ir nuleistuko traukle:

1 - kaklelis; 2 - nuleistuko kaištis; 3 - nuleistuko spyruoklė; 4 - nuleistuko uodegėlė; 5 - nuleistuko trauklė; 6 - nuleistuko trauklės kyšulys; 7 - nuožulni aikštelė;

Nuleistuko trauklė šarnyrais pritvirtinta prie nuleistuko kaiščio. Ji turi: kyšulį, ant kurio tvirtinamas nuleistuko spyruoklės galas; nuolaidžią aikštelę, kuri šaudant sąveikauja su atskirtuvu ir lėtintuvu; atlenktą galą, kuriuo sąveikauja su atskirtuvo uodegėle ir gaiduko kyšuliu, šaudant neatlaužtu gaiduku.

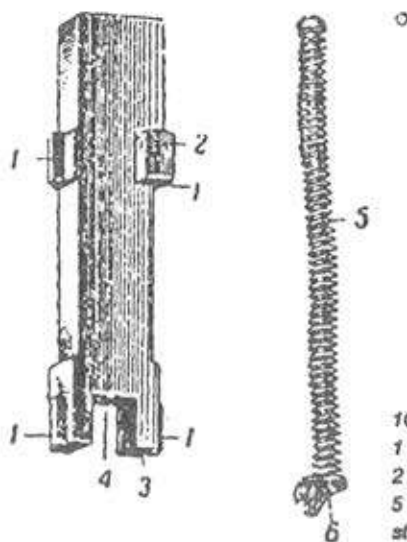
Šaudymo tempo lėtinimo mechanizmas mažina šaudymo tempą, stabdydamas spyros slinkimą ir didindamas pistoleto automatikos veikimo ciklo laiką. Jis turi: perduodančiąją svirtį, lėtintuvą ir lėtintuvo spyruoklę su kreipiančiuoju strypu.

Ji perduodančiąją svirtį (106 pav.) smūgiuoja spyna, ir smūgio energija perduodama lėtintuvui. Ji turi: kaklelius, kuriais tvirtinama pistoleto rėme; viršutinį kyšulį, kuriam tenka spyros smūgis; apatinį kyšulį, kuris perduoda smūgio energiją lėtintuvui; šoninį kyšulį, ribojantį perduodančiosios svirties pakilimą.

106 pav. Perduodančioji svirtis:
1 - kaktelėlis; 2 - viršutinis kyšulys;
3 - apatinis kyšulys; 4 - šoninis
kyšulys

Lėtintuvas (107 pav.) turi šoninius kreipiančiuosius kyšulius, kurie nukreipia lėtintuvo judėjimą pistoleto rėmu; vidurinėje dalyje - kyšulį, kuris šaudant serijomis sąveikauja su nuleistuko traukile; apačioje - kyšulį, ribojantį lėtintuvą apatinėje padėtyje, kuris turi išpjovą spyruoklės kreipiančiojo strypo pagrindui.

107 pav. Lėtintuvas:
1 - šoniniai kreipiantieji kyšuliai;
2 - kyšulys; 3 - kyšulys; 4 - išpjova;
5 - spyruoklė su kreipiančiuoju
strypu; 6 - kyšulys

Viduryje lėtintuvas turi dviejų skersmenų kanalą, kuriame talpinama lėtintuvo spyruoklė su kreipiančiuoju strypu. Lėtintuvo spyruoklė su kreipiančiuoju strypu sugrąžina lėtintuvą į galutinę viršutinę padėtį. Spyruoklė užmaunama ant kreipiančiojo strypo ir ant jo suploto galo laikoma poveržle. Kreipiančiojo strypo pagrindas turi kyšulį pistoleto tvirtinti rėmu.

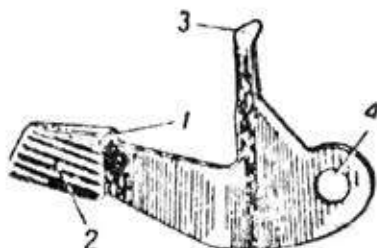
Grąžinamoji spyruoklė (108 pav.) grąžina po šūvio spyną į galutinę priešakinę padėtį.

108 pav. Grąžinamoji spyruoklė

Ji užmaunama ant vamzdžio ir kartu su vamzdžiu įkišama į spyros kanalą.

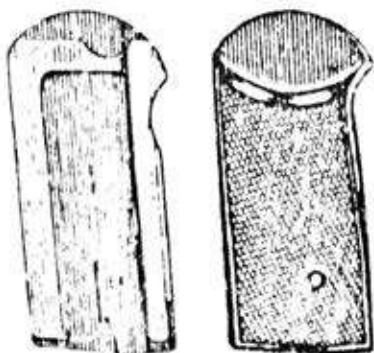
Spynos laikiklis (109 pav.) užlaiko spyną užpakaliniame padėtyje iššaudžius visus šovinius iš detuvės.

109 pav. Spynos laikiklis
1 - kyšulys, 2 - mygtukas su įkertomis, 3 - atmuštuvas, 4 - anga griebtuvo kairiajam kakleliui

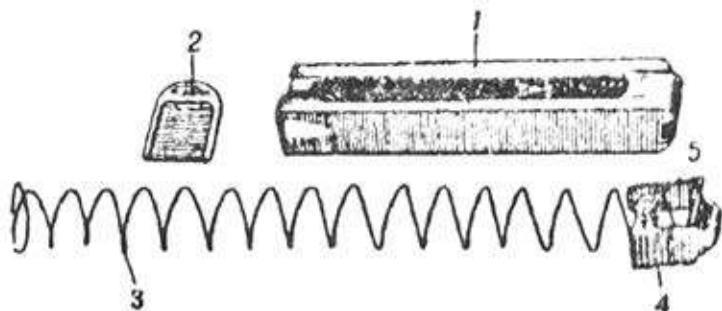
Jis turi priekiniame dalyje - kyšulį spynai galutinėje užpakaliniame padėtyje, iššaudžius visus šovinius iš detuvės, sulaukyti ir mygtuką su įkertomis spynai nuo spynos laikiklio išlaisvinti, užpakaliniame dalyje - angą kariojo griebtuvo kakleliui ir atmuštuvą tūtelį (šovinių) išmetimui į išorę.

Pistoletų rankenos kriaunos (110 pav.) (kairioji ir dešinioji) uždengia šoninius rankenos pagrindo langelius ir sudaro patogumą laikyti pistoletą rankoje. Kriaunos gaminamos iš plastmasės. Jos yra angos, pro kurias kriaunos tvirtinamos sraigtais prie rankenos pagrindo.

110 pav. Rankenos kriaunos

Dėtuvė (111 pav.) talpina šovinius ir paduoda juos užtaisant pistoletą ir šaudant. Ji turi: korpusą, padaviklį, padaviklio spyruoklę ir dangtelį.

111 pav. Dėtuve

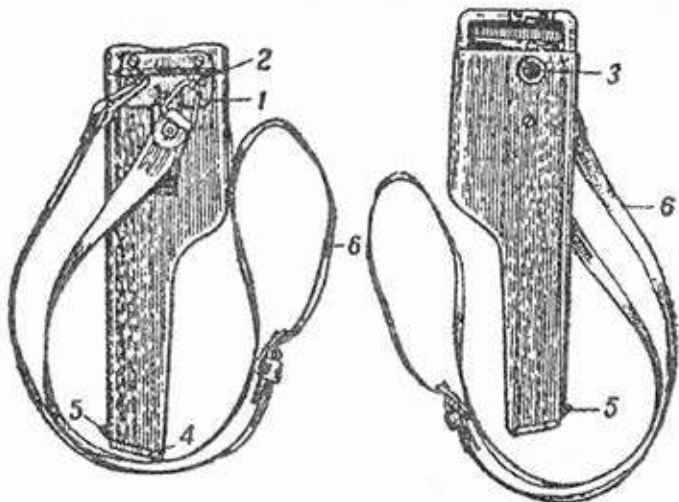
- 1 - dėtuves korpusas, 2 - dangtelis,
3 - padaviklio spyruoklė, 4 - padaviklis, 5 - kyšulys

Korpusas jungia visas dėtuves dalis. Viršutinės šoninės korpuso sienelės užlenktos į vidų, kad sulaukėtų šovinius ir padaviklį bei nukreiptų šovinius, kai spyna paduoda juos į šovinių lizdą.

Šoninėse korpuso sienelėse esantys langeliai mažina dėtuves svorį ir tai džia nustatyti šovinių kryptį dėtuveje. Korpuso apačioje yra braižas dangteliai. Ant korpuso užpakalinės sienelės yra kyšulys dėtuves spragtlukui ir anga, rodanti pilną dėtuves užtaisymą dvidešimčia šovinių, ant kameros sienelės apačioje - išlinkis padaviklio kyšuliui praeiti. Padaviklis ir padaviklio spyruoklė paduoda šovinius užtaisant pistoletą ir šaudant. Padaviklis turi du atlenktus galus, kurie nukreipia jo judėjimą dėtuves korpusu. Ant vieno iš atlenktų galų iš kairės pusės yra kyšulys spyros laikikliui įjungti, kai iššaudomi visi šoviniai iš dėtuves. Prie padaviklio tvirtinama spyruoklė, kurios vienas galas atlenktas ir turi išlinkį dėtuves dangteliumi užsklęsti.

Dėtuves dangtelis uždedamas ant atlenktų korpuso braižų. Joje padaryta pailga anga spyruoklės atlenkto galo išlinkiui.

Deklas-buože (112 pav.) naudojamas vietoj buožes šaudant įremiti ir pistoletui nešioti. Deklas-buože gali būti medinis ar presuotos piasmasės.

112 pav. Dėklas-buožė:

1 - vyriai; 2 - kabė; 3 - mygtukas;
4 - antgalis; 5 - spragtukas; 6 - dirželis

Jis turi: iš kairės pusės - vyrius su atlenktu pailgu galu pistoletui tvirtinti prie diržo; iš išorės - išpjovą pistoleto rankenai; iš dešinės pusės - išėmą su anga dangteliu mygtukui ir angą spragtuko sraigtui; iš apačios - antgalį su spragtuku. Iš viršaus dėklas buožė užsidaro dangteliu, kuris tvirtinamas dviem sraigtais prie vyrių.

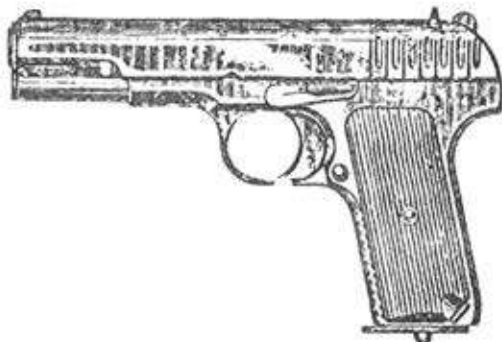
P a s t a b a. Pistoletu APS dalių ir mechanizmų veikimas, gedimai bei jų šalinimas, apžiūra šiek tiek skiriasi nuo Makarovo pistoleto. Pistoletu APS tikslumo tikrinimas ir šaudymas atliekamas taip, kaip ir Makarovo pistoleto, tik šaudoma nuo atramos 50 m atstumu su pritvirtintu dėklu-buože 100 m taikiakliu, o jo glaustumas pripažįstamas normaliu, jei visos keturios ar trys pradaužos telpa į 20 cm skersmens apskritimą. Vidurinis kliudymo taškas turi būti nutolęs nuo kontrolinio ne daugiau kaip 7 cm.

5 skyrius

8. 7,62 MM TOKAREVO PISTOLETAS TT

8.1. Bendroji charakteristika

7,62 mm kalibro Tokarevo pistoletas TT buvo priimtas Raudonosios Armijos ginkluotėn 1930 m.

113 pav. 1930 m. modelio Tokarevo pistoletas TT

Šio pistoleto techninės charakteristikos buvo nė kiek neblogesnės už to meto geriausių pistolečių charakteristikas. Jo sandara buvo paprasta, tvirta ir patikima. Pistoleto automatikos veikimo principas pagrįstas atatranksios jėgos panaudojimu, esant trumpai vamzdžio eigai. Vamzdžio kanalo užsklendimas užtikrinamas spynos kyšulių sukabinimu su žiediniais vamzdžio grioveliais. Vamzdžio prielajos judanti ašelė, slenkant vamzdžiui atgal, nuleidžia jo drūtgalį žemyn ir tokiu būdu atkabina vamzdį nuo spynos. Saugiklio, kaip atskiros detalės, nebuvo - saugumas užtikrinamas nustačius gaiduką ant saugos užkabos. Labai patogiu, kad visos smogiamojo mechanizmo detalės sukonstruotos viename mazge. Dalinai pistoletas ardomas nenaudojant jokio instrumento. 7,62 mm pistoleto šoviny - didelės galios su butelio formos tūtele. Bet esant mažam kalibrui kulkos stabdomoji jėga, lyginant su didesnių kalibrų kulkomis, mažesnė. 1933 m. Tokarevo pistoletas TT buvo dalinai modernizuotas keičiant paleidžiamojo mechanizmo ir rankenos sandarą.

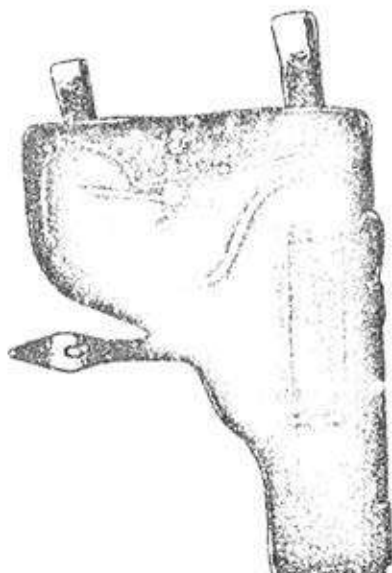

114 pav. 1933 m. modelio Tokarevo pistoletas TT

Nors pistoletas TT buvo pirmasis karinis savaimė užsitaisantis pistoletas, jis net Antrojo pasaulinio karo metais buvo laikomas galingu ir patikimu asmeniniu ginklu ir liko ginkluotėje kai kurį laiką ir po karo. Tiesa, šiek tiek pistoletas buvo modifikuotas 1951 m.

115 pav. 1951 m. modelio Tokarevo pistoletas TT

116 pav. Pistoletas TT dėkle

7,62 mm Tokarevo pistoleto TT techniniai duomenys:

bendra masė (be šovinių) - 854 g;

bendra masė (su šoviniais) - 940 g;

bendras ilgis - 195 mm;

kalibras - 7,62 mm;

graižtvų skaičius - 4;

šovinio masė - 10,2-11,0 g;

taikymo linijos ilgis - 156 mm

pradinis greitis (V_0) - 420 m/s

8.2. Pistoletas sandara ir veikimo principai

Pistoletas sudarytas iš šių pagrindinių dalių ir mechanizmų (117 pav.):

rems su nuleistuko skliauteliu ir rankenos pagrindu;

spynos su skiltuvu, išmetikliu ir taikymo įranga ir antgaliu;

vamzdžio su prielaja;

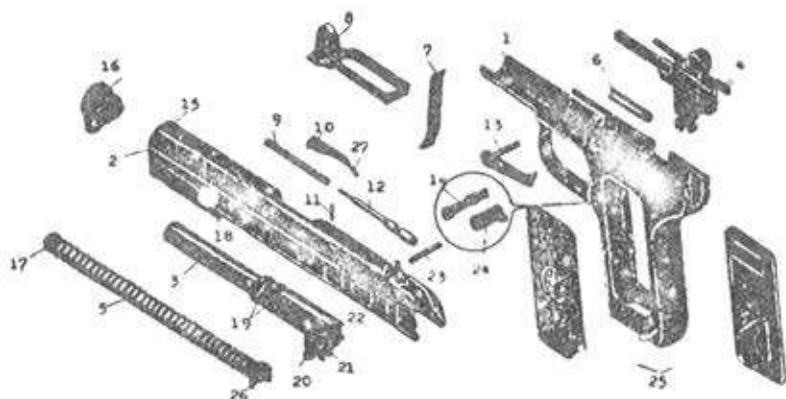
grąžinamosios spyruoklės su kreipiančiuoju strypu ir antgaliu;

spynos laikiklio;

paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo;

šovinių detuves;

rankenos kraunų

117 pav. Pistoletu TT pagrindinės dalys ir mechanizmai

1 - rėmas; 2 - spyna; 3 - vamzdis; 4 - paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas; 5 - gražinamoji spyruoklė; 6 - spynos laikiklio spyruoklė; 13 - spynos laikiklis; 25 - rankenos kriaunos

Pistoletu pagrindą sudaro vientisas rėmas, kuriame įtaisytas paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas, nuleistuko skliautelis. Prie rėmo tvirtinama spyna su vamzdžiu ir gražinamoji spyruoklė, rankenos kriaunos, spynos laikiklis. Į rankenos pagrindą įstatoma šovinių dėtuve. Spyna yra uždaro tipo ir judančios vamzdžio įmovos pavidalo. Užsklendžiant vamzdžio kanalą, spyna sukabinama su vamzdžiu.

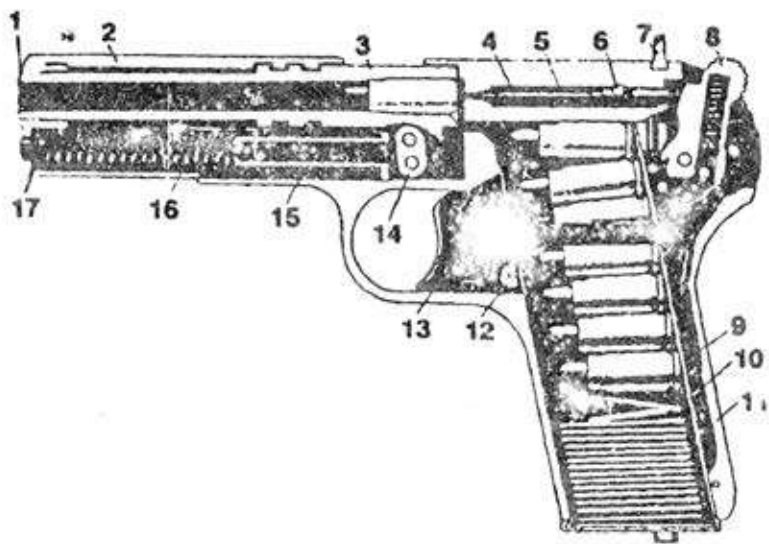
Vamzdis tvirtinamas spynoje vamzdžio prielajos ašele ir spynos laikikliu. Vamzdžio žiediniai grioveliai ir spynos kovinės išėmų užsklendžia vamzdžio kanalą.

Pistoletu paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas yra gaiduko tipo, kuris užtikrina šaudymą tik pavieniais šūviais ir automatinį užsitaismą.

Pistoletu automatikos veikimas paremtas atatranks jėga ir trumpa vamzdžio eiga atgal.

Norint pistoletą užtaisyti, reikia: užtaisytą šoviniais dėtuve įkišti į rankenos pagrindą iki ji užsikisuos spragtuku; ranka atitraukti spyną atgal ir paleisti. Spynai slenkant atgal, dėtuves padaviklis pakelia šovinį į užsitaismymo liniją, o gaidukas atsilaužia ir lieka kovinėje padėtyje.

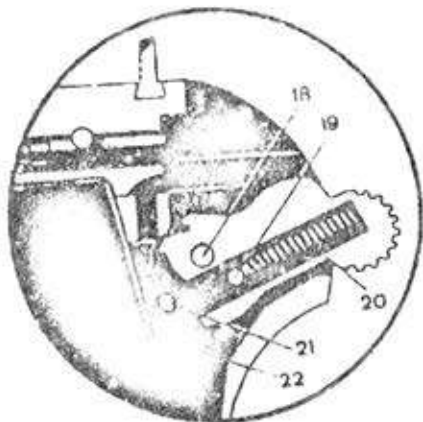
Pasiekusi galinę ribą į pradinę padėtį spyna grįžta veikiamo gražinamosios spyruoklės. Slenkant spynai pirmyn, jos siuntiklis išstumia iš dėtuves šovinį ir įtūmia jį į šovinio lizdą vamzdžio kanale. Priekinėje padėtyje į spynos išėmas įeina vamzdžio žiediniai grioveliai. Vamzdžio kanalas užrėžtas ir pistoletas paruoštas šūviui. Pistoletu gaiduką galima nuleisti ant saugos užkabos.

118 pav. Pistoletas užtaisytas, gaidukas ant saugos užkabos:

1 - krepiančioji įvorė; 2 - spyna; 3 - vamzdis; 4 - skiltuvai; 5 - skiltuvo spyruoklė; 6 - skiltuvo keičtis; 7 - laikiklis; 8 - gaidukas; 9 - nuleistuko spyruoklė; 10 - dėtuvis; 11 - rėmas; 12 - detuvės spragtukas; 13 - nuleistukas su nuleistuko traukle; 14 - ašelė; 15 - grąžinamosios spyruoklės krepiantysis strypas; 16 - grąžinamoji spyruoklė; 17 - grąžinamosios spyruoklės antgalis

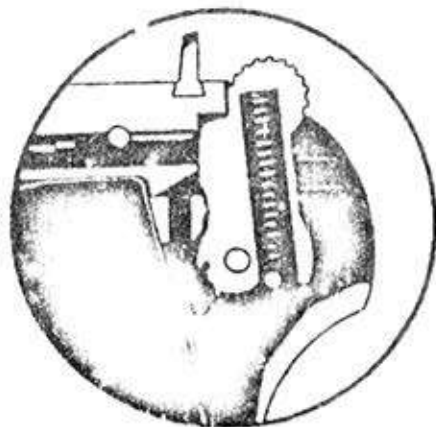
Norint iššauti, reikia atlaužti gaiduką (jei jis buvo ant saugos užkabos), nuspausti nuleistuką. Atsipalaidavęs gaidukas smogia į skiltuvą, skiltuvai sudaužo kapsulę, užsiliepsnoja parako užtaisas ir susidaro didelis parako dujų slėgis, kuris veikia vienodai į visas puses. Dujos, verždamosios pirmyn, išmeta kulka dideliu greičiu (420 m/s) ir energija. Parako dujų slėgis per tūtelės dugną veikia spyną, kuri kartu su vamzdžiu, patygininti pamažu, sienka atgal. Jiems pajudėjus, užsklendžiamasis mechanizmas sąveikauja su rėmu, atpalaiduoja spyną nuo vamzdžio, vamzdis sustoja, o spyna juda iki galo, išmeta tūtelę, atlaužia gaiduką į kovinę padėtį. Pasiekusi galinę ribą, spyna, veikiamą grąžinamosios spyruoklės, sienka pirmyn, siuntikliu išstumia iš detuvės kitą šovinį ir įstumia į vamzdžio lizdą. Priekinėje padėtyje spyna kovinėmis iššūtomis ir vamzdžio žiediniais grioveliais susijūngia su vamzdžiu - vamzdžio kanalas patikimai užsklendžiamas. Gaidukas kovinėje padėtyje (118 a pav.). Pistoletas paruoštas kitam šūviui.

119 pav. Pistoletų gaidukas kovinėje padėtyje (atlaūžtas):
 18 - gaiduko ešis; 19 - kovinės spyruoklės kaištis;
 20 - kovinė spyruoklė;
 21 - griebtuvo ašis;
 22 - atskirtuvas

Pistoletų gaidukas kovinėje padėtyje (atlaūžtas)

Norint atrąsyk iššauti, reikia atleisti nuleistuką ir vėl jį nuspausti. Taip šaudoma, kol dėtuveje yra šovinių.

120 pav. Pistoletų gaidukas šūvio metu

Iššaudžius visus šovinius iš dėtuves, spynos laikiklis sulaiko spyną galinėje padėtyje. Šiuo atveju, norint spyną grąžinti į priekį, reikia dešinėsios rankos nykščiu nuspausti spynos laikiklį.

8.3. Dalinis pistoleto ardymas ir surinkimas

Pistoleto dalinio ardymo tvarka:

1. Ištraukti dėtuvę iš pistoleto rankenos. Paimti pistoletą dešiniąja ranka už rankenos ir tos pačios rankos nykščiu nuspausti dėtuves fiksuojančią mygtuką, o kairiąja ranka ištraukti dėtuvę iš pistoleto rankenos.

2. Patikrinti, ar lizde nėra šovinio. Tam tikslui kairiąja ranka atitraukti spygną atgal ir apžiūrėti vamzdžio lizdą. Atleisti spygną, nuspaudžiant dešinioios rankos nykščiu spygnos laikiklį.

3. Išimti spygnos laikiklį. Tam tikslui pistoletą padėti ant kairiosios rankos kairiu šonu, o dešiniąja ranka nuimti spygnos laikiklio spyruoklę ir nuspausti spygnos laikiklio ašį. Apversti pistoletą kitu šonu ir ištraukti spygnos laikiklį.

4. Nuimti spygną nuo rėmo stumiant jį pirmyn.

5. Išimti gražinamąją spyruoklę su kreipiančiuoju strypu iš spygnos. Pirmą spygną kairiąja ranka, spausti gražinamąją spyruoklę pirmyn ir, keliant kreipiantįjį strypą aukštyn, išimti gražinamąją spyruoklę su kreipiančiuoju strypu iš spygnos.

6. Atskirti kreipiantįjį strypą nuo gražinamosios spyruoklės.

7. Išimti vamzdį iš spygnos.

Pistoletas surenkamas atvirkštine tvarka:

1. Įdėti vamzdį į spygną.

2. Įstatyti kreipiantįjį strypą į gražinamąją spyruoklę.

3. Įstatyti gražinamąją spyruoklę su kreipiančiuoju strypu į spygną. Gražinamoji spyruoklė vienu galu įkišama į spygnos vamzdelį, o kitu galu (kreipiančiojo strypo padu) įremiama į vamzdžio prielają.

4. Uždėti spygną ant pistoleto rėmo. Įstatyti spygnos laikiklio ašį ir dešinėje pusėje užfiksuoti ją spygnos laikiklio spyruokle.

5. Įstatyti šovinių dėtuves į rankenos pagrindą.

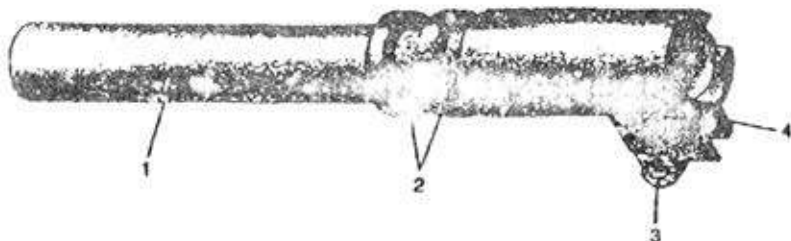
8.4. Pistoleto dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara

Pistoleto rėmas jungia visas jo dalis ir mechanizmus. Rėmas yra vientisa detalė. Jo priekyje yra langelis nuleistuko sklaideliui ir spygnos atgalinės eigos ribotuvui. Užpakalinėje rėmo dalyje yra rankenos pagrindas ir lizdas paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo detalių mazgai. Rėmo viduryje yra anga spygnos laikikliui, o rankenos pagrinde - lizdas kaiščiui su spyruokle ir dėtuves spragtukui. Prie rankenos pagrindo tvirtinamos kriaunos ir kabė dirželiui.

121 pav. Pistoletu TT rėmas

Pistoletu vamzdis yra jo pagrindinė dalis, kuris suteikia slenkamajam kulkos judesui reikiamą kryptį, pradinį greitį bei sukamąjį judesį.

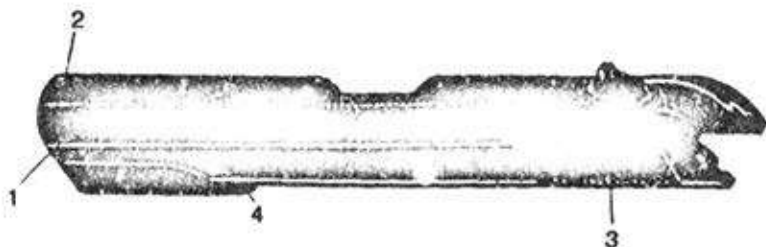
122 pav. Vamzdis

1 - vamzdis; 2 - žiediniai grioveliai; 3 - ąsela; 4 - prielaja

Vamzdžio išorinio paviršiaus priešakinė dalis yra lygi, o drūtgalis kiek storesnis ir turi du žiedinius griovelius, kuriais, užsklendžiant ant vamzdžio kanalą, jis sukabinamas su spygnos grioveliais. Vamzdžio drūtgalyje yra prielaja su ąsela, kurios užtikrina vamzdžio kanalo užsklendimą prieš iššaukiant ir atsklendimą atatrunkos metu.

Vamzdžio viduje yra kanalas, kurį sudaro graižtvinė vamzdžio kanalo dalis, šovinio lizdas ir kūgiška dalis kulka. Šovinio lizde talpinamas šovinis, todėl jis yra šovinio formos. Graižtvinėje vamzdžio dalyje yra keturios stačiakampės su lygiagrečiomis sienelėmis graižtvos, kurios tolygiai eina iš kairės į dešinę (dešininis sukimas).

Pistoletu spynga įstumia šovinį iš dėtuves į lizdą, užsklendžia vamzdžio kanalą, ištraukia iš lizdo tūtelę (šovinį), išmeta ją iš ginklo bei atlaužia gaiduką. Ji yra uždaro tipo. Spynos viduje yra kovinės išamos, kurios sąveikaudamos su vamzdžio grioveliais, užsklendžia vamzdžio kanalą.

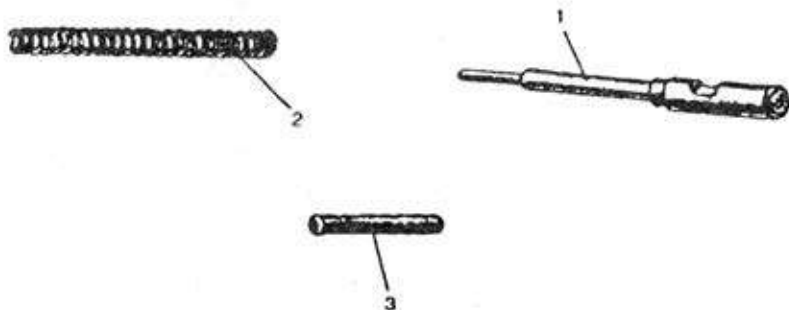

123 pav. Spyna:

1 - spyna, 2 - kryptukas, 3 - taikiklis, 4 - kanalas grąžinamajai spyruoklei

Spynos išorėje yra kryptukas ir skersinė išpjova taikikliui; įkartos tarp kryptuko ir taikiklio šviesos blyksniams išsklaidyti. Dešinėje pusėje - langelis lūtomis (šoviniams) išmesti; spynos užpakalinėje dalyje yra įkartos spynai patogiau atitraukti ir išėma gaidukui.

Spynos viduje yra: kanalas vamzdžiui; lizdas grąžinamajai spyruoklei; išilginiai grioveliai spynai nukreipti, išėma atmuštuvui; siuntiklis šoviniui įstumti iš detuvės į lizdą; lizdas išmetiklio detalėms; kanalas skiltuvo detalėms. Skiltuvus sudaužo šovinio kapsule

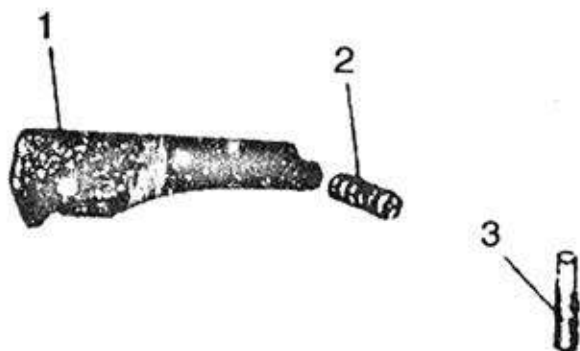

124 pav. Skiltuvus:

1 - skiltuvus; 2 - skiltuvo spyruoklė; 3 - skiltuvo kaištis

Skiltuvus yra apvalus. Jis turi: spyruoklę; priekyje - daužiklį; vidurinė dalis - lygi, ant jos užmaunama skiltuvo spyruoklė; užpakalinė dalis - storesnė ir turi išėmą skiltuvo kaiščiui.

Išmetiklis ištraukia šovinio lūtelę (šovinį) iš lizdo ir laiko, kol užklius už atmuštuvo.

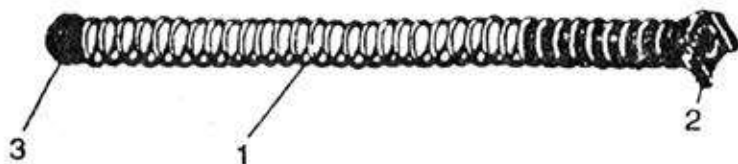
125 pav. Išmetiklis

1 - išmetiklis; 2 - išmetiklio spyruoklė; 3 - išmetiklio kaištis

Išmetiklyje yra užkaba, kuri užkabina tūtelės žiedinį griovelį ir laiko tūtelę spynos dubenėlyje, ir cilindrinė dalis spyruoklei. Išmetiklis tvirtinamas spynos lizde kaiščiu.

Taikymo įtaisas reikalingas pistoletui nutaikyti. Jį sudaro kryptukas ir taikiklis.

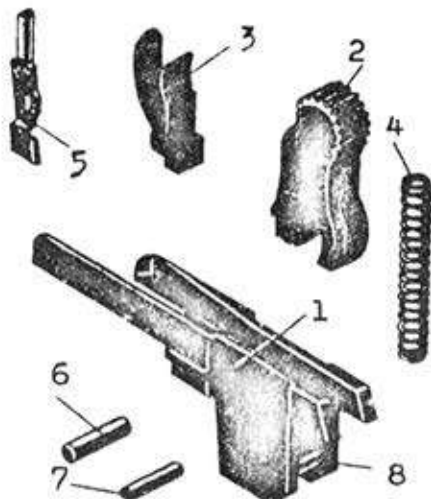
Grąžiklis grąžina spyną po šūvio į priekį. Grąžiklis turi grąžinamąją spyruoklę, kreipiantįjį strypą ir antgalį.

126 pav. Grąžiklis

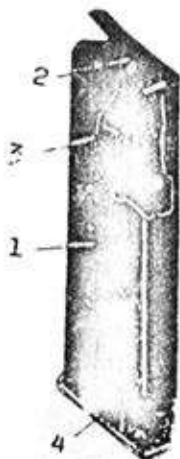
1 - grąžinamoji spyruoklė; 2 - kreipiantysis strypas; 3 - antgalis

Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas sudarytas iš nuleistuko, traukės, korpuso, gaiduko, griebtuvo; gaiduko ir griebtuvo ašių

127 pav. Paldžiamasis-smoglamasis mechanizmas:
 1 - korpusas; 2 - gaidukas;
 3 - griebtuvas su spyruokle;
 4 - kovinė spyruoklė;
 5 - atskirtuvas; 6 - gaiduko
 ašis; 7 - griebtuvo ašis;
 8 - kovinės spyruoklės
 kaištis

Šovinių dėtuvė talpina 8 šovinius ir šaudant paduoda juos prieš spynos siuntiklį. Ją sudaro korpusas, padaviklis, spyruoklė ir dangtelis.

128 pav. Šovinių dėtuvė.
 1 - korpusas; 2 - padaviklis;
 3 - padaviklio spyruoklė;
 4 - dėtuovės dangtelis

P a s t a b a : Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas, pistoletų gedimai šaudant ir jų šalinimas, apžiūros tvarka ir apimtis bei šaudymo tikslumo tikrinimas ir įšaudymas yra analogiškas kitiems pistoletams, aprašytiems ankstesniuose skyriuose.

6 skyrius

9. SAVAIME UŽSITAISANTIS MAŽOJO KALIBRO (5,45 mm) PISTOLETAS PSM

9.1. Bendroji charakteristika

Savaime užsitaissantį mažojo kalibro (5,45 mm) mažų gabaritų (kišeninį) pistoletą PSM sukūrė konstruktoriai T.Lašnevas, A.Simarinas ir L.Kulikovas 5,45 mm konstruktorės A.Denisovos nedidelės galios šoviniui.

129 pav. Pistoletas PSM

Kadangi pistoletas PSM yra patogios formos, mažų gabaritų, turi gerą šaudymo glaustumą, todėl tinka asmeninei gynybai, bet dėl mažos pramušamosios ir stabdančios galios netinka mūšiu, juo ginkluojami aukštieji kariuomenės bei policijos pareigūnai.

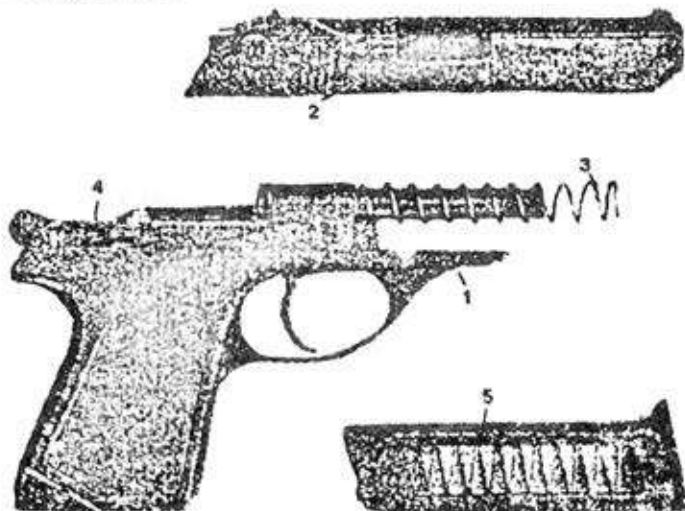
Pistoletu PSM techniniai duomenys:

- kalibras - 5,45 mm;
- ilgis - 155 mm;
- aukštis - 108 mm;
- plotis - 17,5 mm;
- taikymo linijos ilgis - 115 mm;
- vamzdžio ilgis - 85 mm;
- pistoletu masė:
 - su tuščia dėtuve - 472 g;
 - su pilna dėtuve - 510 g;

graižtvų skaičius - 6;
 šovinys - 5,45 x 18;
 šovinio masė - 4,8 g;
 kulkos (su švinine šerdimi) masė - 2,6 g;
 parako masė - 0,25 g;
 pradinis greitis (16) - 315 m/s;
 kulkos energija (Eo) - 129 g;
 dėtuves talpa - 8 šoviniai;
 efektyvus šūvis - 50 m;
 greitošauda - 30 šūv./min.

9.2. Pistoletų sandara ir veikimo principai

Pistoletas sudarytas iš šių pagrindinių dalių ir mechanizmų (130 pav.):
 rėmo su vamzdžiu, nuleistuko skliautėliu ir rankenos su kriaunomis;
 spygnos su skeltuvu, išmetikliu ir saugikliu;
 grąžinamosios spyruoklės,
 paleidžiamosios-smogiamosios mechanizmo;
 šovinių dėtuves.

130 pav. Pistoletų PSM pagrindinės dalys ir mechanizmai:

- 1 - rėmas su vamzdžiu, nuleistuko skliautėliu ir rankena; 2 - spygna;
 3 - grąžinamoji spyruoklė; 4 - paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas;
 5 - dėtuvė

Pistoletas turi plokščią vientisą rėmą, prie kurio standžiai pritvirtintas vamzdis; spyna yra judančios vamzdžio įmovos pavidalo ir su vamzdzio nesukabinta. Jos plokščia forma gerai derinasi su pistoleto rankena.

Rėmo apačioje iš priekio pritvirtintas nuleistuko skliautelis, kurio kyšulys riboja spygnos judėjimą atgal ir neleidžia savaime atsiskirti spynai nuo rėmo ir atlaiko smūgius šaudant.

Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas yra su savaime atsilaužiančiu gaiduku. Atviro tipo gaidukas laisvai tvirtinamas ant ašies užpakalinėje rėmo dalyje. Po gaiduku sumontuotas griebtuvas, ant kurio yra kyšulys, kuris sąveikauja su saugikliu ir užkaba, kuri specialia traukle užsklendžia nuleistuką įjungiant pistoleto saugiklį.

Saugiklis atskiria skeltuvą nuo gaiduko ir užsklendžia spyną ir nuleistuką priekinėje padėtyje. Kai išjungtas saugiklis, gaiduko saugos užkaba apsaugo nuo atsitiktinio šūvio pistoletui nukritus ar kitu atveju sutrenkus.

Saugiklio svirtelė yra spygnos užpakalinėje dalyje greta gaiduko, o tai leidžia vienu kartu išjungti saugiklį ir atlaužti gaiduką.

Atvirojo tipo taikymo įtaisas turi taikiklį ir kryptuką.

Šovinių dėtuvė turi korpusą, padaviklį su spyruokle ir dangtelį. Korpuso šoninėse sienelėse yra langeliai, kuriuose stankioja padaviklio kyšuliai.

Pistoletu automatinis veikimas šaudant pagrįstas laisvos spygnos atitrūkimo - spyna laisva, o vamzdis nejuda. Šaudant vamzdžio kanalas patikimai užsidaro dėl didelės spygnos masės ir grąžinamosios spyruoklės jėgos. Spyną priekinėje padėtyje laiko spyruoklė, o iššovus atitrūkimo metu ją atgal. Spyna turi kur kas didesnę masę negu kulka, todėl ji juda mažesniu greičiu ir, kol tūtelė išmetama iš vamzdžio lizdo, kulka spėja išlėkti iš trumpo vamzdžio.

Norint iššauti, reikia nuspausti nuleistuką. Atsipalaidavęs gaidukas smogia į skeltuvą. Užsiliepsnoja parako užtaisas ir susidaro didelis parako dujų slėgis, kuris veikia vienodai į visas puses. Dujos, veikdamos pirmyn, išmeta kulka dideliu greičiu ir energija pirmyn. Parako dujų slėgis per šovinio tūtelės dugną veikia spyną, kuri slenka atgal, laikydama išmetiklio tūtelę ir suspaudama grąžinamąją spyruoklę. Tūtelė, įsiremusi į atmuštuvą, išlekia pro spygnos langelį. Spyna, judėdama atgal, atlaužia gaiduką į kovinę padėtį. Pasiekusi galinę ribą į pradinę padėtį spyna grįžta veikiama grąžinamosios spyruoklės. Slenkant spynai atgal, jos siuntiklis išstumia iš dėtuvės kitą šovinį ir įstumia jį į šovinio lizdą. Spyna uždaro vamzdžio kanalą, ir pistoletas paruoštas kitam šūviui.

Norint dar kartą iššauti, reikia atlaužti nuleistuką ir vėl jį nuspausti. Taip šaudoma, kol dėtuvėje yra šovinių.

9.3. Pistoletu dalinis ardymas ir surinkimas

Bendrieji reikalavimai dalinai ardant ir surenkant pistoletus tokie patys visiems jų tipams ir jie nagrinėjami 3 skyriuje.

Pistoletu dalinio ardymo tvarka:

1. Įsitikinti, ar pistoletas neužtaisytas; paimti pistoletą dešiniąja ranka; kairiosios rankos nykščiu nuspausti šovinių dėtuvės spragtuką atgal, o kairiosios rankos smiliumi ištraukti dėtuvę iš rankenos pagrindo; dešinėsios rankos nykščiu išjungti saugiklį ir atlaužti gaiduką;

kairiąja ranka atitraukti spyną atgal iki galo; apžiūrėti šovinių lizdą.

2. Atskirti spyną nuo remo. Paimti pistoletą dešiniąja ranka už rankenos ir dešinėsios rankos smiliumi nuspausti nuleistuko skliautelio priekinę dalį žemyn (dėtuve išimta, saugiklis išjungtas) ir laikyti toje padėtyje; kairiąja ranka atitraukti spyną atgal iki galo, pakelti jos užpakalinį galą ir, laikant tokioje padėtyje, leisti, veikiant grąžinamajai spyruoklei, spynai slinkti į priekį. Nuimti spyną nuo vamzdžio ir nuleistuko skliautelį pastatyti į savo vietą.

3. Nuimti nuo vamzdžio grąžinamąją spyruoklę. Laikant pistoletą dešiniąja ranka už rankenos, kairiąja ranka numauti grąžinamąją spyruoklę nuo vamzdžio.

Dalinai išardytas pistoletas surenkamas tokia tvarka:

1. Užmauti ant vamzdžio grąžinamąją spyruoklę. Laikant pistoletą dešiniąja ranka už rankenos, kairiąja ranka užmauti ant vamzdžio grąžinamąją spyruoklę tuo galu, kurio paskutinioji vija yra mažesnio skersmens.

2. Pritvirtinti spyną prie remo. Laikant pistoletu remą už rankenos dešiniąja ranka, o spyną kairiąja, įkišti į vamzdį laisvosios grąžinamosios spyruoklės galu pirmyn į spynos kanalą.

Atitraukti spyną atgal iki galo, kad vamzdžio laibgalis pralįstų pro spynos kanalą. Prispauti užpakalinę spynos dalį prie remo, kad jos išilginiai kyšuliai įeitų į remo griovelius ir, prilaikant ranka, paleisti. Spyna, grąžinamosios spyruoklės veikiamo, energingai grįžta į priekį. Įjungti saugiklį.

3. Įstatyti dėtuvę į rankeną. Paimti pistoletą dešiniąja ranka, o kairiosios rankos nykščiu ir smiliumi įstatyti dėtuvę į rankeną.

4. Patikrinti pistoletą išjungti saugiklį; atitraukti spyną atgal ir paleisti - spyna, slinkdama į priekį, užsilaiko ant spynos laikiklio ir lieka šioje padėtyje; ištraukti dėtuvę (arba tik atpalaiduoti fiksatorių) truputį patraukti spyną atgal ir paleisti - spyna, veikiamo grąžinamosios spyruoklės, turi energingai grįžti į priekį, o gaidukas turi likti atlaužtas; įjungti saugiklį - gaidukas turi atsipalaiduoti iš užkabos, energingai sukis pirmyn ir užsiblokuoti.

P a s t a b a : 5,45 mm savaimė užsitaيسانčio mažojo pistoletu PSM dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara, jų veikimas, gedimai šaudant ir jų šalinimas, apžiūra bei šaudymo tikslumo tikrinimas yra toks kaip 9,2 mm Makarovo pistoletu PM, todėl reikia žiūrėti 3 skyriaus 6. d. 6.7, 6.8 ir 6.9 punktus.

7 skyrius

10. 9 MM ČZ75 MODELIO AUTOMATINIS PISTOLETAS

10.1. Bendroji charakteristika

Čekoslovakija pradėjo vystyti savo gynybinę pramonę po I pasaulinio karo. Jau 1919 m. buvo pradėti gaminti automatiniai 7,65 mm kalibro pistoletai. 1924 m. tokio kalibro 24 modelio pistoletais buvo apginkluota kariuomenė, o vėliau - 27 modelio pistoletais ir policija. Kiek vėliau buvo pradėti gaminti 6,35 mm kalibro pistoletai ir prieš aneksuojant šalį fašistinei Vokietijai paskutinis iš šių ginklų buvo ČZ38 modelio automatinis pistoletas ČZ - tai Prahos gamyklos "Česka Zbrojovka" inicialai.

Pokario metais buvo gaminami ČZ45, 50, 52, 70, 75, 82, 83, 85 modelio pistoletai. Plačiau nagrinėsime 9 mm ČZ75 modelio pistoletą. Šis brolių konstruktorių Františko ir Jozefo Kinsky sukurtas ir nuo 1975 m. "Čekoslovenska Zbrojovka" (ČZ) kombinate gaminamas ginklas yra vienas iš geriausių šalies savaimė užsitaisančių karinių pistoletų su automatiškai užsivedančiu paleidžiamuoju-smogiamuoju mechanizmu ir su detuze, kurioje dviem eilėmis talpa 15 9 mm Para (parabelio) šovinių. ČZ75 pistoletas panašus į belgų FN 1935 m. High Power modelio pistoletą bei į amerikiečių Smith & Weston 59 modelio pistoletą ir laikomas vykusia šių abiejų ginklų konstrukcijų kombinacija. Šis ginklas už aukštą techninį lygį, gerą dizainą ir patikimumą Brno tarptautinėje parodoje apdovanotas aukso medaliu.

Pistoletas skirtas šaudyti iki 50 m atstumu, įšaudytas 25 m atstumu. Bet jis gali būti naudojamas ir esant didesniems atstumams.

131 pav. 9 mm ČZ75 modelio pistoletas

9 mm ČZ75 modelio pistoleto charakteristika:

kalibras - 9 mm;
pistoletų ilgis - 208 mm;
pistoletų plotis - 33 mm;
pistoletų aukštis - 138 mm;
vamzdžio ilgis - 120 mm;
taikymo linijos ilgis - 160,5 mm;
graižtvų skaičius - 6;
graižtvų žingsnis - 250 mm;
graižtvų posūkis - dešinysis;
pistoletų su tuščia ciatuve masė - 1000 g;
pistoletų su 15 šovinių masė - 1180 g;
detuvės masė - 105 g;
šovinio masė - 12 g;
kulkos masė - 8 g;
pradinis kulkos greitis (V_0) - 370 m/s;
kulkos energija (E_0) - 55 KGM,
pramušamoji galia:
medžio siena už 50 m - 150 mm

10.2. ČZ75 pistoleto sandara ir veikimo principai

Pistoletas sudarytas iš šių pagrindinių dalių ir mechanizmų (132 pav.):

- remo su nuleistuko skliauteliu ir rankenos pagrindu;
- spynos su skeltuvu, išmetikliu ir taikymo įranga;
- vamzdžio su prielaja;
- grąžinamosios spyruoklės su kreipiančiuoju strypu;
- spynos ir vamzdžio laikiklis;
- paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo;
- detuvės;
- rankenos kriaunų.

Pistoletų pagrindą sudaro vientisas rėmas. Rėme įtaisytos paleidžiamojo-smogiamojo mechanizmo detalės, nuleistuko skliautelis. Prie rėmo tvirtinama spyna, vamzdis ir grąžinamoji spyruoklė, rankenos kriaunos, vamzdžio ir spynos laikiklis. Į rėmo rankenos pagrindą įstatoma šovinių detuvė

Spyna yra uždaro tipo, judančios vamzdžio įmovos pavidalo. Užsklendžiant vamzdį, spyna sukabinama su vamzdžiu užsklendžiamuoju mechanizmu.

Vamzdis pistoleto rėme tvirtinamas vamzdžio laikikliu, o jo prielajos figūrinė anga leidžia vamzdžiui slinkti atgal. Vamzdžio koviniams kyšuliams susikabinus su spynos kovinėmis išėmomis užtikrinamas užtaisytų pistoleto vamzdžio kanalo užsklendimas

132 pav. Pistoletu CZ75 pagrindinės dalys ir mechanizmai:
 1 - rėmas su nuleistuko skliauteliu ir rankenos pagrindu, 2 - spyna;
 3 - vamzdis; 4 - gražinamoji spyruoklė; 5 - spynos ir vamzdžio laikiklis;
 6 - paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas; 7 - dėtuvė

Pistoletu paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas yra gaiduko lipn kuris prieš šaudant gali būti atlaužtas pirštu ar automatiškai, spaudžiant nuleistuko uodegėlę.

Pistoletu saugiklis gali būti įjungtas tik atlaužus gaiduką.

Šovinių dėtuvė talpina dviem eilėm 15 šovinių. Šovinių skaičius dėtuveje kontrolei jos korpuse yra trys angos, kurios atitinka 4, 8 ir 15 šovinių.

Pistoletu automatikos veikimas paremtas atitinkamas jėga ir trumpa vamzdžio eiga atgal.

Norint pistoletą užtaisyti, reikia: užtaisytą šoviniams dėtuve įkišti į rankenos pagrindą iki ji užsifiksuos spragtuku; išjungti saugiklį ir, ranka atitraukus spyną atgal, paleisti. Spynai slenkant atgal, dėtuvės padaviklis pakelia šovinį į užtaisymo liniją, o gaidukas atsilaužia ir lieka kovinėje padėtyje.

Pasiekusi galinę ribą į pradinę padėtį spyna grįžta veikiamo grąžinamosios spyruoklės. Slenkant spynai pirmyn, jos siuntiklis išstumia iš dėtuvės šovinį ir įstumia jį į šovinio lizdą vamzdžio kanale. Priekinėje padėtyje į spynos išėmas įeina vamzdžio kyšuliai, tuomet vamzdžio kanalas užsklendžiamas ir pistoletas paruoštas šūviui.

Norint iššauti, reikia nuspausti nuleistuko uodegėlę. Atsipalaidavęs gaidukas smogia į skiltuvą, skiltuvą sudaužo kapsulę, užsiliepsnoja parako užtaisais ir susidaro didelis parako dujų slėgis, kuris veikia vienodai į visas puses. Dujos, veikdamos pirmyn, išmeta kulką dideliu greičiu ($V_0 = 370$ m/s) ir energija ($E = 55$ KGM). Parako dujų slėgis per tūtelės dugną veikia spyną, kuri kartu su vamzdžiu palyginti pamažu slenka atgal. Jiems pajudėjus, užsklendžiamasis mechanizmas sąveikauja su rėmu, atpalaiduoja spyną nuo vamzdžio, vamzdis sustoja, o spyna juda iki galo, išmeta tūtelę, atsilaužia gaiduką į kovinę padėtį. Pasiekusi galinę ribą, ji, veikiamo grąžinamosios spyruoklės, slenka pirmyn, siuntikliu išstumia iš dėtuvės kitą šovinį ir jį įstumia į vamzdžio lizdą. Priekinėje padėtyje spyna kovinėmis išėmomis ir vamzdžio kovinėmis kyšuliais susijungia su vamzdžiu ir patikimai užsklendžia vamzdžio kanalą. Pistoletas paruoštas kitam šūviui. Norint antrąsyk iššauti, reikia atleisti nuleistuko uodegėlę ir vėl nuspausti. Taip šaudoma, kol dėtuvėje yra šovinių.

Iššaudžius visus šovinius iš dėtuvės, spyną sulauko galinėje padėtyje spynos laikiklis. Šiuo atveju, norint spyną grąžinti į priekį, reikia dešinėsios rankos nykščiu nuspausti spynos laikiklio svirtelę.

10.3. Dalinis pistoleto ardymas ir surinkimas

Dalinai pistoletas ardomas ruošiantis valyti, apžiūrėti, tepti.

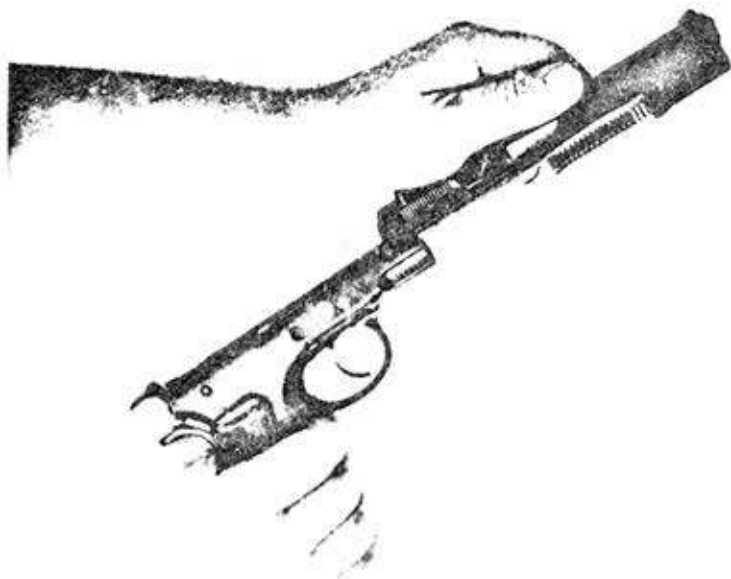
Pistoletą dalinio ardymo tvarka:

1. Ištraukti dėtuve iš pistoleto rankenos. Pistoletas imamas dešiniąja ranka už rankenos ir tos pačios rankos nykščiu nuspaudžiamas dėtuvės fiksuotasis mygtukas, o kairiąja ranka ištraukiama dėtuve iš pistoleto rankenos.

2. Patikrinti, ar lizdą nėra šovinio. Tam tikslui kairiąja ranka atitraukti spyną atgal ir apžiūrėti vamzdžio lizdą. Atleisti spyną, nuspaudžiant dešinėsios rankos nykščiu spynos laikiklį.

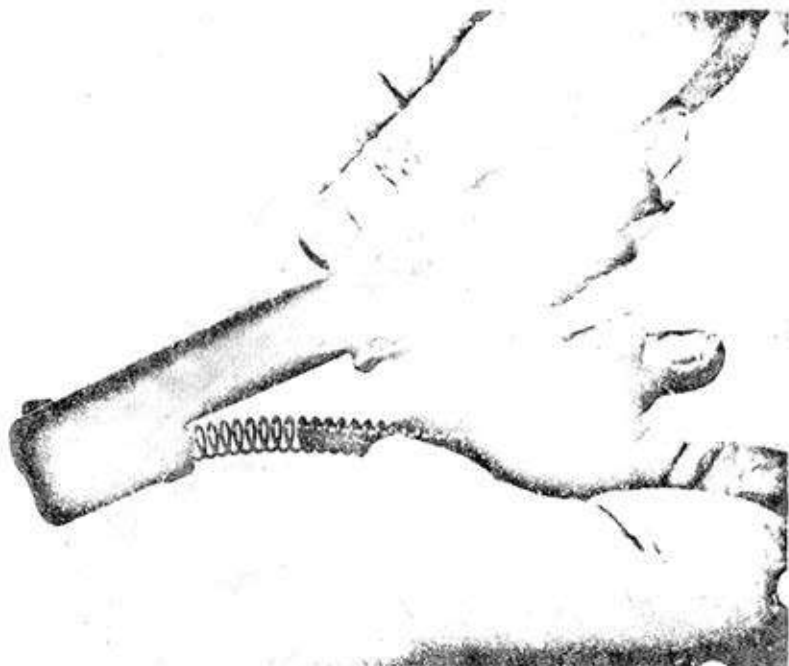
3. Išimti spynos laikiklį. Tam tikslui pistoletas dedamas ant kairiosios rankos delno kairiu šonu, dešinėsios rankos nykščiu ir smiliumi spyna patraukiama atgal apie 5 mm iki sutaps bruoželiai ant spynos ir rėmo. Kairiąja ranka laikant pistoletą tokioje padėtyje, dešiniąja ranka dėtuve paspausti spynos laikiklio ašį, apversti pistoletą kitu šonu ir dėtuve ištraukti spynos laikiklį.

4. Nuimti spyną nuo rėmo, stumiant ją pirmyn.

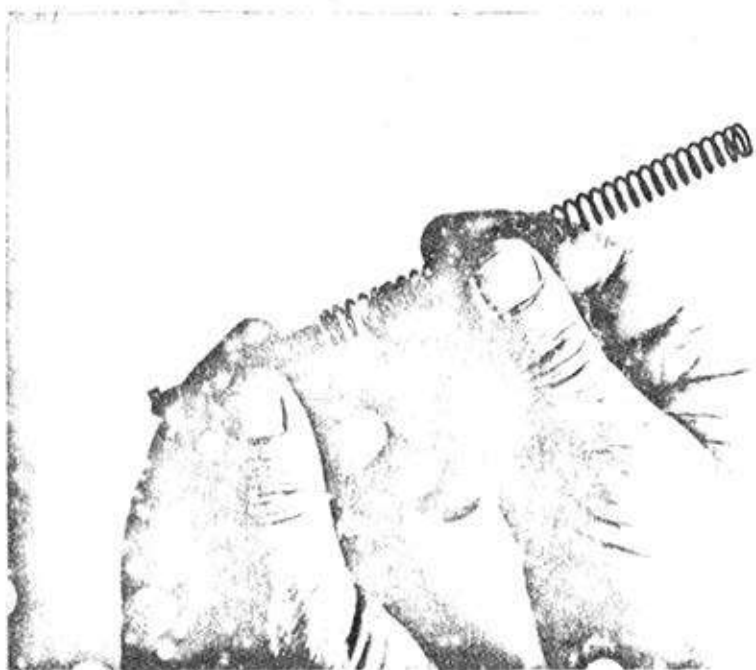
133 pav. Spynos nuėmimas nuo rėmo

5. Išimti grąžinamąją spyruoklę su kreipiančiuoju strypu iš spynos. Spyna imti kairiąja ranka, o dešiniąja ranka spausti grąžinamąją spyruoklę pirmyn ir, kreipiantįjį strypą keliant aukštyn, išimti grąžinamąją spyruoklę.

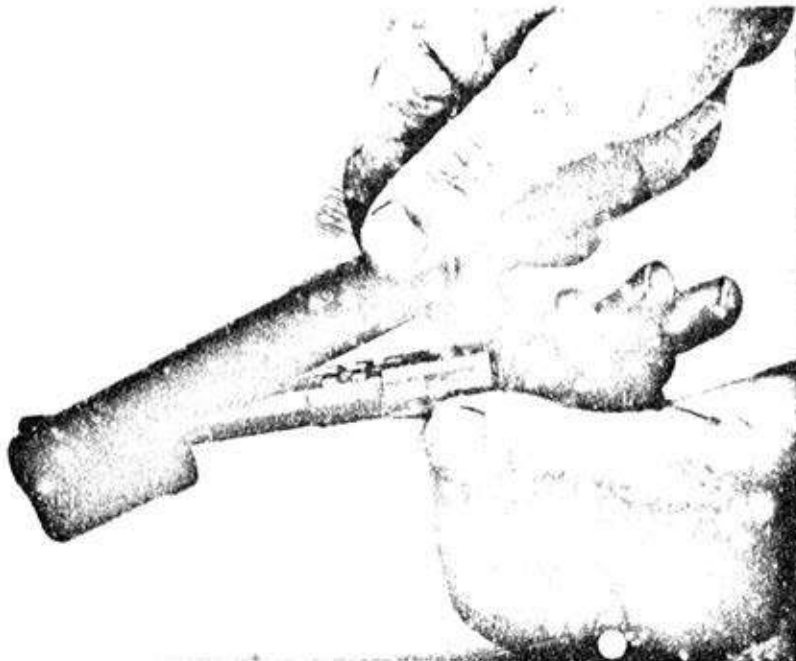
134 pav. Gražinamosios spyruokles išėmimas.

6. Atskirti kreipiantįjį strypą nuo gražinamosios spyruokles.

135 pav. Kreipiančiojo strypo atskyrimas nuo grąžinamosios spyruoklės

7. Išimti vamzdį. Vamzdis, keliant drūtgalį lengvai ištraukiamas iš spygnos

136 pav. Vamzdžio iš spynos išėmimas

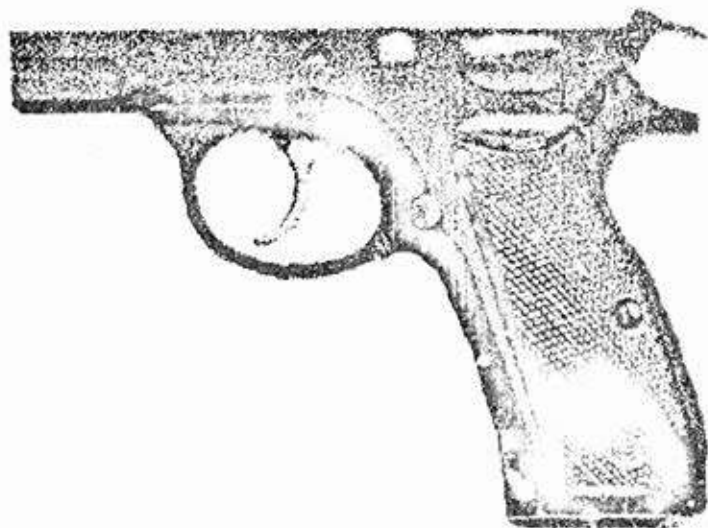
Pistoletas surenkamas atvirkštine tvarka:

1. Įdėti vamzdį į spynos kanalą. Spyna imama kairiąja ranka, o dešiniąja ranka vamzdis įtumiama į spynos įmovą.
2. Įstatyti kreipiantįjį strypą į grąžinamąją spyruoklę.
3. Įstatyti grąžinamąją spyruoklę su kreipiančiuoju strypu į spyną. Grąžinamoji spyruoklė įkišama į angą po vamzdžiu, suspaudžiama pirmyn ir kreipiančiojo strypo kulneliu įstatoma į įdubimą vamzdžio prielajoje.
4. Uždėti spyną ant pistoleto rėmo. Pistoletu rėmas imamas dešiniąja ranka už rankenos, o kairiąja ranka spyna uždedama ant rėmo, pastumiama atgal apie 5 mm, ir įstatoma spynos laikiklio ašis. Atleisti spyną.
5. Šovinių dėtuve įstatyti į rankenos pagrindą. Laikant pistoletą už rankenos dešiniąja ranka, kairiąja ranka įstatyti į rankeną dėtuve ir užfiksuoti sprag-tuku.

Pistoletas surinktas ir paruoštas šaudymui.

10.4. Pistoletų pagrindinių dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara

Pistoletų rėmas jungia visas jo dalis ir mechanizmus. Rėmas yra vieniša detalė su nuleistuko skliauteliu ir rankenos pagrindu. Rėmo viduryje yra angos spygos ir vamzdžio laikikliams, nuleistuko ašiai, vamzdžio laikiklio apyruoklės kaiščiui ir spygos laikikliui. Rėmo užpakalineje dalyje yra angos ir duobutės saugikliui ir gaidukui, išpjova gaidukui. Rėmo apačioje yra anga nuleistukui. Rankenos pagrinde yra lizdas detuvės fiksatoriui. Jo viduje talpinama šovinių detuvė ir kovinė apyruoklė. Rėmo viduje yra kreipiantieji grioveliai spygai, atrama vamzdžiui, lizdas nuleistuko detalams ir lizdas smogiamojo mechanizmo detalėms.

137 pav. Pistoletų CZ75 rėmas

Pistoletų vamzdis yra jo pagrindinė dalis, kuri suteikia sienkamajam kulkos judesui reikiamą kryptį, pradinį greitį bei sukamąjį judesį.

138 pav. Spyna ir vamzdis

Vamzdžio išorinio paviršiaus priešakinė dalis yra lygi, drūtgalis didesnio skersmens ir viršuje turi du kyšulius, kuriais, užsklendžiant vamzdžio kanalą, jis sukabinamas su spynos grioviais. Vamzdžio drūtgalio apačioje yra prielaja su figūrine anga, kuri užtikrina vamzdžio kanalo užsklendimą prieš iššaukiant ir atsklendimą atatrunkos metu. Vamzdžio drūtgalio viršuje esantis kyšulys užfiksuoja vamzdį spynoje. Vamzdžio viduje yra kanalas, kurį sudaro graižtinė vamzdžio kanalo dalis šovinio lizdas ir kūgiška dalis kulikai. Šovinio lizde talpinamas šovinys, todėl jis yra šovinio formos. Graižtinėje vamzdžio dalyje yra šešios graižtvos, kurios tolygiai eina iš kairės aukštyn į dešinę (dešininis sukimasis). Pistoletų spyna įstumia šovinį iš dėtuvės į lizdą, užsklendžia vamzdžio kanalą, ištraukia iš lizdo tūtelę (šovinį), išmeta ją iš ginklo bei atlaukia gaiduką. Ji yra uždaro tipo. Spynos viduje yra kovinės išėmos, kurios, sąveikaudamos su vamzdžio koviniais kyšuliais, užsklendžia vamzdžio kanalą.

Spynos išorėje yra: kryptukas ir skersinė išėma taikikliui; lizdas saugikliui ir duobutės jam fiksuoti; kreipiantieji kyšuliai; įkartos spynai patogiau atitraukti; anga išmetiklio kaiščiu; išpjova gaidukui. Spynos viduje yra: kanalas vamzdžiui; lizdas gražinamajai spyruoklei; kovinės išėmos; langelis tūtelėi ar šovinio išmetimui; išėma ir lizdas išmetiklio detalėms; dubenėlis tūtelės dugnui; siuntiklis; kanalas skiltuvui, išilginiai grioveliai spynai remu nukreipti.

Skiltuvus sudaužo šovinio kapsulę. Jis turi: spyruoklę; priekyje - daužiklį, vidurinė dalis - lygi, ant jos užmaunama skiltuvo spyruoklė; užpakalinė skiltuvo dalis - storesnė. Išmetiklis ištraukia šovinio tūtelę (šovinį) iš lizdo ir laiko, kol užklius už atmuštuvo. Jis sudarytas iš išmetiklio, spyruoklės ir kaiščio.

Taikymo įtaisas reikalingas pistoletui nutaikyti. Jį sudaro kryptukas ir taikiklis.

Gražiklis gražina spyną po šūvio į priekį. Gražiklis turi gražinamąją spyruoklę ir kreipiantįjį strypą.

Paleidžiamasis-smogiamasis mechanizmas reikalingas paleisti gaiduką nuo kovinės užkabos ir smogti į šovinio kapsulę. Jis sudarytas iš nuleistuko, trauklės, gaiduko, griebtuvo, kovinės spyruoklės, atskirtuvo, spyruoklių.

Šovinių dėtuve talpina šovinius ir pakelia juos prieš spynos siuntiklį. Ją sudaro korpusas, padaviklis, spyruoklė ir dangtelis.

P a s t a b a . Pistoletu dalių ir mechanizmų veikimas, pistoleto gedimai šaudant ir jų šalinimas, apžiūros tvarka ir apimtis bei šaudymo tikslumo tikrinimas ir šaudymas analogiškas kitiems pistoletams, aprašytiems ankstesniuose skyriuose.

III dalis

8 skyrius

11. ŠAUDYMO IŠ PISTOLETŲ MOKYMO METODIKA

11.1. Bendrieji nuostatai

Pistoletai kariuomenėje pasirodė XVI a. ir daugiau nei keturis šimtmečius laikomi asmeniniu ginklu, skirtu naikinti priešą iš arti. Per šį laikotarpį labai pasikeitė kariuomenės ginkluotė - ji įvairesnė, galingesnė, tačiau pistoletai savo reikšmės neprarado. Keitėsi ir pistoletų konstrukcija - atsirado savaimė užsitaisantys, automatiniai pistoletai, didėjo jų ugnies galia. Pistoletų konstrukcijų įvairovė ir jų naudojimo sąlygų skirtumas nulėmė įvairių šaudymo parengčių ir šaudymo būdų atsiradimą. Europos šalyse, įskaitant ir Rusijos imperiją, pistoletus naudojo aristokratija (taip pat ir karininkai), todėl šaudymo iš pistoletų parengtį ir šaudymo būdus nulėmė dvikovų taisyklės. Dvikovinininkai paprastai atsistodavo vienas prieš kitą dešiniu šonu, specialiu dideliu dvikovos pistoletu prisidengdavo galvą ir krūtinę, šaudydavo laikydamiesi eiliškumo. Šaudantysis palengva keldavo pistoletą, gerai prisitaikydavo ir, sulaikydamas kvėpavimą spausdavo nuleistuką. Šį šaudymo iš pistoleto būdą, paveldėtą iš senovės, vadinsime klasikiniu.

Klasikiniai šaudymo iš pistoletų būdai kiek pasikeitė Vakarų Europos kariuomenėse dėl amerikiečių šaudymo metodikos įtakos ir beveik nepasikeitė Rytų Europos kariuomenėje, kur buvo didelė Tarybinės Armijos metodikos įtaka.

Rusijoje oficialiuose dokumentuose juridiskai patvirtinti šaudymo iš pistoletų parengtys ir būdai tik šiek tiek buvo patobulinti, o metodiniai reikalavimai liko tokie: pusė posūkio į kairę, kojos pražergtos pečių plociu, kūno svoris tolygiai paskirstytas abiem kojoms, kairioji ranka nuleista arba už nugaros, gerai prisitaikoma, sulaikomas kvėpavimas, tolygiai nuspaudžiamas nuleistukas ir t. t. Ši klasikinė šaudymo iš pistoletų metodika sėkmingai gali būti naudojama sportiniame šaudyme, kurio tikslas - kuo didesnis taškų ar kliudytų taikinių skaičius, bei formuojant pradinį šaudymo įgūdžius. Kovinėje situacijoje šios šaudymo taisyklės yra nepriimtinos, nes, stovint prieš akis priešui, svarbu greičiau už jį ir taikliai iššauti. Čia reikėtų priminti, kad pistoletų dėklų konstrukcija turi užtikrinti greitą jų išėmimą.

Amerikos kontinente pistoletai buvo naudojami žūtbūtinėse kovose su vietiniais indėnais dėl žemės, tarpusavio kovose dėl turtų ir valdžios, nepriklausomybės kare, kur dažniausiai lemiamas būna pirmo šūvio greitis ir taiklumas, o ne grietošauda apskritai. Pavyzdžiui, ginklo naudojimo statistika liudija, kad dvikovos teigiamas rezultatas daugiausia priklauso nuo kario reakci-

jos, ginklo paruošimo šaudymui (pirmo šovinio vamzdyje), ginklo artumo prie rankos, dėklo konstrukcijos ir greito taikinio sunaikinimo įgūdžių. Kova iki klydimo vieno iš priešininkų vidutiniškai tęsiasi tik 2,8 s, abi pusės iššauna po 2,8 šovinio. Amerikos ir Vakarų Europos šalių šaudymo iš pistoleto metodikoje išnagrinėta ir yra apie dvi dešimtys parengčių ir šaudymo būdų. Neatmesdami klasikinės stovėsenos ir metodikos sportiniame šaudyme ir apmokant naujokus, vakarų profesionalai ekstremaliose situacijose atiduoda pirmenybę šaudymui dviem rankomis.

Pistoletas - asmeninis ginklas ir nuo to, ar avaraiškis ir taiklus bus šūvis, neretai priklauso šaudančiojo gyvybė. Todėl kiekvienas karininkas turi pats mokėti ir mokyti karius naudoti pistoletą klasikiniu būdu, taip pat šaudyti mūsų šalyje iš bet kokių padėčių greitai ir taikliai viena ar dviem rankomis.

Šioje vadovėlio dalyje bus trumpai nagrinėjama klasikinė šaudymo iš pistoleto mokymo metodika remianti Rusijos vadovėliais, mokymo priemone ir instrukcijomis bei progresyvesnė amerikiečių šaudymo mokymo metodika, naujoji "Viver" šaudymo metodikos sistema, kurią sudarė amerikiečių šerifas Džekas Viveris, bei kitų metodikų duomenimis.

12. ŠAUDYMO IŠ PISTOLETŲ BŪDAI PAGAL RUSIJOS KARIUOMENĖS METODIKĄ

12.1. Bendrosios žinios

Iš pistoleto šaudoma stovint, priklaupus, gulint, nuo rankos ir atramos. Visi šaudymo veiksmai atliekami greitai ir nuolat atėbint taikinį.

Šaudymą iš pistoleto sudaro tokie veiksmai:

pasiruošimas šaudymui (pistoletu užtaisymas, atsistojimas į reikiamą šaudymo padėtį);

iššovimas (taikymas, gaiduko paleidimas);

šaudymo nutraukimas (nebespausti nuleistuko uodegėlės, saugiklio nustatymas, likusių šovinių išėmimas).

Mūšyje iš pistoleto šaudoma savarankiškai.

Mokymo tikslais šaudant iš įvairių padėčių komanduoja "Į taikinį, stovint - ugnis!". Po šios komandos atsistoti į nurodytą padėtį, išjungti saugiklį ir taikantis iššauti iš anksto neatlaužus gaiduko. Galima šauti ir iš anksto atlaužus gaiduką.

Kiekvienas šaudantis priklausomai nuo jo individualių savybių turi pats atrasti ir sau pritaikyti labiausiai jam patogias ir stabiliausias šaudymo iš pistoleto padėtis, siekdamas tuo pačiu vienodos pistoleto rankenos padėties dešne ir patogias kūno, rankų ir kojų padėčių.

12.2. Pasiruošimas šaudymui

Ruošdamasis šaudymui po komandos "Užtaisyki" šaudantis privalo:

išimti pistoletą iš dėklo, ištraukti dėtuvę iš rankenos, įdėti pistoletą atgal į dėklą;

užtaisyti dėtuvę šoviniu: laikydamas dėtuvę kairiojoje rankoje, dešiniąją deti į dėtuvę vieną po kito šovinius, nuspausdamas rankos didžiuoju pirštu dėdamą šovinį žemyn; po to kai šovinys užeis už dėtuvės šoninių sienelių užlenktų viršūbinių kraštų, pristumti jį kapsule prie užpakalines dėtuvės korpuso sienelės (139 pav.);

išimti pistoletą dešiniąja ranka iš dėklo ir įstatyti dėtuvę į rankeną;

įstumti šovinį į vamzdžio lizdą; išjungti saugiklį (nuleisti svirtelę žemyn); kairiąja ranka atitraukti spygą iki galo atgal ir paleisti;

įjungti saugiklį (dešinėsios rankos didžiuoju pirštu pakelti svirtelę į viršų, kad ji uždengtų raudoną skritulį) ir įdėti pistoletą į dėklą.

139 pav. Dėtuvės užtaisymas šoviniais

P a s t a b a . Kovinėje padėtyje pistoletas turi būti užtaisytas iš anksto. Ruošiantis šaudyti iš pistoleto stovint, būtina:

pusiau pasisukti į kairę ir, nepristačius dešinėsios kojos, pastatyti ją pirmyn į taikinio pusę pečių platumoj (kaip patogiau pagal ūgį), išskirsčius kūno svorį tolygiai abiem kojoms;

atsegti dangtelį ir išimti pistoletą iš dėklo;

laikyti pistoletą vertikaliai žiotimis aukštyn ties dešiniąja akimi, o rankos riešą išlaikant smakro aukštyje;

kairioji ranka turi būti laisvai nuleista žemyn arba laikoma už nugaros (140 pav.); laikant pistoletą žiotimis aukštyn, dešinėsios rankos didžiuoju pirštu nuspausti saugiklio svirtelę žemyn (išjungti saugiklį); įkišti rodomąjį pirštą į skliautelį neliečiant nuleistuko uodegėlės.

P a s t a b a . Šaudant kairiąja ranka, liemens padėtis atvirkščia:

1. Dešiniąja ranka išimti pistoletą iš dėklo ir perdėti jį į kairiąją ranką.

2. Jeigu bus šaudoma iš anksto atlaužus gaiduką, o ne savaime užsitaisant, tai po saugiklio išjungimo būtina spaudžiant dešinėsios rankos nykščiu nustatyti gaiduką ant kovinės užkabos.

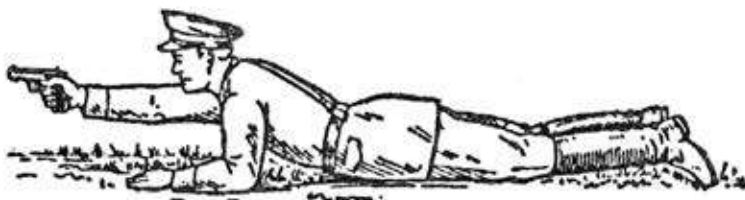
140 pav. Šaudymo padėtis stovint

Norint šaudyti priklausus, reikia pastatyti kairiąją koją atgal taip, kad jos pėdos pirštai būtų prieš dešinėsios kojos kulną; greitai priklaupiti ant kairiojo kelio ir prisėsti ant kulno; dešiniąją koją nuo kelio pėdos laikyti pagal galimybę statmenai, pėdos pirštus - taikinio kryptimi; išimti pistoletą iš dėklo, išjungti saugiklį (nuspausti svirtelę žemyn); nustatyti gaiduką ant kovi. sa užkabos, laikyti pistoletą kaip buvo nurodyta anksčiau (141 pav.).

141 pav. Šaudymo padėtis priklausus

Norint šaudyti gulint kniūbsčiomis, reikia pasisukti pusiau dešinėn ir tuo pačiu metu žengti dešiniąja koja pusę žinganio pirmyn; greitai priklaupiti ant kairiojo kelio; po to, atsiremiant kairiąja ranka į žemę, gulti taikinio kryptimi, lengvai pražergus kojas pirštais į šonus. Išimti pistoletą iš dėklo, išjungti saugiklį ir nustatyti gaiduką ant kovinės užkabos, dešinėsios rankos rodomąjį pirštą įkišti į akliautelį noliečiant nuleistuko uodegėlės (142 pav.).

142 pav. Šaudymo padėtis gulint kniūbsčiomis

12.3. Iššovimas

Šaudant iš bet kurios šaudymo padėties, reikia:

išsirinkti taikymo tašką; be paliovos stebėti taikinį, ištiesti dešiniąją ranką p..myn, laikant pistoletą už rankenos dešiniojoje rankoje, padėti dešinėsios rankos rodomojo piršto pirmąjį slankstelį ant nuleistuko uodegėlės; ištiesti dešinėsios rankos nyktį iš kairiosios rankenos pusės paraleliai vamzdžio kryptčiai;

ištiestą dešiniąją ranką laikyti laisvai, neįtempus, tos rankos riešą laikyti vamzdžio kanalo ir rankos alkūnės plokštumoje (143 pav.); pistoleto rankenos nespauti ir laikyti ją pagal galimybę vienodai.

143 pav. Pistoletų laikymas šaudant

Taikantis sulaikyti kvėpavimą, iškvėpus primerkti kairiąją akį, o dešiniąją žiūrėti per taikiklio išpjovą į kryptuką taip, kad kryptukas būtų viduryje išpjovos, o jo viršus sutaptų su taikiklėlio viršutiniais kraštais; tokia padėtis nukreipti pistoletą po taikymo tašką (jo neverčiant į šoną) ir tuo pačiu metu pradėti spausti nuleistuko uodegėlę (143 pav.).

P a s t a b a . Jeigu šaudančiajam sunku užmerkti kairiąją akį, galima taikytis atmerktomis akimis.

Gaiduko paleidimui būtina, sulaikius kvėpavimą, sklandžiai spausti rodomojo piršto pirmuoju slanksteliu nuleistuko uodegėlę, kol gaidukas, netikėtai šaudančiajam, tarsi savaime, nusprūs nuo kovinės užkabos, tai yra iššaus. Šaudant iš anksto atlaužtu gaiduku, reikia turėti omenyje, kad nuleistukas šiek tiek laisvai juda, todėl šūvis neįvyks (perspėjamasis paleidimas).

144 pav. Šaudymas stovint

Spaudžiant nuleistuko uodegėlę pirštą lenkti liesiai atgal. Šaudantysis turi palengva didinti nuleistuko uodegėlės spaudimą per visą laiką, kol lygus kryptukas sutaps su taikymo tašku; kai kryptukas nutols nuo taikymo taško, šaudantysis privalo nedidindamas, bet ir nemažindamas spaudimo pataisyti taikymą ir, kaip tik lygus kryptukas vėl sutaps su taikymo tašku, iš naujo sklandžiai didinti nuleistuko uodegėlės spaudimą. Spaudžiant gaiduką nereikia jaudintis dėl neryškių kryptuko svyravimų apie taikymo tašką; noras iššauti būtinai tuo momentu, kai kryptukas sutaps su taikymo tašku, gali sukelti nuleistuko staigų spustelėjimą, o dėl to šūvis bus netikslus. Jeigu šaudantysis, spausdamas nuleistuko uodegėlę, pajus, kad daugiau nebegali nekvepuoti, reikia nesumažinus ir nepadidinus piršto spaudimo atsikvėpti ir iš naujo sulaikius kvėpavimą toliau sklandžiai spausti nuleistuko uodegėlę.

12.4. Ugnies nutraukimas

Ugnies nutraukimas gali būti laikinas ir visiškas. Laikinam ugnies nutraukimui komanduoja "Stokl". Po šios komandos šaudantysis turi nebespausti nuleistuko uodegėlės; laikydamas pistoletą dešiniojoje rankoje, tos nykščiu pirštu pakelti saugiklio svirtelę aukštyn taip, kad užsidengtų raudonas apskritimas (įjungti saugiklį), ir, jeigu reikia, užtaisyti pistoletą pilna dėtuve.

Norint pistoletą užtaisyti pilna dėtuve, reikia:

išimti iš pistoleto rankenos pagrindo tuščią dėtuvę,

įstatyti į pistoleto rankenos pagrindą dėtuvę su šoviniais,

jeigu reikės šaudyti, išjungti saugiklį (nuleisti svirtelę žemyn) ir nustatyti gaiduką ant kovinės užkabos.

Visiškai nutraukiant ugnį komanduoja "Išimk šovinius!"

Po šios komandos šaudantysis privalo:

atleisti nuleistuko uodegėlę;

įjungti saugiklį;

išimti iš pistoleto rankenos pagrindo dėtuvę,

išjungti saugiklį (nuspausti svirtelę žemyn);

išimti šovinį iš vamzdžio lizdo: laikant pistoletą dešiniąja ranka, kairiąja atitraukti spyną atgal ir atleisti ją, paimti iškritusį šovinį ir nušluostyti jį skuduru;

įjungti saugiklį;

įdėti pistoletą į dėklą;

išimti šovinius iš dėtuvės: paėmus dėtuvę kairiąja ranka, dešinėsios rankos nykščiu išstumti juos vieną po kito dėtuvės padavikliu pirmyn ir paimti juos tos pačios rankos delnu (145 pav.);

145 pav. Šovinių išėmimas iš dėtuvės

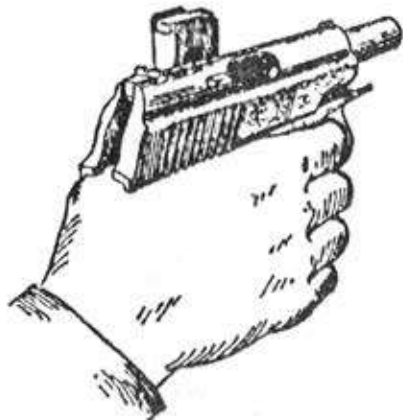
išimti pistoletą iš dėklo;

įstatyti dėtuvę į rankenos pagrindą;

iš naujo įdėti pistoletą į dėklą ir jį užsėgti.

Po komandos "Ginklą - apžiūrui!" šaudantysis privalo:

kairiąja ranka išimti dėtuvę iš rankenos pagrindo ir įsprausti ją po dešinėsios rankos nykščiu saugiklio priekyje taip, kad dėtuves padaviklis būtų 2-3 cm aukščiau nei spyna, atitraukti spyną atgal ir užblokuoti ją tokioje padėtyje spynos laikikliu (146 pav.);

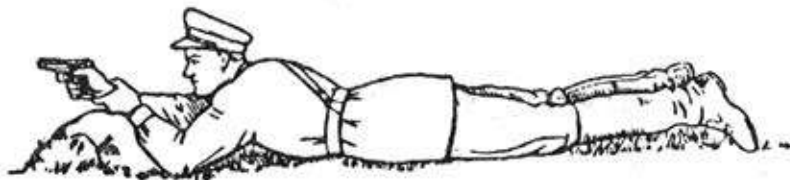
146 pav. Pistoletu ir dėtuves padėtis po komandos "Ginklą - apžiūrui!"

po ginklo apžiūros dėtuvę paimti kairiąja ranka;
dešinėsios rankos nykščiu nuspausti žemyn spynos laikiklį ir išlaisvinti spyną;
nuspaudus nuleistuką, patikrinti gaiduko paleidimą;
įjungti saugiklį;
įstatyti dėtuvę į rankenos pagrindą;
įdėti pistoletą į dėklą ir jį užsegti.

12.5. Šaudymas nuo atramos ir iš už priedangos

Atrama naudojama didinti ugnies efektyvumą. Priklausomai nuo atramos aukščio šaudantysis turi užimti atitinkamą padėtį.

Šaudant nuo atramos dešiniąją ranką su pistoletu dėti ant atramos taip, kad jos riešas kabėtų, o pistoleto rankena neliestų atramos.

147 pav. Šaudymo nuo atramos gulint padėtis

Priedangos naudojamos siekiant apsunkinti priešui stebėjimą ir apsisaugoti nuo jo ugnies.

Šaudant ištiesta ranka iš už priedangos, reikia pasirinkti tam tikrą padėtį (stovint, priklausus, kniūbsčiomis) ir priglausti dešiniąją ranką prie atramos taip, kad rankos riešas su pistoletu būtų laisvi (148 pav.).

148 pav. Šaudymas iš už priedangos stovint.

149 pav. Šaudymas iš už priedangos priklaupęs

12.6. Šaudymo iš pistoleto taisyklės

Karys, ginkluotas pistoletu, mūšyje pradeda šaudyti savarankiškai, atsižvelgdamas į aplinkybes

Pistoletu šūvis apibendrinamas tokiais duomenimis:

Atstumas, m	Vidurinis trajektorijos paaukštėjimas (pažemėjimas), cm, šaudant iš pistoleto, kuris įšaudytas 25 m atstumu		Skilaidos spindulys, cm	
	kai vidurinis klaidymo taškas 12,5 cm aukščiau nei taikymo taškas	kai vidurinis klaidymų taškas sutapdintas su taikymo tašku	100% kulčių	50% kulčių
10	+5,0	0	3,5	2,0
15	+7,8	+0,3	5,0	3,0
20	+10,2	+0,2	6,5	4,0
25	+12,5	0	7,5	4,5
30	+13,9	-0,5	9,0	6,0
40	+16,0	-2,5	12,5	7,0
50	+16,8	-5,7	16,0	8,0

P a s t a b a . Su pliuso ženklu nurodytas trajektorijos paaukštėjimas virš taikymo linijos, su minuso ženklu - pažemėjimas.

Šaudymo vietos parinkimas

Šaudyti iš pistoleto galima iš bet kokios vietos ir iš bet kokios padėties, kuri užtikrina taikinio sunaikinimą per trumpiausią laiką.

Mūšyje šaudantysis vietą šaudymui iš pistoleto pasirenka savarankiškai. Renkantis vietą, reikia įvertinti situaciją ir vietovės pobūdį.

Šaudymui išrinkta vieta turi užtikrinti veiksmų patogumą, didžiausią ugnies poveikį ir priedangą nuo priešų ugnies.

Taikinio pasirinkimas

Šaudant iš pistoleto mūšyje taikiniai gali būti priešų karininkai ir kariai, esantys atviroje vietoje, staigiai pasirodantys ir judantys.

Renkantis taikinius, reikia vadovautis taikinio svarba, rinktis artimiausią ir labiausiai pažeidžiamą.

Taikymo taško parinkimas

Užtikrintam taikinio klydymui, reikia įvertinti atstumą iki jo ir trajektorijos pakauštelėjimą, vadovaujantis anksčiau pateikta lentele.

Šaudant į nejudantį taikinį iki 50 m, taikymo taškas parenkamas kiekvieną kartą atitinkamai pagal taikinio padėtį ir jo aukštį.

Šaudyti į taikinius, judančius šaudymo plokštumą, taip pat kaip į nejudančius. Šaudant į taikinius, judančius į šaudymo plokštumą kampu, taikymo tašką perkelti taikinio judėjimo kryptimi priklausomai nuo jo judėjimo greičio.

Jeigu taikinyje pasirodo trumpai arba staigiai, reikia šaudyti iš anksto neatlaūžus gaiduko ir ugnį paleisti be pasiruošimo, kai taikinyje yra patogioje padėtyje.

Šaudymas, esant ribotam matomumui

Šaudant naktį, esant dirbtiniam apšvietimui, šaudantysis privalo turėti išvystytus įgūdžius, kad per trumpą laiką iššautų keletą šūvių. Apšvietus vietovę, šaudantysis turi greitai atrasti taikinį ir nesitaikydamas iššauti vieną ar kelis šūvius priklausomai nuo apšvietimo trukmės.

Sutemose ir šviesią naktį (mėnesienoje) šaudoma pagal tas pačias taisykles, kaip ir dieną.

Naktį, kai nėra galimybės apšviesti taikinius ir prisitaikyti, šaudyti reikia į siluetus arba į šūvių blyksnius ir į sklindančių iš priešų įvairių garsų pusę.

Nuodingųjų radioaktyviųjų medžiagų poveikio sąlygomis reikia šaudyti užsidedus individualias apsaugos priemones. Šaudymo taisyklės į įvairius taikinius tos pačios, kaip ir įprastinėmis sąlygomis.

Pistoletų šovinių atsarga nešiojama atsargineje dėtuveje. Kiekvienas karys, ginkluotas pistoletu, privalo pats rūpintis šovinių atsargos papildymu ir taupiai juos naudoti mūšyje.

P a s t a b a Reikia pažymėti, kad karo Afganistane metu, specialiuose Rusijos daliniuose (pvz., "Alfa") ruošiant šaulius naudotasi pažangesne metodika, pritaikyta kovos lauko reikalavimams, bet nėra žinių, ar ji oficialiai įteisinta.

10 skyrius

13. ŠAUDYMO IŠ PISTOLETŲ BŪDAI PAGAL AMERIKIEČIŲ METODIKĄ

13.1. Bendrieji reikalavimai

Aptikęs taikinį šaulys iš karto griebia iš dėklo pistoletą, išjungdamas saugiklį ir atlaūždamas gaiduką (jei patogu atlikti šį veiksmą). Pirmas šūvis iššaukiamas keliant pistoletą nuo pilvo ar krūtinės neatlaūžus gaiduko (jei tai nespėta padaryti anksčiau). Paskui rankos plaštakos suglaudžiamos kartu su dilbiu sudarant vieną lygiašonį trikampį. Į darbą įtraukiami nugaros raumenys ir klubo sąnariai. Veržliam ginklo pakėlimui padeda kojų sulenkimas per kelius, be to, tai padeda išrinkti optimalią taikymo liniją ir mažina kūno, kaip taikinio, projekciją.

Kokios priežastys verčia šaulį taip veikti?

Pirma, iššaudamas greit ir beveik nesitaikydamas šaulys demoralizuoja priešą ir mažina jo atsakomosios ugnies tikslumą. Antra, atlaūžiamas gaidukas, jei šaulys nespėjo tai atlikti traukdamas pistoletą, ir šaunant atrąsyk nuleistuko nuspaudimas bus lengvesnis ir šūvis - taiklesnis. Trečia, tokia šaudymo parengtis lengvina ugnies nukreipimą nuo vieno taikinio į kitą, ugnies pozicijos keitimą, kūno padėties keitimą, veikiant uždaroje, ribotoje erdvėje.

13.2. Keletas fragmentų iš Džono Viverio pasiruošimo ir šaudymo technikos

Stovėseną. Kojos pražergtos pečių pločiu ir truputį pasuktos - šaulys staigiai pasuka stipresniąją (dažniausiai dešiniąją) kūno pusę. Stiprioji (šiuo atveju dešinioji) koja statoma atgal ir atremia atatrąskos jėgą.

Pistoletų ištraukimas. Ginklas griebiamas dešiniąja ranka, o kairioji ranka staigiai eina prie pilvo. Galva pasukta į priešą, o akys stebi jį. Nuleidžiant pistoletą, dešinėsios rankos nykščiu išjungiamas saugiklis, o dešinėsios rankos smilius laiko pistoletą iš dešinės nuleistuko skliautelio pusės. Ant pilvo rankos susitinka; pirštai dedamas ant nuleistuko uodegėlės, kuri nenuspaudžiama, kol nepriimtas sprendimas šauti. Paskui ginklas keliamas į akių aukštį, prireikus iššaukiamas į priešą pusę nuo pilvo ar krūtinės nesitaikant, po to prisitaikoma ir nuspaudžiamas nuleistukas.

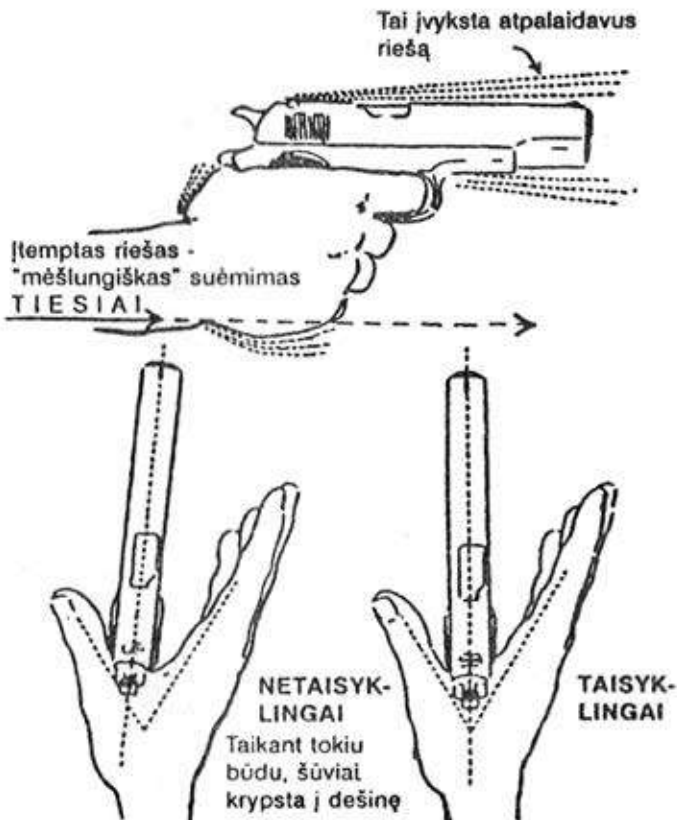
Pistoletų laikymas. Pistoletas laikomas dešiniąja ranka, o kairiąja ranka apimami dešinėsios pirštai. Dešinioji alkūnė nukrypsta dešinėn, o kairioji - žemyn ir dengia viršutinę kūno dalį.

Tokioje padėtyje ir taip laikant ginklą kairioji ranka gerokai mažina vamzdžio šoktelėjimą, lengvina prisitaikymą kitam šūviui. Atatrąską atremia nuga-

ros raumenys. Be to, jie aktyviai dalyvauja perkeliant ugnį nuo vieno taikinio į kitą ir užtikrina gerą šaudymo tikslumą ir greitį.

Pistoletu arba revolveriu laikymas parengties padėtyje

Ginklą reikia laikyti ypač tvirtai, nes tai yra kovos priemonė. Riešas turi būti įtemptas ("surakintas"), nes net ir mažiausias jo judesys pakeis aukštį, netgi šaudant iš nedidelio atstumo. Pistoletą arba revolverį reikia laikyti labai tvirtai suėmus, norint suvaldyti jį šaunant daugiau nei kartą.

150 pav. Pistoletu arba revolveriu laikymas

Konvulsyvus laikymo būdas

Atkreipkite dėmesį į tai, kad 45 kalibro automatinio ginklo vamzdis (žiotys) nukreiptas žemyn, ne tiesiai. Taip atsitinka tuo atveju, kai nepatyręs šaulys nukreipia ginklą į taikinį ir instinktyviai konvulsiškai jį suspaudžia.

151 pav. Konvulsyvus laikymo būdas

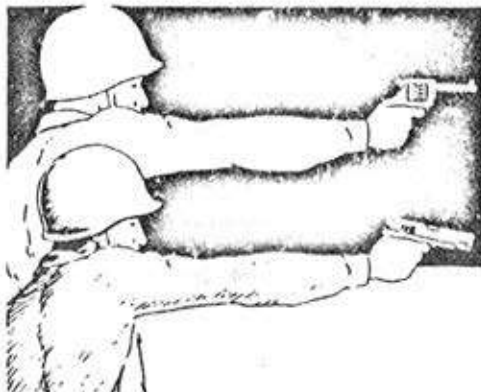
Netaisyklinga parengties ir laikymo padėtis

152 pav. Netaisyklinga parengties ir laikymo padėtis

Šaunant ginklą reikia nukreipti į taikinį. Iš tokios padėties ginklas kreipiamas per daug energingai, kaip būna kovos sąlygomis, vamzdis nukrypsta žemyn, o ne į taikinį.

Pakelto pistoleto parengties padėtis

153 pav. Pakelto pistoleto parengties padėtis

Šaudant iš akių lygio padėties, ginklas nukreipiamas horizontaliai, tačiau tik tuo atveju, jeigu jis nėra nukreipiamas per stipriai (energingai). Nepakėlus riešo, pistoletas kreipiamas žemyn. Naudojant įvairių rūšių ginklus galimi netikslumai šaudant, jeigu šaunant iš šios pistoleto padėties ranka tiesiama į priekį per daug stipriai (energingai).

Rankos padėtis, keliant ginklą į akių lygį

154 pav. Rankos padėtis, keliant ginklą

Išėjus pradinį mokymą, ginklą reikėtų laikyti tokioje parengties padėtyje, kad nepavargtų lengvai sulenkta alkūnė. Nėra sunku ištiesti ir įtempti ranką, keliant ginklą į akių lygį.

Taisyklinga parengties padėtis: ginklas laikomas tinkamai kūno centro ir akių atžvilgiu

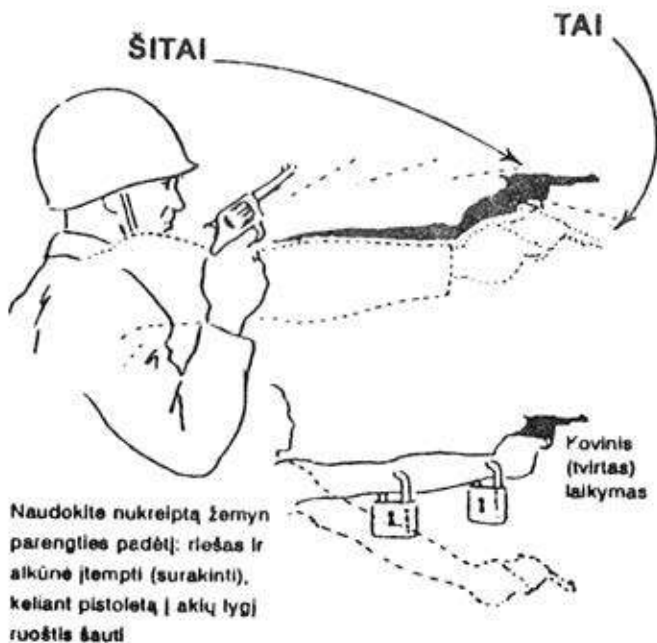
155 pav. Taisyklinga parengties padėtis

Ginklas keliamas kūno centro link, o pakeltas jis atsiduria akių lygyje ir tarp akių.

Pistoletu laikymas kovinio šaudymo metu

Kovinio šaudymo metu **NELAIKYKITE** ginklo nę per laispen] nukrypusio nuo pakelto pistoleto parengties padėties. **NEKREIPKITE** jo į taikinį.

Esant kovos įtampai, per stiprus (per daug energingas) nukreipimas į taikinį iš pistoleto padėties aukelia TAI, o ne ŠITAI.

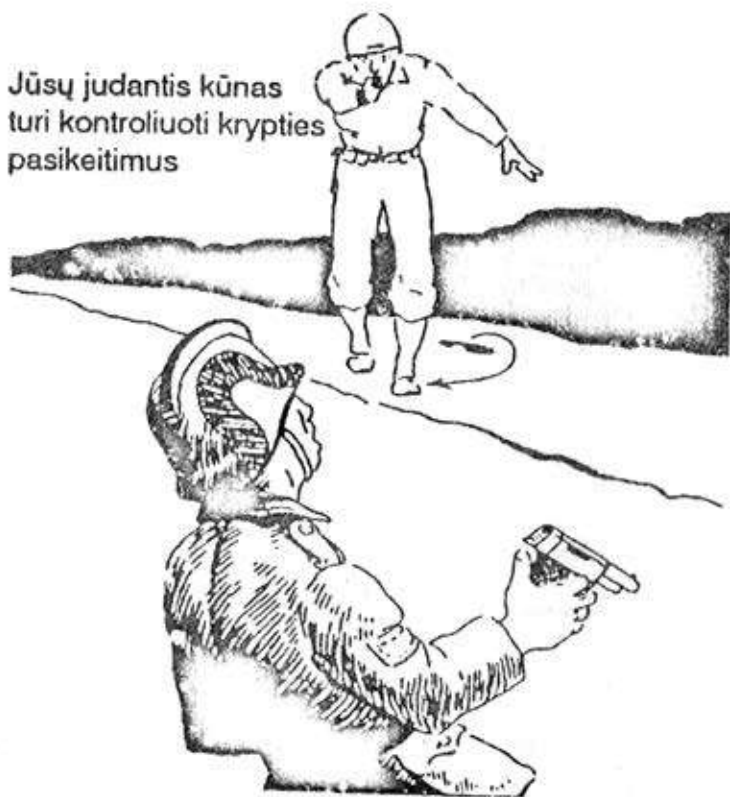

156 pav. Kovinis šaudymas

Padėties pakeitimas

TAISYKLINGAI

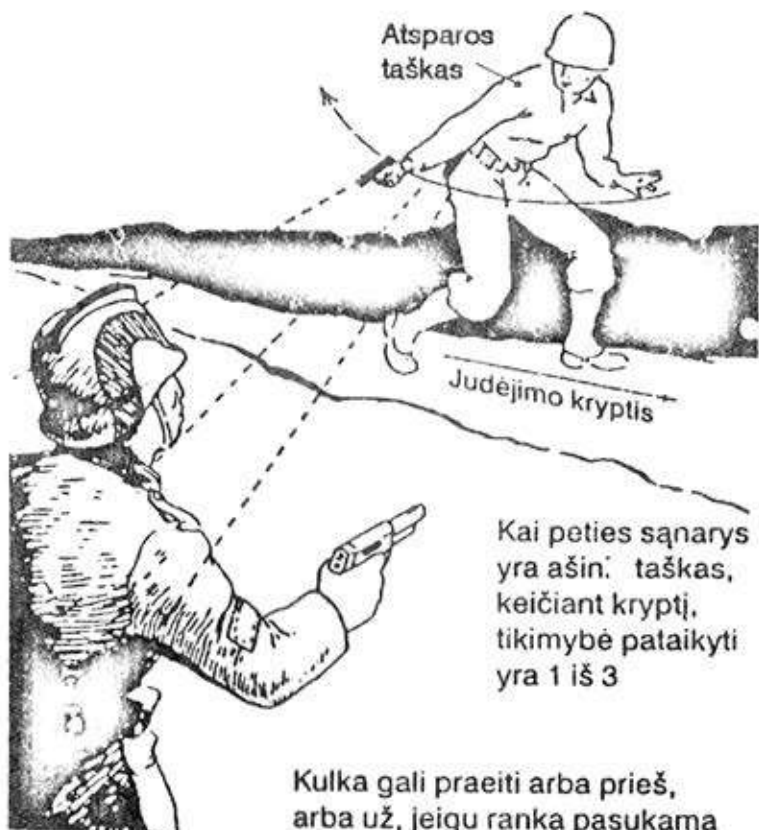
Jūsų judantis kūnas turi kontroliuoti krypties pasikeitimus

157 pav. Padėties keitimas

Jeigu ginklą visuomet laikysite toje pačioje padėtyje akių ir kūno atžvilgiu, tuomet šaukite ten, kur žiūrite. Iš pagrindinės parengties ar laikymo padėties šaulys pasuka kūną, kad šautų pasisukęs.

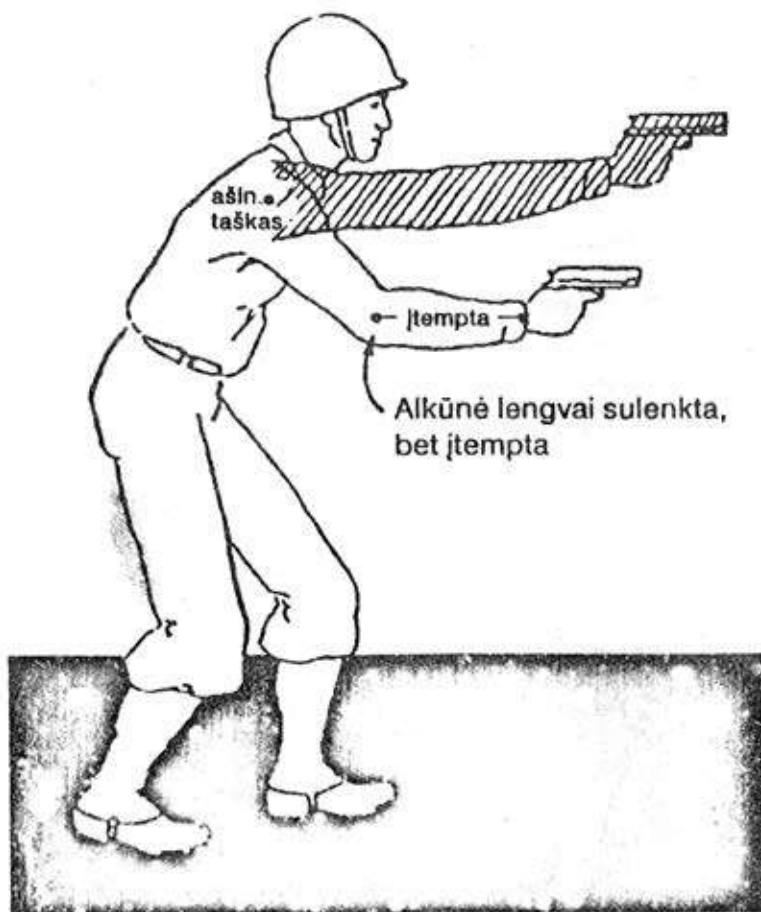
NETAISYKLINGAI

158 pav. Padėties keitimas

Ginklas keliamas į akių (šaudymo) lygį tuo pačiu metu, kai keičiama kūno kryptis. Norint pataikyti į kampinius taikinius (šaudant pasisukus) nekeičiant kūno krypties, negalima pasukti rankos, kūną reikia nukreipti į taikinį.

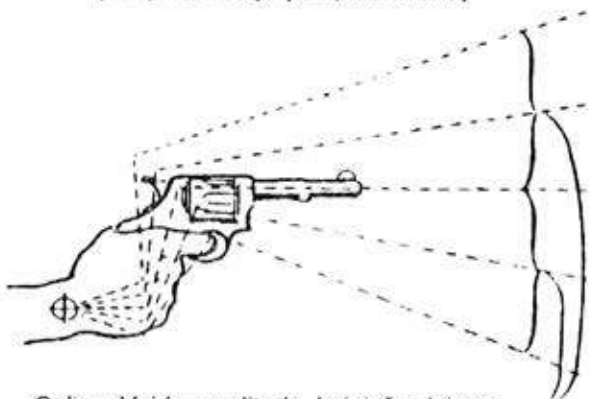
Kita šaudymo padėtis

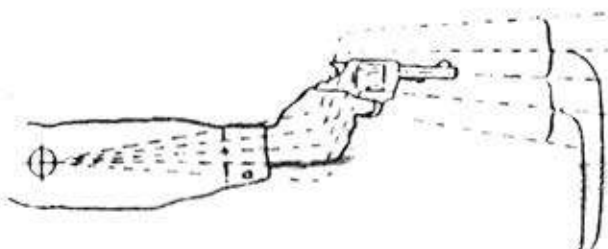
159 pav. Kita šaudymo padėtis

Galima naudoti tokią padėtį, kai alkūnė lengvai sulenkta ir įtempta. Tačiau šiam būdui reikia daugiau įgūdimo, negu šaudant tiesia ranka. Padėtis, kuri parodyta užbrūkšniuota ranka, yra geriausia nepatyrusiam šauliui.

Įtempkite riešą ir įtempkite alkūnę

Galima klaidų amplitudė, kai riešas laisvas

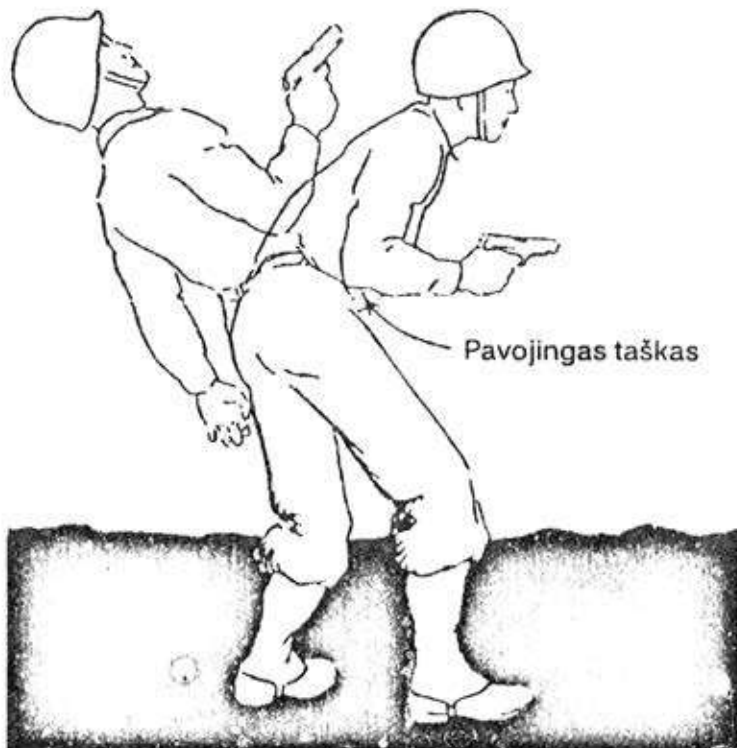
Galima klaidų amplitudė, kai alkūnė laisva

160 pav. Ginklo padėtis

Norint taikliai šaudyti, reikia, kad alkūnė ir riešas būtų tiesūs ir įtempti. Šiek tiek pajudinus riešą pasikeis aukštis, netgi šaudant iš nedidelio atstumo. Sulenkus alkūnę nors ir mažesniu laipsniu, bus tas pats.

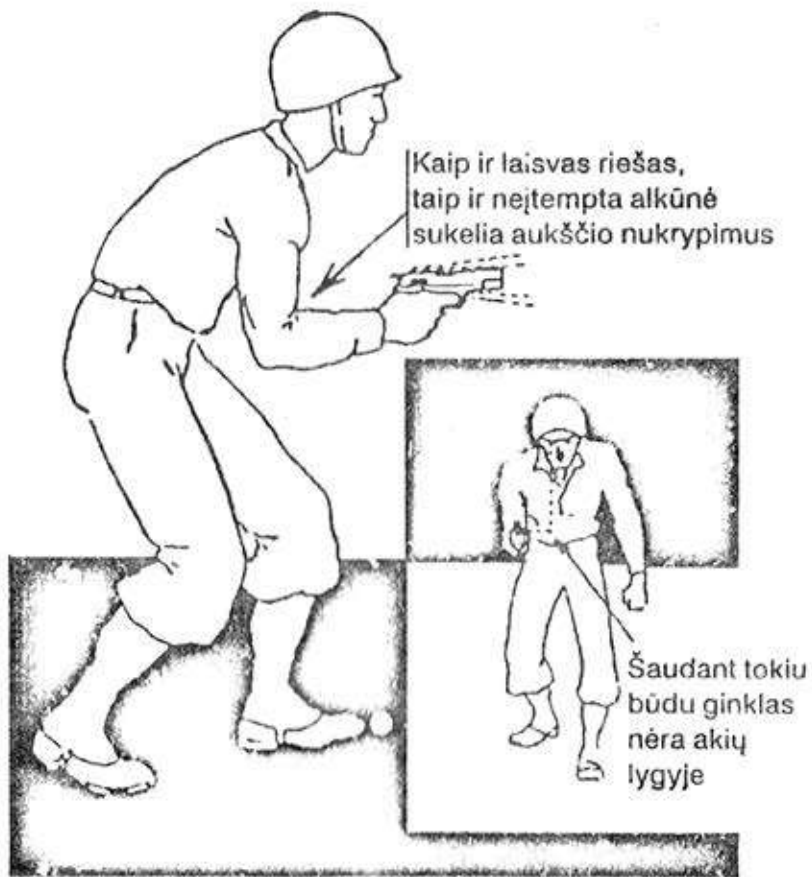
Šaudymas iš žemos ginklo padėties

Tokia "nepuslausvyros" padėtis
reikalinga šaudant į aukštą taikinį

161 pav. Šaudymas iš žemos ginklo padėties

Šiuo būdu neįmanoma taikliai šaudyti į tokius taikinius, kurie yra aukščiau ar žemiau horizontalių linijų, taip pat kaip ir instinktyvaus nukreipimo būdu ranką paprastai ištiesti, norint, kad šūvis būtų taiklus.

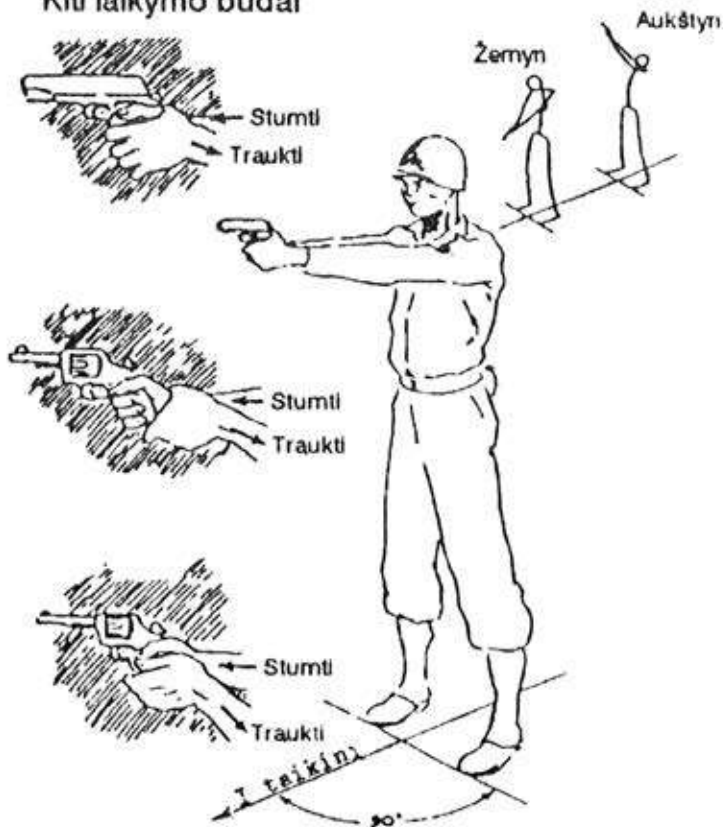

162 pav. Šaudymas iš žemos ginklo padėties

Šaudant tokiu būdu yra daug pavojingų momentų, nuo kurių priklauso šaudymo taiklumas. Reikia labai daug treniruotis, norint įgyti šio šaudymo būdo kovinius įgūdžius.

Ginklio laikymas, šaudant dviem rankom

Kiti laikymo būdai

163 pav. Laikymas dviem rankom

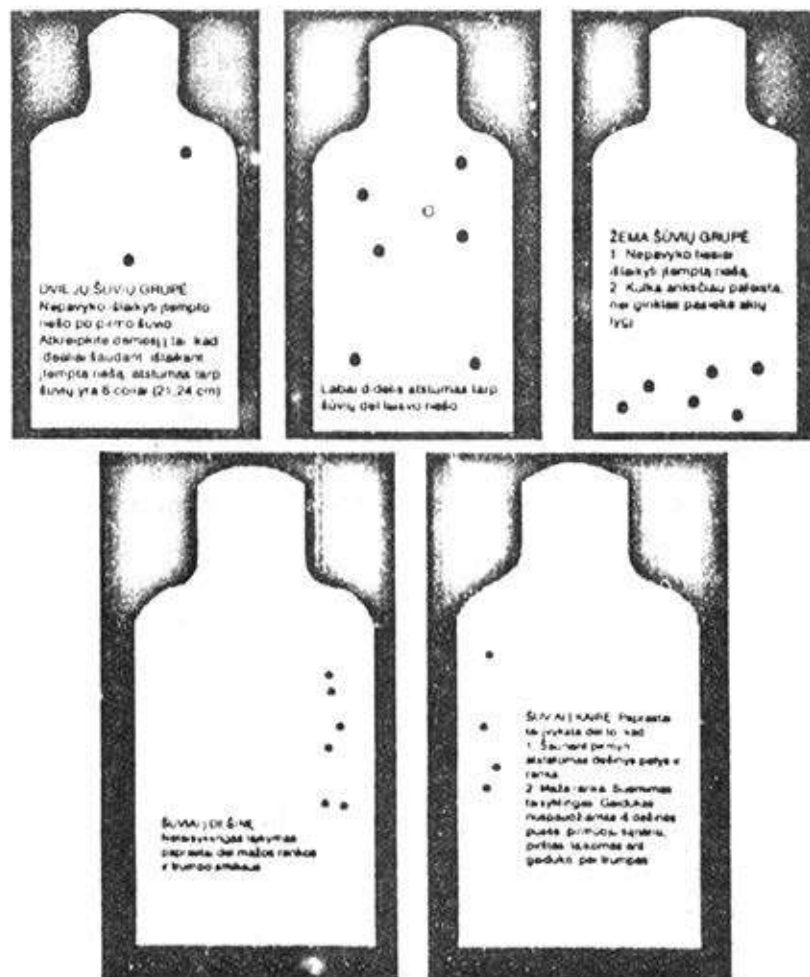
Šaudymas į taikinį stačiomis, laikant ginklą dviem rankom.

Kovinėmis sąlygomis nepatyręs šaulys gali daug tikliau šaudyti į taikinį naudodamas šį metodą, nes padeda tvirtai išlaikyti ginklą.

Ginklą reikia suspausti taip, kad rankena būtų nykščio ir smiliaus atžvilgiu V formos padėtyje.

Jeigu šaulys šaudo laikydamas ginklą dviem rankom, jis turi mėginti rasti tokią būdą, kuris labiausiai tinka jo ginklui ir rankoms.

Šūvių išsidėstymo variantai

164 pav. Šūvių išsidėstymo variantai

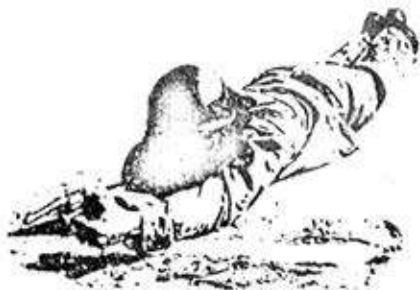
1. Labai plačiai šūviai pasiskirsto dėl laisvo ginklo laikymo.
2. Šiuo atveju vėgi laikomas ginklas laisvai, taip pat netaisyklingai laikomas riešas, todėl atstumas tarp šūvių yra labai didelis.
3. Taikant į silueto vidurį visi šūviai galėjo būti taiklūs, jei ne priežastys, nurodytos paveiksle.
4. Jeigu yra galimybė, ranka turi atitikti ginklą. Šaulys su maža ranka, laikydamas rankinį ginklą, kuriam reikia didelės rankos, dažnai šauna į dešinę. Tai atsitinka dėl to, kad jis negali suspausti ginklo taip, kad rankena būtų nykščio ir smiliaus atžvilgiu V formos padėtyje.
5. Čia galima pritaikyti 2 punktą (164 pav.). Asmuo su maža ranka, šaudydamas ginklu, kuris yra per didelis apimti, dažnai negali pasiekti pirštu gaiduko ir staigiai atitraukti jį atgal šaudamas antrą kartą. Tuomet jis piršto galiuku "pliaukšteli" gaiduką. Dėl to iššaukama į kairę.

Šaudymas iš įvairių padėčių

165 pav. Šaudymas priklaupus

Šaudant iš tokios padėties, ranka, kuri remiasi į kelį, ištiesta. Taigi atkūnė nėra atramos taškas. Kai kuriems šauliams ši padėtis labiau priimtina.

166 pav. Šaudymas kniūbsčiomis (išsitiesus)

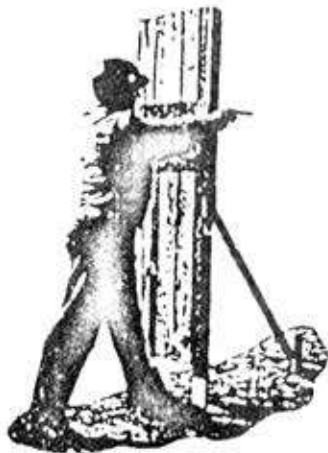
Šaudyti kniūbsčiomis iš didelio atstumo turi mokytis visi šauliai. Kiekvienas iš jų turi šaudyti pakankamai ilgai, kad suvoktų savo trūkumus ir sugebėjimus tiek taiklumo, tiek nuotolio atžvilgiu.

167 pav. Šaudymas sėdint

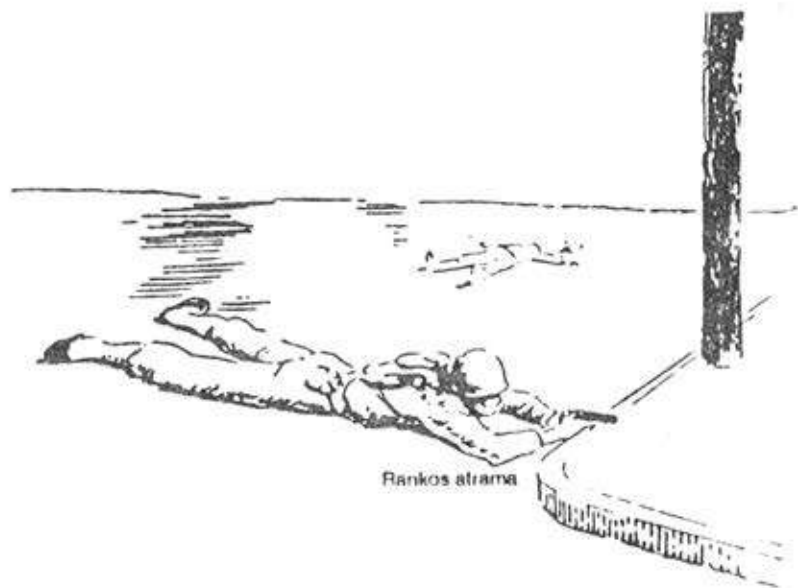
Toks šaudymas panašus į šaudymą iš automobilio, kairiu pasisukus į taikinį. Jis naudojamas praktinio kovinio parengimo programoje.

Priedangos naudojimas šaudant

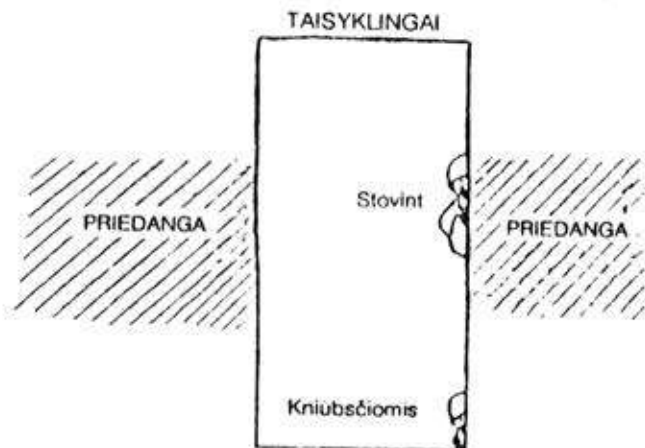
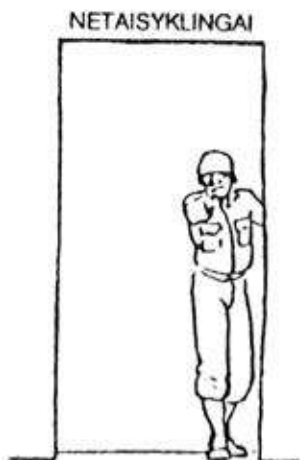

168 pav. Šaudymas iš už užtvaros

Toks šaudymo būdas naudingas tuo, kad analogiškas šaudymui iš už durų arba iš už pastato šono. Rankos, besiremiančios į sieną, ryškštys sudaro atramą ginklą laikančiai rankai.

169 pav. Priedangos naudojimas šaudant kniūbsčiomis

170 pav. Priedangos naudojimas

Jeigu jūsų priedanga gali būti prieš ugnies taikinys, naudokite padėtį kniūbsčiomis.

Handwritten vertical text: 170 pav. Priedangos naudojimas

Išorinė plaštakos
pusė

Išorinė
plaštakos
pusė

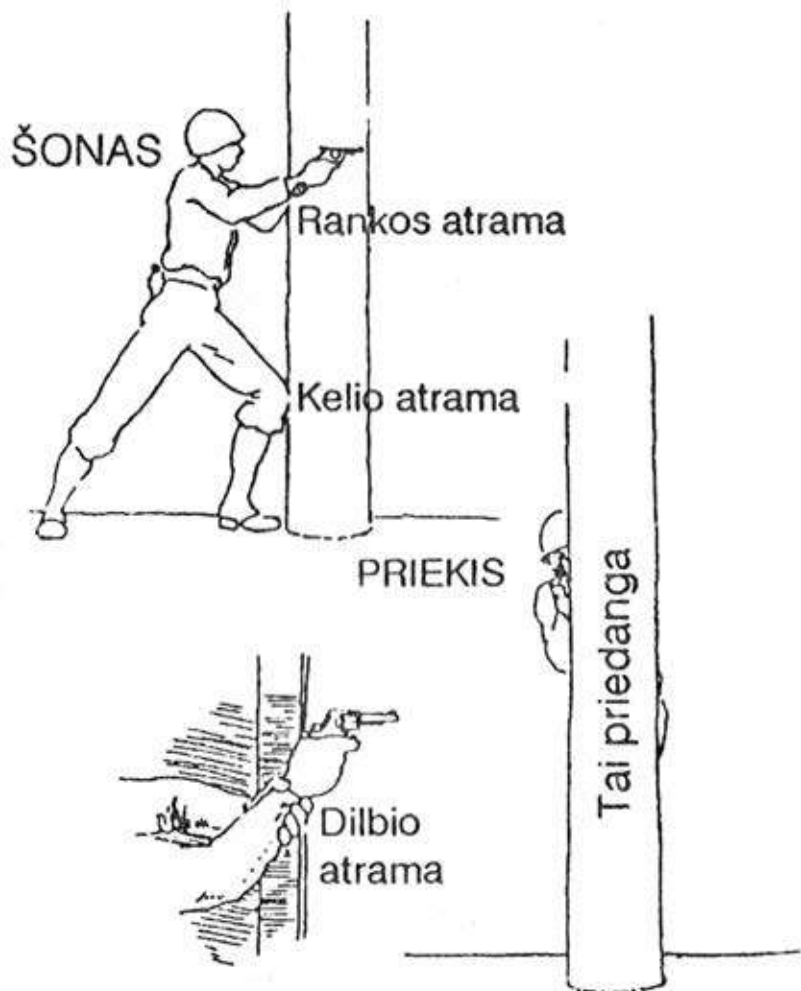

Nykščio
atrama

171 pav. Priedangos panaudojimas atramai

Naudojantis esama priedanga, šaudant į taikinį, į ją remiamasi ranka.

172 pav. Laisvos rankos naudojimas

Kai turite laiko nusitaikyti ir yra galimybė, naudokite laisvą ranką atramai į stulpą ar medžio kamieną.

LITERATŪRA

1. Skrinaka K. 9 mm Makarovo pistoletas. - Kauno karininkų kursai, 1991
2. Жук А.Б. Стрелковое оружие. - Москва: Военное издательство, 1992
3. Мураховский В.И. Федосеев С.Л. Оружие пехоты. - Москва, 1992
4. 9 мм автоматический пистолет Стечкина (АПС) // Наставление по стрелковому делу. - Москва, 1960
5. 9 мм пистолет Махарова (ПМ) // Наставление по стрелковому делу. - Москва, 1968
6. Janes Infantry Weapons Edited by San V Hogg Twentieth Edition, 1994-1995. 424 South Washington Street, Alexandria, Virginia 22314, USA.
7. Rex Applegate Kill or Get Killed. U.S. Marine Corps. - Virginia, 1991
8. Schützenwaffen heute (1945-1985). Band 1, Band 2 Günter Wollert, Reiner Lidschun, Wilfried Kopenhagen. - Berlin, 1990

TURINYS

I dalis	3
1 skyrius	3
1 PISTOLETŲ ATSIRADIMAS IR RAIDA	3
2 REVOLVERIAI	8
3 AUTOMATINIŲ PISTOLETŲ ATSIRADIMAS	12
2 skyrius	14
4 PISTOLETŲ IR REVOLVERIŲ SANDAROS PRINCIPAI	14
4 1 Revolverių iššautų lūtv ekstrakcijos būdai	14
4 2 Pistoletų automatikos veikimo principų schemos	15
4 3 PISTOLETŲ UŽSKLENDŽIAMŲJŲ MECHANIZMŲ SCHEMOS	18
A Nusileidžiantis vamzdis	18
B Sukantis vamzdis	19
C Vamzdžio užsklendimas tam tikra detale arba tiesiai į priekį	19
D Svirtinis vamzdžio užsklendimas	20
5 REVOLVERIŲ IR PISTOLETŲ ŠOVINIAI	21
5 1 7,63 mm Mauzer (30 Mauzer Automatic) pistoleto šoviniai (7,63 x 25)	23
5 2 9 mm Brauning trumpojo (380 ACP) pistoleto šoviniai (9x17)	24
5 3 9 mm Parabellio (9 MM Luger) šoviniai (9x19)	25
5 4 7,62 mm Tokarevo 1930 M modelio pistoleto šoviniai (7,62x25)	25
5 5 9,2 mm Makarovo pistoleto šoviniai (9x18)	27
5 6 5,45 mm pistoleto PSM šoviniai (5,45x18)	28
II dalis	29
3 skyrius	29
6 9,2 mm Makarovo pistoletas PM	29
6 1 Bendroji charakteristika	29
6 2 Pistoletų sandaros ir veikimo principai	30
6 3 Pistoletų ardymas ir surinkimas	32
6 4 Dalinis pistoleto ardymas ir surinkimas	34
6 5 Visiškas pistoleto ardymas ir surinkimas	36
6 6 Pistoletų dalių, mechanizmų, šovinių ir priedų paskirtis ir sandara	45
6 6 1 Pistoletų priedų paskirtis ir sandara	56
6 6 2 Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas	57

Dalių ir mechanizmų veikimas užtaisant pistoletą	57
Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas įjungiant saugiklį	59
Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas šūvio metu	59
Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas po šūvio	60
Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas šaudant neatlaužtu gaiduku	61
Pistoletų dalių ir mechanizmų veikimas iššaudžius iš detuvės visus šovinius	61
6.7. Galimi gedimai šaudant ir jų šalinimas	62
6.8. Pistoletų apžiūros tvarka ir apimtis	64
6.9. Pistoletų šaudymo tikslumo tikrinimas ir jo įšaudymas	67
4 skyrius	70
7. 9.2 MM AUTOMATINIS STEČKINO PISTOLETAS APS	70
7.1. Bendroji charakteristika	70
7.2. Pistoletų sandaros ir veikimo principai	72
7.3. Dalinis pistoletų ardymas ir surinkimas	73
7.4. Visiškas pistoletų ardymas ir surinkimas	75
7.5. Pistoletų dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara	85
5 skyrius	97
8. 7.62 mm Tokarevo pistoletas TT	97
8.1. Bendroji charakteristika	97
8.2. Pistoletų sandara ir veikimo principai	99
8.3. Dalinis pistoletų ardymas ir surinkimas	103
8.4. Pistoletų dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara	103
6 skyrius	108
9. SAVAIME UŽSITAISANTIS MAŽOJO KALIBRO (5.45 mm) PISTOLETAS PSM	108
9.1. Bendroji charakteristika	108
9.2. Pistoletų sandara ir veikimo principai	109
9.3. Pistoletų dalinis ardymas ir surinkimas	111
7 skyrius	112
10. 9 mm ČZ75 modelio automatinis pistoletas	112
10.1. Bendroji charakteristika	112
10.2. ČZ75 pistoletų sandara ir veikimo principai	113
10.3. Dalinis pistoletų ardymas ir surinkimas	115
10.4. Pistoletų pagrindinių dalių ir mechanizmų paskirtis ir sandara	120
III dalis	123
8 skyrius	123
11. Šaudymo iš pistoletų mokymo metodika	123
11.1. Bendrieji nuostatai	123

9 skyrius	125
12 ŠAUDYMO IŠ PISTOLETŲ BŪDAI PAGAL RUSIJOS KARIUOMENĖS METODIKĄ	125
12.1 Bendrosios žinios	125
12.2 Pasiruošimas šaudymui	125
12.3 Iššūvimas	128
12.4 Ugnies nutraukimas	130
12.5 Šaudymas nuo atramos ir iš už priedangos	132
12.6 Šaudymo iš pistoleto taisyklės	133
Šaudymo vietos parinkimas	134
Taikinio pasirinkimas	134
Taikymo taško parinkimas	134
Šaudymas, esant ribotam matomumui	134
10 skyrius	136
13. ŠAUDYMO IŠ PISTOLETŲ BŪDAI PAGAL AMERIKIEČIŲ METODIKĄ	136
13.1 Bendrieji reikalavimai	136
13.2 Keičtas fragmentų iš Džono Viverio pasiruošimo ir šaudymo technikos	136
Pistoletu arba revolverio laikymas parengties padėtyje	137
Konvulsyvus laikymo būdas	138
Netaisyklinga parengties ir laikymo padėtis	138
Pakelto pistoleto parengties padėtis	139
Rankos padėtis, keliant ginklą į akių lygį	139
Taisyklinga parengties padėtis: ginklas laikomas tinkamai kūno centro ir akių atžvilgiu	140
Pistoletu laikymas kovinio šaudymo metu	141
Padėties pakeitimas	142
Kita šaudymo padėtis	144
Šaudymas iš žemos ginklo padėties	148
Ginklo laikymas, šaudant dviem rankom	148
Šūvių išsidėstymo variantai	149
Šaudymas iš įvairių padėčių	150
Priedangos naudojimas šaudant	151
LITERATŪRA	156

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija
Krašto apsaugos mokykla

PISTOLETAI

Mokymo priemonė
Parengė A. Venckus
Redagavo J. Glosaitė

Pasirašyta spausdinti 94.06.14 SL Nr. 1525.
Formatas 60x90/16. Popierius spaudos, 9,4 sąl. sp | 8,9 apsk. l.
Tiražas 910 egz. Užsakymas Nr. 261.

Spausdino Vilniaus spaustuvė UAB "Karmina", Savanorių pr. 221

623.443.

Pi-142